

42/2012

Esitutkinta- ja pakkokeinolainsäädännön täydentäminen

*oikeusministeriö
justitieministeriet*

Esitutkinta- ja pakkokeinolainsäädännön täydentäminen

29.06.2012

Julkaisun nimi Esitutkinta- ja pakkokeinolainsäädännön täydentäminen

Tekijä Janne Kanerva

Oikeusministeriön
julkaisu 42/2012
Selvityksiä ja ohjeita

OSKARI numero OM 3/41/2012 HARE numero OM004:00/2012

ISSN-L 1798-7067
ISSN (PDF) 1798-7067
ISBN (PDF) 978-952-259-218-7

URN URN:ISBN:978-952-259-218-7
Pysyvä osoite <http://urn.fi/URN:ISBN:978-952-259-218-7>

Asia- ja avain-
sanat Esitutkinta, pakkokeinot, salaiset pakkokeinot, telekuuntelu, televalvonta,
ylimääräisen tiedon käyttäminen

Tiivistelmä Vuoden 2014 alussa voimaantulevia uutta esitutkintalakia ja uutta pakkokeino-
lakia ehdotetaan muutettavaksi. Lisäksi näihin lakeihin liittyviin lakeihin ehdotetaan
tehtäväksi lähinnä tekniluonteisia muutoksia. Sellaisia ovat pitkälti myös esitutkin-
talakiin ja pakkokeinolakiin ehdotettavat muutokset.

Uuden esitutkintalain säännöstä velvollisuudesta saapua esitutkintaan ehdotetaan
muutettaviksi niin, että se koskee poliisin lisäksi muitakin esitutkintaviranomaisia.

Uudessa pakkokeinolaissa olevia kotietsintää koskevia säännöksiä ehdotetaan
täydennettäväksi niin, että etsinnän kohteena olevalle henkilölle on ilmoitettava
oikeudesta saattaa kotietsintä tuomioistuimen tutkittavaksi. Telekuuntelun käyttö-
edellytyksiä koskevia säännöksiä ehdotetaan muutettavaksi niin, että mainittua
salaista pakkokeinoa voidaan käyttää myös lapsen seksuaalisen hyväksikäytön
selvittämisessä. Lupa televalvontaan voitaisiin myöntää myös, kun on syytä epäillä
teleosoitetta tai telepäätelaitetta käyttäen tehtyä luvaton käyttöä, vahingontekoa,
viestintäsalaisuuden loukkausta tai tietomurtoa tai kun on syytä epäillä lapsen
houkuttelemista seksuaalisiin tarkoituksiin. Telekuuntelulla, televalvonnalla, tu-
kiasematietojen hankkimisella ja teknisellä tarkkailulla saatua niin sanottua ylimää-
räästä tietoa saisi käyttää myös, jos rikoksesta säädetty ankarin rangaistus on vä-
hintään kaksi vuotta vankeutta ja jos ylimääräisen tiedon käyttämisellä voidaan
olettaa olevan erittäin tärkeä merkitys rikoksen selvittämiseksi.

Salaisen pakkokeinon käytöstä ilmoittamista koskevia uuden pakkokeinolain
säännöksiä täydennettäisiin koskien tilanteita, joissa pakkokeinon kohteena olleen
epäillyn henkilöllisyys ei ole vielä selvillä ilmoittamista koskevan määräajan tai
ilmoittamista koskevan lykkäyksen päättyessä.

29.06.2012

Publikationens titel	Komplettering av lagstiftningen om förundersökning och tvångsmedel (Esitutkinta- ja pakkokeinolainsäädännön täydentäminen)		
Författare	Janne Kanerva		
Justitieministeriets publikation	42/2012 Utredningar och anvisningar		
OSKARI nummer	OM 3/41/2012	HARE nummer	OM004:00/2012
ISSN-L	1798-7067		
ISSN (PDF)	1798-7067		
ISBN (PDF)	978-952-259-218-7		
URN	URN:ISBN:978-952-259-218-7		
Permanent adress	http://urn.fi/URN:ISBN:978-952-259-218-7		
Sak- och nyckelord	Förundersökning, tvångsmedel, hemliga tvångsmedel, teleavlyssning, teleövervakning, användning av överskottsinformation		
Referat	<p>Det föreslås ändringar av den nya förundersökningslagen och den nya tvångsmedelslagen vilka träder i kraft vid ingången av år 2014. Dessutom föreslås det ändringar av närmast teknisk karaktär av lagar som har samband med dem. De ändringar av förundersökningslagen och tvångsmedelslagen som föreslås är långt också sådana.</p> <p>Den nya förundersökningslagens bestämmelse om skyldigheten att infinna sig till förundersökning föreslås bli ändrad så att den utöver polisen gäller också andra förundersökningsmyndigheter.</p> <p>Det föreslås en komplettering av bestämmelserna om husrannsakan i den nya tvångsmedelslagen så att den som är föremål rannsakan ska underrättas om rätten att underkasta husrannsakan domstolsprövning. Det föreslås en ändring av bestämmelserna om förutsättningarna för att använda teleavlyssning så att nämnda hemliga tvångsmedel också får användas vid utredning av sexuellt utnyttjande av barn. Tillstånd till teleövervakning kan beviljas också när det finns skäl att misstänka att det med användning av teleadress eller teleterminalutrustning har begåtts olovligt brukande, skadegörelse, kränkning av kommunikationshemlighet eller dataintrång eller när det finns skäl att misstänka lockande av barn i sexuella syften. Sådan s.k. överskottsinformation som har fåtts genom teleavlyssning, teleövervakning, inhämtande av basstationsuppgifter och teknisk observation får också användas, om det strängaste föreskrivna straffet för brottet är fängelse i minst två år och användningen av överskottsinformation kan antas vara av synnerlig vikt för utredningen av brottet.</p> <p>Den nya tvångsmedelslagens bestämmelser om underrättande om användning av ett hemligt tvångsmedel kompletteras i fråga om situationer där identiteten för den för brott misstänkte som har varit föremål för tvångsmedel inte ännu är klar när tiden för att underrätta eller uppskovet av underrättelsen går ut.</p>		

SISÄLLYS

ESITYKSEN PÄÄASIALLINEN SISÄLTÖ	10
YLEISPERUSTELUT	12
1 Johdanto	12
2 Nykytilan arviointi	14
2.1 Esitutkintalaki	14
2.2 Pakkokeinolaki	15
2.2.1 Tuomioistuinmenettely vangitsemisasioidissa	15
2.2.2 Kotietsintä	16
2.2.3 Laite-etsintä	18
2.2.4 Salaiset pakkokeinot	19
2.2.5 Asian siirtäminen toiseen tuomioistuimeen	34
2.3 Muu lainsäädäntö	36
3 Esityksen tavoitteet ja keskeiset ehdotukset	38
3.1 Tavoitteet	38
3.2 Keskeiset ehdotukset	38
4 Esityksen vaikutukset	40
5 Asian valmistelu	40
6 Muita esitykseen vaikuttavia seikkoja	40
YKSITYISKOHTAISET PERUSTELUT	41
7 Lakiehdotusten perustelut	41
7.1 Esitutkintalaki	41
7.2 Pakkokeinolaki	42
7.3 Ydinenergilaki	52
7.4 Puolustustilalaki	52
7.5 Tullilaki	52
7.6 Rajavartiolaki	53
7.7 Valmisteverotuslaki	53
7.8 Laki Harmaan talouden selvitysyksiköstä	53
7.9 Laki valvontarangaistuksesta	53

7.10	Laki eräiden Suomeen tuotavien näyttelyesineiden takavarikoinnin kieltämisestä _____	54
7.11	Autokiinnityslaki _____	54
7.12	Yrityskiinnityslaki _____	55
7.13	Alusrekisterilaki _____	55
7.14	Laki oikeudenkäynnin julkisuudesta yleisissä tuomioistuimissa _____	55
7.15	Laki kasvinsuojeluaineista _____	56
8	Voimaantulo _____	57
9	Suhde perustuslakiin ja säätämisyjärjestys _____	57
9.1	Laite-etsintä _____	57
9.2	Telekuuntelu _____	58
9.3	Televalvonta _____	58
9.4	Peitelty tiedonhankinta _____	60
9.5	Ylimääräisen tiedon käyttäminen _____	60
9.6	Säätämisyjärjestyksen arviointi _____	62
	LAKIEHDOTUKSET _____	63
1.	LAKI ESITUTKINTALAIN 6 LUVUN 1 §:N MUUTTAMISESTA _____	63
2.	LAKI PAKKOKEINOLAIN MUUTTAMISESTA _____	64
3.	LAKI YDINENERGIALAIN 68 §:N MUUTTAMISESTA _____	73
4.	LAKI PUOLUSTUSTILALAIN 9 §:N MUUTTAMISESTA _____	74
5.	LAKI TULLILAIN MUUTTAMISESTA _____	75
6.	LAKI RAJAVARTIOLAIN 47 A §:N MUUTTAMISESTA _____	76
7.	LAKI VALMISTEVEROTUSLAIN 103 §:N MUUTTAMISESTA _____	77
8.	LAKI HARMAAN TALOUDEN SELVITYSYKSIKÖSTÄ ANNETUN LAIN 6 §:N MUUTTAMISESTA _____	78
9.	LAKI VALVONTARANGAISTUKSESTA ANNETUN LAIN 6 JA 35 §:N MUUTTAMISESTA _____	80
10.	LAKI ERÄIDEN SUOMEEN TUOTAVIEN NÄYTTELYESINEIDEN TAKAVARIKOINNIN KIELTÄMISESTÄ ANNETUN LAIN 3 §:N MUUTTAMISESTA _____	81
11.	LAKI AUTOKIINNITYSLAIN 15 §:N MUUTTAMISESTA _____	82
12.	LAKI YRITYSKIINNITYSLAIN 25 §:N MUUTTAMISESTA _____	83
13.	LAKI ALUSREKISTERILAIN 9 JA 10 §:N MUUTTAMISESTA _____	84
14.	LAKI OIKEUDENKÄYNNIN JULKISUUDESTA YLEISISSÄ TUOMIOISTUIMISSA ANNETUN LAIN 5 JA 16 §:N MUUTTAMISESTA _____	85
15.	LAKI KASVINSUOJELUAINAINEISTA ANNETUN LAIN 32 §:N MUUTTAMISESTA _____	86

RINNAKKAISTEKSTIT	87
1. LAKI ESITUTKINTALAIN 6 LUVUN 1 §:N MUUTTAMISESTA	87
2. LAKI PAKKOKKEINOLAIN MUUTTAMISESTA	88
3. LAKI YDINENERGIALAIN 68 §:N MUUTTAMISESTA	105
4. LAKI PUOLUSTUSTILALAIN 9 §:N MUUTTAMISESTA	106
5. LAKI TULLILAIN MUUTTAMISESTA	107
6. LAKI RAJAVARTIOLAIN 47 A §:N MUUTTAMISESTA	109
7. LAKI VALMISTEVEROTUSLAIN 103 §:N MUUTTAMISESTA	110
8. LAKI HARMAAN TALouden SELVITYSYKSIKÖSTÄ ANNETUN LAIN 6 §:N MUUTTAMISESTA	111
9. LAKI VALVONTARANGAISTUKSESTA ANNETUN LAIN 6 JA 35 §:N MUUTTAMISESTA	113
10. LAKI ERÄIDEN SUOMEEN TUOTAVIEN NÄYTTELYESINEIDEN TAKAVARIKOINNIN KIELTÄMISESTÄ ANNETUN LAIN 3 §:N MUUTTAMISESTA	115
11. LAKI AUTOKIINNITYSLAIN 15 §:N MUUTTAMISESTA	116
12. LAKI YRITYSKIINNITYSLAIN 25 §:N MUUTTAMISESTA	117
13. LAKI ALUSREKISTERILAIN 9 JA 10 §:N MUUTTAMISESTA	119
14. LAKI OIKEUDENKÄYNNIN JULKISUUDESTA YLEISSÄ TUOMIOISTUIMISSA ANNETUN LAIN 5 JA 16 §:N MUUTTAMISESTA	121
15. LAKI KASVINSUOJELUAINESTA ANNETUN LAIN 32 §:N MUUTTAMISESTA	123
LAGFÖRSLAG	124
1. LAG OM ÄNDRING AV 6 KAP. 1 § I FÖRUNDESRÖKNINGSLAGEN	124
2. LAG OM ÄNDRING AV TVÅNGSMEDELSLAGEN	125
3. LAG OM ÄNDRING AV 68 § I KÄRNENERGILAGEN	134
4. LAG OM ÄNDRING AV 9 § I LAGEN OM FÖRSVARSTILLSTÅND	135
5. LAG OM ÄNDRING AV TULLAGEN	136
6. LAG OM ÄNDRING AV 47 A § I GRÄNSBEVAKNINGSLAGEN	137
7. LAG OM ÄNDRING AV 103 § I PUNKTSKATTELAGEN	138
8. LAG OM ÄNDRING AV 6 § I LAGEN OM ENHETEN FÖR UTREDNING AV GRÅ EKONOMI	139
9. LAG OM ÄNDRING AV 6 OCH 35 § I LAGEN OM ÖVERVAKNINGSSTRAFF	140
10. LAG OM ÄNDRING AV 3 § I LAGEN OM FÖRBUD MOT BESLAG AV VISSA UTSTÄLLNINGSFÖREMÅL SOM FÖRS IN TILL FINLAND	141
11. LAG OM ÄNDRING AV 15 § I LAGEN OM INTECKNING I BIL	142
12. LAG OM ÄNDRING AV 25 § I FÖRETAGSINTECKNINGSLAGEN	143
13. LAG OM ÄNDRING AV 9 OCH 10 § I FARTYGSREGISTERLAGEN	144
14. LAG OM ÄNDRING AV 5 OCH 16 § I LAGEN OM OFFENTLIGHET VID RÄTTEGÅNG I ALLMÄNNA DOMSTOLAR	145
15. LAG OM ÄNDRING AV 32 § I LAGEN OM VÄXTSKYDDSMEDEL	146

ESITYKSEN PÄÄASIALLINEN SISÄLTÖ

Esityksessä ehdotetaan muutettavaksi vuoden 2014 alussa voimaantulevia uutta esitutkintalakia ja uutta pakkokeinolakia. Lisäksi näihin lakeihin liittyviin lakeihin ehdotetaan tehtäväksi lähinnä teknisluonteiseksi luonnehdittavia muutoksia. Sellaisia voidaan pitkälti katsoa olevan myös esitutkintalakiin ja pakkokeinolakiin ehdotettavien muutosten. Mukaan on kuitenkin otettu perusteltuja asiallisia muutoksia, jotka etenkin laajuudeltaan ovat sellaisia, että niiden valmistelu tässä yhteydessä kohtuullisen lyhyessä aikataulussa on ollut mahdollista. Samanaikaisesti tämän esityksen kanssa annetaan uuden poliisilain muuttamista koskeva hallituksen esitys. Uuden pakkokeinolain säännökset salaisista pakkokeinoista ja uuden poliisilain säännökset salaisista tiedonhankintakeinoista liittyvät kiinteästi toisiinsa.

Uuden esitutkintalain säännöstä velvollisuudesta saapua esitutkintaan ehdotetaan muutettaviksi niin, että se koskee poliisin lisäksi muitakin esitutkintaviranomaisia. Jos on syytä olettaa, että henkilöltä saadaan selvitystä rikoksesta, tai jos hänen läsnäolonsa esitutkintatoimenpidettä suoritettaessa on muuten tarpeen rikoksen selvittämiseksi, hän olisi velvollinen kutsusta saapumaan esitutkintaan oleskelupaikkaansa lähimpään esitutkintaviranomaisen toimipaikkaan.

Uudessa pakkokeinolaisissa olevia kotietsintää koskevia säännöksiä ehdotetaan täydennettäväksi niin, että etsinnän kohteena olevalle henkilölle on ilmoitettava oikeudesta saattaa kotietsintä tuomioistuimen tutkittavaksi. Telekuuntelun käyttöedellytyksiä koskevia säännöksiä ehdotetaan muutettavaksi niin, että mainittua salaista pakkokeinoa voidaan käyttää myös lapsen seksuaalisen hyväksikäytön selvittämisessä. Lupa televalvontaan voitaisiin myöntää myös, kun on syytä epäillä telesoitetta tai telepäätelaitetta käyttäen tehtyä luvaton käyttöä, vahingontekoa, viestintäsalaisuuden loukkausta tai tietomurtoa tai kun on syytä epäillä lapsen houkuttelemista seksuaalisiin tarkoituksiin. Telekuuntelulla, televalvonnalla, tukiasematietojen hankkimisella ja teknisellä tarkkailulla saatua niin sanottua ylimääräistä tietoa saisi käyttää myös, jos rikoksesta säädetty ankarin rangaistus on vähintään kaksi vuotta vankeutta ja jos ylimääräisen tiedon käyttämisellä voidaan olettaa olevan erittäin tärkeä merkitys rikoksen selvittämiseksi. Ylimääräisen tiedon käyttämisestä näyttönä päättäisi tuomioistuin pääasian käsittelyn yhteydessä.

Salaisen pakkokeinon käytöstä ilmoittamista koskevia uuden pakkokeinolain säännöksiä täydennettäisiin koskien tilanteita, joissa pakkokeinon kohteena olleen epäillyn henkilöllisyys ei ole vielä selvillä ilmoittamista koskevan määräajan tai ilmoittamista koskevan lykkäyksen päättyessä. Näissä tilanteissa pakkokeinosta olisi ilmoitettava kirjallisesti hänelle ilman aiheutonta viivytystä henkilöllisyyden selvittyä. Tähän liittyvä täydennys tehtäisiin myös oikeudenkäynnin julkisuudesta yleisissä tuomioistuimissa annetun lain eräisiin säännöksiin. Lisäksi uuteen pakkokeinolakiin ehdotetaan otettavaksi säännökset asian siirtämisestä toiseen tuomioistuimeen.

Ehdotetut lait ovat tarkoitetut tulemaan voimaan samaan aikaan kuin uusi esitutkintalaki ja uusi pakkokeinolaki eli vuoden 2014 alussa.

YLEISPERUSTELUT

1 Johdanto

Eduskunta hyväksyi maaliskuussa 2011 uuden esitutkintalain (805/2011) ja pakkokeinolain (806/2011). Lait tulevat voimaan vuoden 2014 alussa. Siihen asti sovelletaan nykyistä esitutkintalakia (449/1987) ja nykyistä pakkokeinolakia (450/1987). Jäljempänä ”uudella esitutkintalailla” ja ”uudella pakkokeinolailla” tarkoitetaan vuoden 2014 alussa voimaan tulevia lakeja ja ”nykyisellä esitutkintalailla” ja ”nykyisellä pakkokeinolailla” siihen asti voimassa olevia lakeja.

Uusi esitutkintalaki on rikoksen esitutkintaa koskeva yleislaki. Laissa säädetään esitutkinnassa selvitettävistä asioista, esitutkintaan osallistuvista henkilöistä, esitutkinnan yleisestä kulusta, esitutkintaperiaatteista ja esitutkintaan osallistuvien oikeuksista, esitutkintaviranomaisen ja syyttäjän esitutkintayhteistyöstä, läsnäolosta esitutkinnassa, kuulusteluista, ryhmätunnistuksesta, esitutkinta-aineistosta ja esitutkinnan päättämisestä. Uuden esitutkintalain lopussa olevissa erinäisissä säännöksissä säädetään muun ohessa esitutkintapäätöksestä, avustajan kelpoisuudesta ja ilmaisukiellosta.

Uudessa pakkokeinolaissa säädetään rikoksen selvittämisessä käytettävistä pakkokeinoista. Joissakin tapauksissa lain mukaisia pakkokeinoja voidaan käyttää myös muihin tarkoituksiin kuten esimerkiksi rikosprosessin ja vankeusrangaistuksen täytäntöönpanon turvaamiseen, rikollisen toiminnan jatkamisen estämiseen ja vahingonkorvauksen maksamisen turvaamiseen. Uudessa pakkokeinolaissa säädetään kiinniottamisen, pidättämisen, vangitsemisen, yhteydenpidon rajoittamisen, matkustuskiellon, vakuustakavarikon, takavarikon, asiakirjan jäljentämisen, etsinnän (paikkaan ja henkilöön kohdistuva), erityisiin tutkintakeinoihin liittyvien pakkokeinojen (esimerkiksi koe alkoholin tai muun huumaavaan aineen toteamiseksi) ja salaisten pakkokeinojen käyttämisestä. Viimeksi mainittuihin kuuluvat esimerkiksi telekuuntelu, televalvonta, tukiasematietojen hankkiminen, suunnitelmallinen tarkkailu, peitelty tiedonhankinta, tekninen tarkkailu (tekninen kuuntelu, asuntokuuntelu, tekninen katselu, tekninen seuranta, tekninen laitetarkkailu sekä teleosoitteen ja telepäätelaitteen yksilöintitietojen hankkiminen), peitetoiminta, valeosto ja valvottu läpilasku.

Yhdessä uuden esitutkintalain ja uuden pakkokeinolain kanssa valmisteltiin ja samanaikaisesti eduskunnassa käsiteltiin uusi poliisilaki (872/2011), joka myös tulee voimaan vuoden 2014 alussa ja joka korvaa siihen asti sovellettavan nykyisen poliisilain (493/1995). Esitutkinta- ja pakkokeinolainsäädännön uudistaminen valmisteltiin yhdessä poliisilainsäädännön uudistamisen kanssa sen vuoksi, että pakkokeinolain säännökset salaisista pakkokeinoista ja poliisilain säännökset salaisista tiedonhankintakeinoista liittyvät kiinteästi toisiinsa. Tämä koskee niin käytössä olevia keinoja kuin niiden käyttöedellytyksiäkin. Lainvalmistelun keskeisiä tavoitteita oli salaisia pakkokeinoja ja salaisia tiedonhankintakeinoja koskevan sääntelyn yhteydenmukaistaminen.

Oikeusministeriö ja sisäasiainministeriö asettivat 12 päivänä 2007 toimikunnan valmistelemaan esitutkintalain, pakkokeinolain ja poliisilain kokonaisuudistusta. Esitutkintalain, pakkokeinolain ja poliisilain kokonaisuudistuksen toteuttaminen todettiin myös pääministeri Matti Vanhasen II hallituksen ohjelmassa. Esitutkinta- ja pakkokeinotoimikunta luovutti mietintönsä 20 päivänä toukokuuta 2009 (oikeusministeriön komiteamietintö 2009:2). Mietinnössä ehdotettiin säädettäväksi uusi esitutkintalaki, pakkokeinolaki ja poliisilaki. Toimikunnan mietintö oli laajalla lausuntokierroksella elokuun 2009 loppuun asti. Tiivistelmä lausunnoista on julkaistu sisäasiainministeriön julkaisuna 34/2009.

Oikeusministeriö ja sisäasiainministeriö asettivat 30 päivänä syyskuuta 2009 ohjausryhmän uudistuksen jatkovalmistelua varten. Ohjausryhmän toimeksiannon mukaisesti jatkovalmistelussa tehtiin kaksi hallituksen esitystä, joista toinen rakentuu esitutkintalain ja pakkokeinolain ympärille (oikeusministeriön esittelyvastuu; HE 222/2010 vp) ja toinen poliisilain ympärille (sisäasiainministeriön esittelyvastuu; HE 224/2010 vp). Hallituksen esitykset annettiin eduskunnalle 29 päivänä lokakuuta 2010. Esitutkinta- ja pakkokeinolainsäädännön uudistamista koskevasta esityksestä laati mietinnön lakivaliokunta (LaVM 44/2010 vp), jolle lausunnon antoivat perustuslakivaliokunta (PeVL 66/2010) ja hallintovaliokunta (HaVL 50/2010 vp). Mietinnön poliisilainsäädännön uudistamista koskevasta esityksestä valmisteli puolestaan hallintovaliokunta (HaVM 42/2010 vp), jolle lausunnon antoivat perustuslakivaliokunta (PeVL 67/2010 vp) ja lakivaliokunta (LaVL 21/2010 vp).

Laeissa on jo ennen niiden voimaantuloa havaittu muutostarpeita. Erityisesti tämä liittyy salaisia pakkokeinoja koskevaan uuden pakkokeinolain 10 lukuun ja salaista tiedonhankintaa koskevaan uuden poliisilain 5 lukuun, joissa samoja tiedonhankintakeinoja säännellään paikoitellen perusteettomasti eri tavalla. Tämän vuoksi tämän esityksen kanssa samaan aikaan annetaan hallituksen esitys, jossa ehdotetaan muutettavaksi uutta poliisilakia. Ylipäänsä näin laajan lainsäädäntökokonaisuuden ollessa kysymyksessä lakien valmisteluvaiheessa ei ole kyetty ottamaan huomioon kaikkia sääntelyn tarpeeseen ja sisältöön liittyviä seikkoja. Lisäksi uuteen esitutkintalakiin, uuteen pakkokeinolakiin ja uuteen poliisilakiin kytkeytyvässä lainsäädännössä on tapahtunut muutoksia uusien lakien hyväksymisen jälkeen. Myös pääministeri Jyrki Kataisen hallituksen ohjelmassa todetaan, että esitutkinta-, pakkokeino- ja poliisilakien uudistusten toteuttamista ohjataan, minkä voi katsoa pitävän sisällään varsinkin tarvittavien selventävien lainsäädäntömuutosten tekemisen.

Merkittävää osaa tässä esityksessä ehdotettavista lainsäädäntömuutoksista voidaan luonnehtia teknisluonteisiksi tai lakitekstin sisältöä selventäviksi. Mukana on kuitenkin myös perusteltuja asiallisia muutoksia, jotka etenkin laajuudeltaan ovat sellaisia, että niiden valmistelu tässä yhteydessä kohtuullisen lyhyessä aikataulussa on ollut mahdollista. Hallituksen esityksen luonne aikaisempaa esitystä täydentävänä ja sen pohjalta säädettyä lainsäädäntöä korjaavana ja täsmentävänä on johtanut siihen, että esitykseen ei ole otettu kaikkia sellaisia jaksoja, joita täysimittaisissa hallituksen esityksissä yleensä on. Tämä koskee esimerkiksi lainsäädännön esittelyä ja kansainvälistä vertailua.

2 Nykytilan arviointi

Nykytilan arviointia koskevassa jaksossa käsitellään lainsäädäntömuutoksia, joita on tarvetta perustella laajemmin. Lainsäädäntötekniisten ja niihin rinnastettavien muutosten tausta esitetään yksityiskohtaisissa perusteluissa.

2.1 Esitutkintalaki

Uuden esitutkintalain 6 luvun 1 §:ssä säädetään velvollisuudesta saapua esitutkintaan. Pykälän 1 momentin mukaan, jos on syytä olettaa, että henkilöltä saadaan selvitystä rikoksesta, tai jos hänen läsnäolonsa esitutkintatoimenpidettä suoritettaessa on muuten tarpeen rikoksen selvittämiseksi, hän on velvollinen kutsusta saapumaan esitutkintaan sen poliisilaitoksen toimialueella, jossa hän oleskelee.

Uuden esitutkintalain 6 luvun 1 §:n perusteluissa todetaan (HE 222/2010 vp, s. 211/I), että kun henkilö velvoitetaan saapumaan esitutkintaan, huomioon olisi otettava vähimmän haitan periaate. Tämä tarkoittaa sitä, että henkilöä tulisi mahdollisuuksien mukaan kuulla lähimmällä poliisiasemalla. Perustelujen mukaan tämä ei ole aina mahdollista, koska esimerkiksi vaativa rikostutkinta saattaa olla keskitetty tietyillä poliisiasemilla tehtäväksi. Huomioon tulisi perustelujen mukaan myös ottaa kuultavan mielipide, jos hän haluaa kuultavaksi poliisiasemalle, joka ei ole lähinnä hänen asuinpaikkaansa.

Kysymyksessä oleva säännös poikkeaa uuden esitutkintalain yleislinjasta, jonka mukaan säännöksiä ei ole kirjoitettu pelkästään poliisin suorittamia esitutkintoja silmällä pitäen. Lähtökohtana on, että lain säännökset tulevat sovellettaviksi myös muiden esitutkintaviranomaisten eli rajavartio-, tulli- ja sotilasviranomaisten suorittamissa esitutkinnoissa, joskin näitä viranomaisia koskevissa erityislaeissa on myös niitä koskevia esitutkintaan liittyviä erityissäännöksiä ja selventäviä säännöksiä. Toisaalta myös nykyisen esitutkintalain esitutkintaan saapumisvelvollisuutta koskeva säännös eli 17 §:n 1 momentti on kirjoitettu poliisin suorittamia esitutkintoja koskien. Sen mukaan on velvollisuus saapua esitutkintaan sen kihlakunnan alueella, missä henkilö oleskelee.

Mitä tulee muita esitutkintaviranomaisia kuin poliisia koskeviin säännöksiin, tullilain (1466/1994) 43 §:n 4 momentissa on tulliviranomaisia koskeva erityissäännös. Sen mukaan jokainen, jolta otaksutaan saatavan selvitystä tullirikoksesta, on velvollinen kutsusta saapumaan esitutkintaan kuultavaksi lähimpään tullitoimipaikkaan. Hallituksen esityksessä HE 234/1994 vp silloisen rajavartiolaitoksesta annetun lain (5/1975) 12 §:ään ehdotettiin lisättäväksi uusi 2 momentti, jossa olisi säädetty, että jokainen, jolta otaksutaan voitavan saatavan selvitystä rajavartiomiehen tutkittavana olevasta rikoksesta, on velvollinen kutsusta saapumaan esitutkintaan kuultavaksi lähimpään rajavartiolaitoksen toimipaikkaan. Momentin perusteluissa viitattiin siihen, että esitutkintalain 17 § on kirjoitettu koskemaan vain poliisin toimittamia kuulusteluja ja että tuolloisen tullilain

(573/1978) 53 §:n 4 momentin mukaan kansalaisella on tullirikosasiassa velvollisuus saapua esitutkintaan myös lähimpään tullitoimipaikkaan. Hallituksen esityksessä todettiin lähimmällä tullitoimipaikalla tarkoitettavan sitä tullitoimipaikkaa, joka sijaitsee lähinnä kansalaisen oleskelupaikkaa. Hallituksen esitys HE 234/1994 vp peruutettiin eikä tällaista säännöstä otettu sen jälkeen säädettyyn rajavartiolaitoksesta annettuun lakiin (320/1999) tai sen korvanneeseen rajavartiolaitoksesta annettuun lakiin (578/2005). Sotilasviranomaisia koskevissa laeissa, joista tässä yhteydessä merkityksellinen on etenkin poliisin tehtävien suorittamisesta puolustusvoimissa annettu laki (1251/1995), ei ole myöskään sääntelyä tästä asiasta.

Uuden esitutkintalain 6 luvun 1 §:n 1 momentin perustelujen mukaan lähtökohtana myös sen soveltamisessa on, että esitutkintaan saapumisvelvollisuus koskee poliisin lähintä toimipaikkaa. Myös tässä yhteydessä lähin toimipaikka on syytä ymmärtää toimipaikaksi, joka sijaitsee lähinnä saapumisvelvollisen oleskelupaikkaa. Esitutkintaviranomaisen toimialueet voivat olla hyvinkin laajoja. Velvollisuus saapua kutsutaan esitutkintaan koskee käytännössä kuulustelua, joka voidaan toimittaa lähimmässä toimipaikassa niissäkin tilanteissa, joissa kyseisen rikoksen tutkintaa ei siellä muuten suoriteta. Näihin näkökohtiin ja esitutkintalain luonteeseen muitakin esitutkintaviranomaisia kuin poliisia koskevana yleislakina perustuva muutos olisi syytä tehdä tässä yhteydessä uuden esitutkintalain 6 luvun 1 §:n 1 momenttiin.

Uuden esitutkintalain 6 luvun 1 §:n 1 momentti on soveltamisalaltaan hieman laajempi kuin tullilain 43 §:n 4 momentti, koska ensiksi mainitussa saapumisvelvollisuuden perustavana seikkana on myös se, että ”hänen läsnäolonsa esitutkintatoimenpidettä suoritettaessa on muuten tarpeen rikoksen selvittämiseksi”, mitä ei mainita tullilain säännöksessä. Tämä on myös tullilaitoksen suorittamissa esitutkinnoissa tarpeellinen saapumisvelvollisuuden perustava seikka. Vaihtoehtoina on, että tullilain 43 §:n 4 momenttia täydennetään tai että se kumotaan, jolloin tulliviranomaisten osaltakin sovellettavaksi tulee suoraan esitutkintalain 6 luvun 1 §:n 1 momentti. Kumoaminen on perustellumpi ratkaisu momenttiin tehtävien muutosten tausta huomioon ottaen. Tullilain 43 §:n 1 momentissa myös viitataan jo esitutkinnasta erikseen annettujen säännösten soveltamiseen, mikä tässä tapauksessa tarkoittaisi uuden esitutkintalain 6 luvun 1 §:n 1 momentin soveltamista.

2.2 Pakkokeinolaki

2.2.1 Tuomioistuinmenettely vangitsemisasiassa

Uuden pakkokeinolain 3 luvun 15 §:n 2 momentin mukaan tuomioistuimen tulee ottaa asia uudelleen käsiteltäväksi 1 momentissa säädettyä vangitsemisasiassa uudelleen käsitelylle asetettua kahden viikon aikarajaa aikaisemminkin, jos siihen on aihetta edellisen käsittelyn jälkeen ilmi tulleen seikan johdosta. Pidättämiseen oikeutetun virkamiehen on momentin mukaan välittömästi ilmoitettava tuomioistuimelle ja vangitulle sellaisesta olennaisesta olosuhteista tapahtuneesta muutoksesta, joka antaa aiheen uudelleenkäsittelyyn.

Uuden pakkokeinolain 3 luvun 15 §:n 2 momentti perustuu siihen lähtökohtaan, että tuomioistuimien aina päättää vangitun vapaaksi päästämistä. Momenttia ei otettu tarkasteluun, vaikka uuden pakkokeinolain 3 luvun 17 §:ää muutettiin eduskuntakäsittelyssä niin, että pykälään lisätyn 3 momentin mukaan pidättämiseen oikeutetun virkamiehen on määrättävä vangittu päästettäväksi heti vapaaksi, jos edellytyksiä vangittuna pitämiseen ei enää ole.

Uuden pakkokeinolain 3 luvun 15 §:n 1 momentin sekä 17 §:n 1 ja 2 momentin mukaan tuomioistuimien käsittelee vangittuna pitämisen edellytysten olemassaoloa vain, jos vangittu on saattanut vangitsemisasiain tuomioistuimen uudelleen käsiteltäväksi, jos edellytysten olemassaoloon on syytä kiinnittää huomiota tuomion tai päätöksessä esiin tulleiden seikkojen perusteella taikka jos syytettyä ei ole nostettu sille määrättyssä ajassa eikä sen kuluessa ole tehty päätöstä määräajan pidentämisestä. Kun otetaan huomioon uuden pakkokeinolain 3 luvun 17 § sen lopullisessa muodossa, luvun 15 §:n 2 momentille ei jää soveltamisalaa. Tämän vuoksi 15 §:ää tulisi muuttaa niin, että siitä poistetaan 2 momentti ja 3 ja 4 momentti siirretään 2 ja 3 momentiksi.

2.2.2 Kotietsintä

Uuden pakkokeinolain 8 luvun 18 §:n mukaan kotietsintä voidaan saattaa tuomioistuimen tutkittavaksi. Pykälän 1 momentin mukaan sen vaatimuksesta, jonka luona kotietsintä on toimitettu, tuomioistuimen on todettava, ovatko kotietsinnän toimittamisen edellytykset olleet olemassa taikka onko kotietsinnässä menetelty 5 tai 6 §:n edellyttämällä tavalla. Viitatu pykälät koskevat läsnäoloa kotietsinnässä ja menettelyä kotietsinnässä. Uuden pakkokeinolain 8 luvun 18 §:n 1 momentissa todetaan vielä, että vaatimus on tehtävä 30 päivän kuluessa kotietsinnän toimittamisesta tai siitä myöhemmästä ajankohdasta, jolloin vaatimuksen esittäjä on saanut tiedon etsinnän toimittamisesta. Esitutkinta- ja pakkokeinolainsäädännön uudistamisen yhteydessä vastaava säännös otettiin myös nykyisen pakkokeinolain 5 a luvun uuteen 7 a §:ään, joka on voimassa vuoden 2014 alussa tapahtuvaan uuden pakkokeinolain voimaantuloon saakka. Kotietsinnän tuomioistuimeen saattamista koskevat pykälät lisättiin nykyiseen pakkokeinolakiin ja uuteen pakkokeinolakiin eduskuntakäsittelyn tuloksena, kun Euroopan ihmisoikeustuomio on 15 päivänä helmikuuta 2011 antanut kaksi Suomea koskevaa kotietsintäratkaisua (Heino v. Suomi ja Harju v. Suomi).

Kumpaankaan pakkokeinolakiin ei otettu säännöstä siitä, että oikeudesta saattaa asia tuomioistuimen käsiteltäväksi on ilmoitettava sille, jonka luona kotietsintä on tehty. Sen sijaan takavarikon osalta uudessa pakkokeinolainissa (7 luvun 12 §:n 1 momentti) säädetään, että takavarikkopöytäkirjassa on muiden seikkojen ohessa ilmoitettava oikeudesta saattaa takavarikko tai asiakirjan jäljentäminen tuomioistuimen tutkittavaksi.

Eduskunnan apulaisoikeusasiamies on 8 päivänä syyskuuta 2011 antanut päätöksen (Dnro 3229/2/11), joka koskee kotietsinnän ja takavarikon saattamista käräjäoikeuden arvioitavaksi. Hän on saattanut käsityksensä esitutkintaa toimittavien viranomaisien tietoon lähettämällä jäljennöksen päätöksestä Poliisihallitukselle, Tullihallitukselle, rajavartiolaitoksen esikunnalle ja pääesikunnalle ohjeistuksen laatimisen arvioimiseksi. Li-

säksi jäljennös on lähetetty oikeusministeriölle pakkokeinolain muutostarpeen arvioimiseksi.

Päätöksessään apulaisoikeusasiamies toteaa, että ei ole realistista olettaa, että kaikki tuntisivat pakkokeinolain ja varsinkaan esimerkiksi uuden mahdollisuuden saattaa kotietsintä tuomioistuimen tutkittavaksi. Apulaisoikeusmiehen mukaan pakkokeinolain 5 luvun uuden 7 a §:n osalta edellä päätöksessä todettu edellyttää, että esitutkintaviranomainen kussakin tapauksessa erikseen selvästi ilmoittaa mahdollisuudesta saattaa kotietsinnän laillisuus tuomioistuimen arvioitavaksi. Ilmoittaminen olisi helppo toteuttaa joko kotietsinnän yhteydessä tai kun kotietsinnästä pakkokeinolain 5 luvun 4 §:n 2 momentin mukaisesti jälkikäteen ilmoitetaan.

Sama koskee apulaisoikeusasiamiehen mukaan takavarikkoa. Pakkokeinolain 4 luvun 13 §:n mukaisesti mahdollisuudesta saattaa takavarikon voimassaolo tuomioistuimen harkittavaksi tulisi vastaavasti aina ilmoittaa kirjallisesti. Tämä olisi luonnollista tehdä esimerkiksi silloin, kun takavarikosta pakkokeinolain 4 luvun 11 §:n mukaisesti annetaan todistus sille, jonka hallussa esine on ollut. Apulaisoikeusasiamies viittaa siihen, että vuoden 2014 alussa voimaan tulevan uuden pakkokeinolain 7 luvun 12 §:n mukaan takavarikkopöytäkirjassa on ilmoitettava oikeudesta saattaa takavarikko tuomioistuimen tutkittavaksi. Hänen mielestään ei ole hyvää syytä, miksei näin meneteltäisi jo nyt.

Apulaisoikeusasiamiehen käsityksen mukaan ilmoitusvelvollisuuden toteuttaminen on ensi vaiheessa hoidettavissa viranomaisten sisäisellä ohjeistuksella. Ilmoitusmenettely olisi syytä järjestää keskitetysti valtakunnallisesti esimerkiksi laatimalla erityinen ilmoituslomake.

Apulaisoikeusasiamies toteaa, että olisi kuitenkin perusteltua, että jatkossa ilmoitusvelvollisuudesta säädettäisiin lailla myös kotietsinnän osalta. Uuden pakkokeinolain mukaan olisi kyllä ilmoitettava oikeudesta saada kotietsintäpäätöksen jäljennös ja kotietsintäpöytäkirjan jäljennös. Tähänkin nähden on vaikea nähdä perusteluja sille, ettei mahdollisuudesta saattaa asia tuomioistuimen arvioitavaksi tarvitsisi ilmoittaa.

Kuten apulaisoikeusasiamiehen päätöksessä todetaan, nykyisen pakkokeinolain voimassaoloaikana ilmoitusvelvollisuuden toteuttamisesta voidaan huolehtia viranomaisohjeistuksella. Uudessa pakkokeinolaissa takavarikkoa ja kotietsintää käsitellään ilmoitusvelvollisuuden osalta eri tavalla. Tähän lainsäädäntöratkaisuun ei ole päädytty tietoisesti. Tarve täydentää kotietsintää koskevia säännöksiä tuomioistuimeen saattamista koskevilla säännöksillä nousi esiin vasta uuden esitutkinta- ja pakkokeinolainsäädännön eduskuntakäsittelyn loppuvaiheessa tuolloin annettujen Euroopan ihmisoikeustuomioistuimen ratkaisujen vuoksi, minkä vuoksi kaikkia asiaan vaikuttavia seikkoja ei ehditty harkitsemaan riittävästi. Kysymys on paitsi kohdehenkilön oikeusturvan toteuttamisesta myös lainsäädännön johdonmukaisuudesta.

Ilmoittamisen toteuttamistapaa arvioitaessa on otettava huomioon uuden pakkokeinolain 8 luvun kotietsintää koskevat säännökset. Jos kotietsinnässä on läsnäoloon oikeutettu henkilö paikalla, hänelle on 6 §:n 1 momentin mukaan kerrottava etsinnän tarkoitus ja annettava etsintäpäätöksen jäljennös. Jos kirjallista etsintäpäätöstä ei vielä ole, henkilölle on ilmoitettava oikeudesta saada pyynnöstä jäljennös. Jos etsintäpaikalla ei ole kotiet-

sinnän toimittamisen aikana läsnä ketään läsnäoloon oikeutettua, 5 §:n 2 momentin mukaan kotietsinnästä sekä oikeudesta saada pyynnöstä etsintäpäätöksen jäljennös ja oikeudesta saada pöytäkirjan jäljennös on viipymättä ilmoitettava sille, jonka luona etsintä on toimitettu. Näistä uuden pakkokeinolain 8 luvun säännöksistä ilmenee, että se henkilö, jonka luona kotietsintä on toimitettu, ei välttämättä saa jäljennöstä etsintäpäätöksestä ja etsinnästä tehdystä pöytäkirjasta. Tämä tarkoittaa sitä, että oikeudesta saattaa asia tuomioistuimen tutkittavaksi olisi tarkoituksenmukaista ilmoittaa muuten kuin näissä asiakirjoissa. Apulaisoikeusasiamies onkin viitannut mahdollisuuteen käyttää erityistä ilmoituslomaketta.

Kotietsintäpäätöstä ja kotietsintäpöytäkirjaa koskevia säännöksiä on muutenkin syytä täsmentää. Kuten edellä todettiin, uuden pakkokeinolain 8 luvun 5 §:n 2 momentin mukaan poissa olleelle on ilmoitettava oikeudesta saada pyynnöstä pöytäkirjan jäljennös, miltä osin viitataan luvun 19 §:ään. Viitatus pykälän 2 momentin mukaan pöytäkirjasta on pyynnöstä annettava jäljennös etsintävaltuutetulle ja sille, jonka luona etsintä on toimitettu. Paikalla olevaa henkilöä koskevassa uuden pakkokeinolain 8 luvun 6 §:n 1 momentissa ei säädetä siitä, että paikalla olevalle on ilmoitettava oikeudesta saada pöytäkirjan jäljennös, vaikka sellainen oikeus hänelläkin on 19 §:n 2 momentin mukaan. Ensiksi mainittua momenttia tulisikin täydentää tältä osin.

2.2.3 Laite-etsintä

Uuden pakkokeinolain 8 luvun 20 §:n 2 momentin mukaan laite-etsintää ei saa kohdistaa luottamukselliseen viestiin, jota koskevasta telekuuntelusta, televalvonnasta ja teknisestä tarkkailusta säädetään 10 luvussa. Säännös oli toisessa muodossa hallituksen esityksessä HE 222/2010 vp. Siinä ehdotettiin momentissa (esityksessä 8 luvun 19 §:n 2 momentti) todettavaksi, että telekuuntelun, televalvonnan ja teknisen tarkkailun käyttämisestä säädetään 10 luvussa.

Hallituksen esityksessä olleen säännöksen sanamuoto ja perusteluteksti eivät osoita, että olisi ollut tarkoitus rajata luottamukselliset viestit laite-etsinnän käyttöalan ulkopuolelle lukuun ottamatta salaisten pakkokeinojen käyttötilanteita. Kysymys oli siis viittaus-säännöksen luonteisesta säännöksestä. Uuden pakkokeinolain 8 luvun 20 §:n 2 momentti sai lopullisen muotonsa perustuslakivaliokunnan lausunnon johdosta. Valiokunta toteasi (PeVL 66/2010 vp, s. 6/II) että hallituksen esityksen perusteluiden (esityksen s. 383) mukaan laite-etsintää ei voi kohdistaa luottamukselliseen viestiin, jonka sisällön ja tunnistamistietojen selvittämisestä säädetään 10 luvussa. Valiokunta esitti, että säännöseh-dotusta täydennetään tätä seikkaa koskevalla rajauksella. Perustuslakivaliokunnan toteamuksen otti lakivaliokunta huomioon mietinnössään.

Uuden pakkokeinolain 8 luvun 20 §:n 2 momenttia voidaan nykyisensisältöisenä pitää tulkinnanvaraisena. Toisen tulkinnan mukaan se estäisi laite-etsinnän kohdistamisen luottamukselliseen viestiin, toisen tulkinnan mukaan se hallituksen esityksessä HE 222/2010 ehdotetun säännöksen tavoin suhteessa salaisiin pakkokeinoihin rajaisi mahdollisuuksia käyttää laite-etsintää luottamuksellisen viestin etsintään.

Rikosten selvittämismahdollisuuksien ja eri pakkokeinoista koostuvan järjestelmän johdonmukaisuuden kannalta perusteltuna ei voida pitää, että laite-etsintää ei saisi kohdistaa luottamukselliseen viestiin niissä tilanteissa, joissa ei ole kysymys telekuuntelusta, televalvonnasta tai teknisestä tarkkailusta. Uuden pakkokeinolain 8 luvun 21 §:n 1 momentin 2 kohdan mukaan laite-etsinnällä pyritään löytämään takavarikoitava tai jäljennettävä asiakirja. Takavarikkoa ja asiakirjan jäljentämistä puolestaan rajaavat ainoastaan uuden pakkokeinolain 7 luvun 3 §:ssä säädettyt läheisiin henkilöihin sekä vaitiolovelvollisuuteen ja -oikeuteen liittyvät takavarikoimis- ja jäljentämiskiellot, jotka estävät tiettyjen viestien ja asiakirjojen takavarikoimisen ja jäljentämisen. Muut luottamuksellisetkin viestit siis voidaan takavarikoida.

Laite-etsintä ei ole salainen pakkokeino, vaan siinä on uuden pakkokeinolain 8 luvun 28 §:n mukaisesti noudatettava kotietsinnän muotomääräyksiä, jotka koskevat esimerkiksi tilaisuuden varaamista läsnäoloon etsintää toimitettaessa. Laite-etsintää toimitettaessa tulevat sovellettaviksi erityistä kotietsintää koskevat säännökset, jos etsinnän kohteeksi on syytä olettaa joutuvan uuden pakkokeinolain 8 luvun 1 §:n 3 momentissa tarkoitettua tietoa. Jos laite-etsinnässä jotakin takavarikoidaan tai jos etsinnässä jäljennetään asiakirja, toimenpiteen kohteena oleva henkilö voi uuden pakkokeinolain 7 luvun 15 §:n mukaisesti saattaa asian tuomioistuimen käsiteltäväksi sen selvittämiseksi, ovatko takavarikon edellytykset olleet olemassa.

Edellä todetun perusteella uuden pakkokeinolain 8 luvun 20 §:n 2 momentissa olevaa sääntelyä pitäisi selkeyttää siten, että siitä paremmin käy ilmi salaisen tiedonhankinnan jääminen laite-etsinnän käyttöalan ulkopuolelle. Yksinkertaisin ratkaisu on, että momenttiin lisätään sanan ”luottamukselliseen” eteen sana ”sellaiseen”. Momentissa siis todettaisiin, että laite-etsintää ei saa kohdistaa sellaiseen luottamukselliseen viestiin, jota koskevasta telekuuntelusta, televalvonnasta ja teknisestä tarkkailusta säädetään 10 luvussa.

2.2.4 Salaiset pakkokeinot

Telekuuntelu

Uuden pakkokeinolain 10 luvun 3 §:n 2 momentin 5 kohdan mukaan telekuuntelua voidaan käyttää, kun rikoksesta epäiltyä on syytä epäillä törkeästi lapsen seksuaalisesta hyväksikäytöstä. Kyseinen rikoslain 20 luvun 7 §:ssä rangaistavaksi säädetty rikos säädetään telekuunteluun oikeuttavaksi rikokseksi jo nykyisen pakkokeinolain 5 a luvun 2 §:n 1 momentin 5 kohdassa.

Nykyisen pakkokeinolain telekuuntelusäännökseen törkeä lapsen seksuaalinen hyväksikäyttö lisättiin vuoden 2004 alussa (pakkokeinolain muuttamisesta annettu laki 646/2003). Lakimuutosta koskevassa hallituksen esityksessä todetaan (HE 52/2002 vp, s. 24/I), että törkeät lapsen seksuaaliset hyväksikäytöt rinnastuvat laadultaan ja törkeydeltään telekuuntelun soveltamisalaan jo nyt kuuluviin törkeisiin väkivaltarikoksiin. Hallituksen esityksen perustelujen mukaan telekuuntelua sovellettaisiin lähinnä tapauk-

sisä, joissa rikoksesta epäilty pyrkii pitämään yhteyttä rikoksen kohteena olleeseen lapseen tai joissa selvitetään niin kutsutun pedofiilirenkkaan jäsenten keskinäistä viestintää.

Kun nykyistä pakkokeinolakia muutettiin niin, että törkeä lapsen seksuaalinen hyväksikäyttö lisättiin telekuunteluun oikeuttavien rikosten joukkoon, eduskunnan perustuslakivaliokunta totesi (PeVL 36/2002 vp), että kyseinen rikos on epäilemättä perustuslaissa tarkoitettu yksilön tai yhteiskunnan turvallisuutta vaarantava rikos. Perustuslakivaliokunnan lausuma liittyi siihen, että asia on valtiosääntöoikeudellisesti merkityksellinen luottamuksellisen viestin salaisuutta turvaavien perustuslain säännösten takia. Perustuslain 10 §:n 2 momentin mukaan kirjeen, puhelun ja muun luottamuksellisen viestin salaisuus on loukkaamaton. Lailla voidaan kuitenkin pykälän 3 momentin nojalla säätää välttämättömistä rajoituksista viestin salaisuuteen muun muassa yksilön tai yhteiskunnan turvallisuutta taikka kotirauhaa vaarantavien rikosten tutkinnassa.

Valtioneuvoston kesäkuussa 2012 hyväksymässä uudessa sisäisen turvallisuuden ohjelmassa edellytetään sen pohtimista, pitäisikö telekuuntelu mahdollistaa myös rikoslain 20 luvun 6 §:ssä rangaistavaksi säädetyn lapsen seksuaalisen hyväksikäytön selvittämisessä. Tällaiselle laajennukselle onkin löydettävissä perusteita. Myös lapsen seksuaalinen hyväksikäyttö on vakava perustuslaissa suojattuja lapsen oikeuksia loukkaava rikos ja perustuslakivaliokunnan aikaisempaa lausuntoa lainaten yksilön tai yhteiskunnan turvallisuutta vaarantava rikos, jonka kohdalla voidaan säätää luottamuksellisen viestin suojaa koskevia rajoituksia. Tältä osin merkittävää eroa ei voida tehdä lapsen seksuaalisen hyväksikäytön ja törkeän lapsen seksuaalisen hyväksikäytön välille. Raja näiden rikosten välillä on lisäksi häilyvä varsinkin tutkinnan alkuvaiheessa, jolloin salaisia pakkokeinoja on yleensä tarpeen käyttää. Lapsen seksuaalisesta hyväksikäytöstä säädetty ankarin rangaistus on neljä vuotta vankeutta, joten se vakavuustasoltaan vastaa lukuisia rikoksia, joiden selvittämisessä telekuuntelua voidaan käyttää uuden pakkokeinolain 10 luvun 3 §:n 2 momentin mukaan. Lapsen seksuaalisen hyväksikäytön vakavuutta korostettiin viime vuonna tehdyllä lainmuutoksella, jolla rikoksen vähimmäisrangaistus korotettiin 14 vuorokaudesta neljään kuukauteen vankeutta.

Lapsen seksuaalisen hyväksikäytön lasta loukkaavan luonteen ja vakavuuden lisäksi on syytä kiinnittää huomiota hyväksikäyttörikosten tekotapojen muuttumiseen. Myös nämä rikokset ovat enenevässä määrin siirtyneet informaatioteknologiaa hyödyntäen tehtäviksi. Tämä ei tarkoita pelkästään sanallista viestintää, hyväksikäyttörikoksia tehdään myös esimerkiksi suoraa kuvayhteyttä käyttäen. Tämä välillisesti heijastuu myös rikoksesta epäillyn harjoittamaan viestintään, jolla on merkitystä rikoksen selvittämisen kannalta. Telepakkokeinojen merkitys on korostunut lapsiin kohdistuvien seksuaalirikosten selvittämisessä. Telekuuntelulla voidaan saada esimerkiksi viestien kuvamateriaalia sisältävien liitetiedostojen kautta todistusaineistoa jo tapahtuneesta hyväksikäyttörikoksesta. Kysymys on siis rikostutkinnallisesti tärkeästä keinosta.

Huomioon on otettava myös telekuuntelun käyttöä ohjaavat säännökset, joiden mukaan telekuuntelusta päättävä tuomioistuin arvioi sitä, onko lupa telekuunteluun kuitenkaan myönnettävissä. Uuden pakkokeinolain 10 luvun 2 §:n 2 momentin telekuuntelua voidaan ainoastaan käyttää, jos käytöllä voidaan olettaa olevan erittäin tärkeä merkitys rikoksen selvittämiselle. Tämän ilmaisun tarkempaa sisältöä käsitellään jäljempänä uuden pakkokeinolain 10 luvun 56 §:n perusteluissa. Lapsen seksuaalinen hyväksikäyttö voi

ilmetä monin, vakavuudeltaan toisistaan eroavin tavoin. Uuden pakkokeinolain 1 luvun 2 §:ssä säädetyn suhteellisuusperiaatteen mukaan pakkokeinoja saadaan käyttää vain, jos pakkokeinon käyttöä voidaan pitää puolustettavana ottaen huomioon tutkittavana olevan rikoksen törkeys, rikoksen selvittämisen tärkeys sekä rikoksesta epäillylle tai muille pakkokeinon käytöstä aiheutuva oikeuksien loukkaaminen ja muut asiaan vaikuttava seikat. Suhteellisuusperiaatteen mukaan huomioon on otettava esimerkiksi se, kuinka vakava kysymyksessä olevan rikoksen ilmenemismuoto on kyseessä. Pakkokeinojen käyttöä ja pakkokeinojen käytöstä päättämistä ohjaavat säännökset saattavat siis johtaa siihen, että tuomioistuimien ei myönnä lupaa pakkokeinon käyttöön, vaikka rikosnimike sellaisenaan käyttöön oikeuttaisikin. Tämä tasapainottaa sen vaikutusta, että tietty rikos lisätään pakkokeinon käyttöön oikeuttavaan rikosluetteloon.

Edellä esitetty huomioon ottaen on löydettävissä perusteita sille, että lapsen seksuaalinen hyväksikäyttö lisätään uuden pakkokeinolain 10 luvun 3 §:n 2 momentin 5 kohtaan niiden rikosten joukkoon, joiden selvittämisessä voidaan käyttää telekuuntelua.

Televalvonta

Kesäkuun 2011 alussa tuli voimaan rikoslain (39/1889) 20 luvun uusi 8 b § (540/2011), jossa säädetään rangaistavaksi lapsen houkuttelemisen seksuaalisiin tarkoituksiin. Pykälän 1 momentin mukaan mainittuun rikokseen syyllistyy se, joka ehdottaa tapaamista tai muuta kanssakäymistä lapsen kanssa siten, että ehdotuksen sisällöstä tai olosuhteista muuten ilmenee tekijän tarkoituksena olevan 17 luvun 18 §:n 1 momentissa tarkoitettulla tavalla valmistaa kuvia tai kuvatalenteita, joissa sukupuolisiveellisyyttä loukkaavasti esitetään lasta, taikka kohdistaa lapseen rikoslain 20 luvun 6 tai 7 §:ssä tarkoitettu rikos (lapsen seksuaalinen hyväksikäyttö tai törkeä lapsen seksuaalinen hyväksikäyttö). Pykälän 2 momentin mukaan, jollei teosta muualla laissa säädetä ankarampaa rangaistusta, lapsen houkuttelemisesta seksuaalisiin tarkoituksiin tuomitaan myös se, joka houkuttelee kahdeksaatoista vuotta nuoremman henkilön ryhtymään sukupuoliyhteyteen tai muuhun seksuaaliseen tekoon rikoslain 20 luvun 8 a §:ssä (seksuaalipalvelujen ostaminen nuorelta) tarkoitettulla tavalla taikka esiintymään sukupuolisiveellisyyttä loukkaavassa järjestetyssä esityksessä.

Rikoslain 20 luvun 8 b §:n 1 momentin mukaiselle rikokselle (ns. grooming) on tyypillistä, että se tehdään informaatioteknologiaa käyttäen ja että näin ollen on siis kysymys teleosoitetta tai telepäätelaitetta käyttäen tehdystä rikoksesta. Uuden pakkokeinolain 10 luvun 6 §:n 2 momentin 2 kohdan mukaan televalvonnan käyttäminen edellyttää näiden rikosten kohdalla sitä, että rikoksesta säädetty ankarin rangaistus on vähintään kaksi vuotta vankeutta. Luvun 7 §:n 1 momentin 4 kohdan nojalla televalvontaa voidaan kuitenkin käyttää säädetystä enimmäisrangaistuksesta riippumatta, kun kysymys on teleosoitetta tai telepäätelaitetta käyttäen tehdystä rikoksesta, jos teleosoitteen tai telepäätelaitteen haltija siihen suostuu.

Kun rikoslain 20 luvun 8 b § säädettiin osana laajempaa lapsiin kohdistuvia seksuaalirikoksia koskevaa uudistusta, asian valmistelun eri vaiheissa kuultavien taholta ei kiinnitetty huomiota tarpeeseen käyttää televalvontaa pykälän 1 momentin mukaisen rikoksen

tutkinnassa. Sen jälkeen erinäisissä yhteyksissä, muun ohessa koulutustilaisuuksissa, on katsottu, että tämän rikoksen pitäisi kuulua televalvontarikosten piiriin. Valtioneuvoston kesäkuussa 2012 hyväksymässä uudessa sisäisen turvallisuuden ohjelmassa edellytetään sen pohtimista, pitäisikö televalvonta mahdollistaa myös rikoslain 20 luvun 8 b §:n mukaisen rikoksen selvittämisessä.

Esimerkiksi sen vuoksi, että yhteydenpito ei useinkaan tapahdu rikosentekijän omalla nimellä, televalvonta saattaa olla kyseisten rikosten selvittämisessä tärkeä ja tehokas keino. Kysymyksessä ei sinällään ole enimmäisrangaistuksensa perusteella vakava rikos, mutta toisaalta esitutkinta- ja pakkokeinolainsäädännön uudistamisen yhteydessä televalvonta mahdollistettiin matalamman enimmäisrangaistuksen omaavan rikoksen eli rikoslain 20 luvun 8 §:ssä rangaistavaksi säädetyn seksikaupan kohteena olevan henkilön hyväksikäytön tutkinnassa. Nyt kysymys on lapsiin kohdistuvien seksuaalirikosten selvittämisestä ja rikolliseen toimintaan puuttumisesta niin, että vakavammat rikokset eli sukupuolisiveellisyttä loukkaavan lasta esittävän kuvan valmistaminen ja lapsiin kohdistuvat hyväksikäyttörikokset estyvät.

Edellä todetut näkökohdat liittyvät ennen kaikkea rikoslain 20 luvun 8 b §:n 1 momentin mukaisiin tekoihin. Pykälän 2 momentti on suunnattu erittäin harvinaisiksi arvioituihin tilanteisiin, joissa ihmiskaupan tai parituksen tunnusmerkistö ei täyty. Näissä tilanteissa houkuttelu ei välttämättä tapahdu samassa määrin informaatioteknologiaa hyödyntämällä kuin 1 momentin mukaisissa teoissa. Tästä huolimatta momenttien välille ei voida tehdä sellaista eroa, että televalvonta olisi perusteltua rajata ainoastaan 1 momentin mukaisiin tekoihin. Lapsen houkuttelemista seksuaalipalvelujen maksulliseen tarjoamiseen tai esiintymiseen sukusiveellisyttä loukkaavassa järjestetyssä esityksessä tulisi voida tutkia myös televalvontaa käyttämällä. Tässä tapauksessa kuten myös 1 momentin mukaisissa tapauksissa kysymys on samalla tulevien rikosten estämisestä, koska houkuttelurikoksia tekevän voi olettaa jatkavan rikollista toimintaansa kiinnijäämiseensä saakka.

Kuten jo todettiin, uuden pakkokeinolain 10 luvun 6 §:n 2 momentin 2 kohdan mukaan televalvontaa voidaan siis käyttää sellaisen teleosoitetta tai telepäätelaitetta käyttäen tehdyn rikoksen tutkinnassa, josta säädetty ankarin rangaistus on vähintään kaksi vuotta vankeutta. Tällaista enimmäisrangaistusvaatimusta ei 7 §:n 1 momentin 4 kohdan mukaan ole, jos televalvontaa kohdistetaan henkilön suostumuksella hänen hallinnassaan olevaan teleosoitteeseen tai telepäätelaitteeseen. Uutta pakkokeinolakia koskevassa hallituksen esityksessä (HE 222/2010 vp) ehdotettiin mahdollisuutta käyttää televalvontaa kaikkien teleosoitetta tai telepäätelaitetta käyttäen tehtyjen rikosten tutkinnassa, siis ilman mitään enimmäisrangaistusvaatimusta. Hallituksen esityksessä (s. 124/I ja 384) lähdettiin siitä, että televalvonta on tehokas, useissa tapauksissa jopa ratkaiseva tutkintakeino selvitettäessä teleosoitteita ja telepäätelaitetta käyttäen tehtyjä rikoksia. Lisäksi televalvonnalla ei puututa luottamuksellisen viestin suojan ydinalueeseen. Perusteluissa tuotiin esiin myös se, että kysymyksessä oleva lainkohta eli uuden pakkokeinolain 10 luvun 6 §:n 2 momentin 2 kohta korvaa nykyisen pakkokeinolain 5 a luvun 3 §:n 1 momentin 2 kohdan, joka koskee automaattisiin tietojenkäsittelyjärjestelmiin kohdistuvia rikoksia ja jossa ei myöskään säädetä rikoksen vakavuusasteesta. Lisäksi kiinnitettiin huomiota siihen, että pakkokeinojen käyttämistä ohjaavista periaatteista erityisesti suh-

teollisuusperiaate ohjaa keinojen käyttämistä niin, että niitä ei käytetä vähäisimmissä tapauksissa.

Uuden pakkokeinolain 10 luvun 6 §:n 2 momentin 2 kohta sai lopullisen muotonsa perustuslakivaliokunnan lausunnon (PeVL 66/2010 vp) perusteella. Perustuslakivaliokunta totesi muutoksen merkitsevän sitä, että televalvontaa voitaisiin käyttää myös sellaisten rikosten tutkintaan, jotka eivät ole törkeydeltään verrattavissa muihin televalvonnan perusterikoksiin. Välttämättömistä rajoituksista luottamuksellisen viestin salaisuuteen voidaan perustuslain 10 §:n 3 momentin säättää lailla muun muassa yksilön tai yhteiskunnan turvallisuutta taikka kotirauhaa vaarantavien rikosten tutkinnassa. Perustuslakivaliokunta viittasi siihen, että tällaisten rikosten piiriin kuuluvat perusoikeusudistuksen esitöiden mukaan esimerkiksi huumausainerikokset, törkeät väkivaltarikokset sekä maan- ja valtiopetosrikokset (HE 309/1993 vp, s. 54/II). Valiokunta on lisäksi pitänyt mahdollisena, että tunnistamistietojen saaminen jätetään sitomatta tiettyihin rikostyyppiin, jos sääntely muutoin täyttää perusoikeuksien yleiset rajoitusedellytykset (PeVL 26/2001 vp, s. 3/II ja PeVL 37/2002 vp, s. 3/I). Perustuslakivaliokunnan mukaan muutokset olisivat laajentaneet televalvonnan myös sellaisiin rikoksiin, joita ei voida pitää perustuslaissa tarkoitettuina yksilön ja yhteiskunnan turvallisuutta taikka kotirauhaa vaarantavina rikoksina. Valiokunnan mukaan, jotta lakiehdotus voitiin käsitellä tavallisen lain säätämisyjärjestyksessä, kohta 2 oli rajattava koskemaan mainitun tyyppisiä tai niihin törkeysasteeltaan verrattavia rikoksia.

Perustuslakivaliokunnan lausunnon johdosta lakivaliokunta totesi (LaVM 44/2010 vp, s. 24), että rikoslaisissa rangaistavaksi säädettävistä rikoksista on vaikeata poimia kattavasti momentin 2 kohtaan sellaisia, joiden osalta telesoitteen ja telepäätelaitteen käyttäminen on merkityksellistä nyt käsiteltävässä yhteydessä. Lakivaliokunta viittasi siihen, että perustuslakivaliokunnan mukaan rikoksen törkeysaste voidaan ottaa arvioinnissa huomioon. Valiokunnan mietinnössä todetaan, että päätyminen kahden vuoden enimmäisrangaistusvaatimukseen rajaa televalvonnan ulkopuolelle joitakin rikoksia, jotka kohdistuvat yksilön ja yhteiskunnan turvallisuuteen ja kotirauhaan (esimerkiksi perätön vaarailmoitus ja kotirauhan rikkominen), mutta kokonaisarvioinnin mukaan kahden vuoden enimmäisrangaistusvaatimuksen asettamista voi pitää selkeänä ja perusteltuna.

Nykyisen pakkokeinolain 5 a luvun 3 §:n 1 momentin 2 kohdan mukaan televalvontaa voidaan siis käyttää, kun on syytä epäillä jotakuta automaattiseen tietojenkäsittelyjärjestelmään kohdistuneesta rikoksesta, joka on tehty telepäätelaitetta käyttäen. Kohta otettiin lakiin luvun säätämisen yhteydessä (laki 402/1995). Hallituksen esityksen yleisperusteluissa todetaan (HE 22/1994 vp, s. 14/I), että tällaisia rikoksia ovat esimerkiksi tietokoneen luvaton käyttö (rikoslain 28 luvun 7 §), teollisuusvakoilu (rikosnimike ”yrittäjävakoilu”, rikoslain 30 luvun 4 §) ja tietokonevahingonteko (rikoslain 35 luvun 1 §:n 2 momentti). Yleisperustelujen mukaan näissä rikoksissa voi olla kysymys suurista taloudellisista arvoista ja niiden selvittämisessä televalvonnalla voi usein olla ratkaiseva merkitys. Pykälän perusteluissa (hallituksen esityksen s. 27/II) nostetaan lisäksi esiin tietomurto, joka sisältyi esityksen antamisen aikana eduskunnan käsiteltävänä olleeseen hallituksen esitykseen HE 94/1993 vp. Eduskunnan perustuslakivaliokunta totesi lausunnossaan (PeVL 8/1994 vp) yleisesti televalvonnan osalta, että ehdotetun laajuinen kajoaminen puhelinsalaisuuteen on valiokunnan mielestä puuttumisvaltuuden taustalla olevan tärkeän ja hyväksyttävänä pidettävän merkittävän yhteiskunnallisen intressin

vuoksi sekä menettelyyn liittyvät oikeusturvajärjestelyt huomioon ottaen toteutettavissa tavallisessa laissa.

Kahden vuoden enimmäisrangaistusta koskeva rajausta tarkoittaa sitä, että esimerkiksi automaattiseen tietojenkäsittelyjärjestelmään kohdistuvan luvattoman käytön, vahingon- teon, viestintäsalaisuuden loukkauksen (rikoslain 38 luvun 3 §) ja tietomurron (rikoslain 38 luvun 8 §) tutkinnassa televalvontaa voidaan käyttää uuden pakkokeinolain 10 luvun 7 §:n 1 momentin 4 kohdan mukaisesti ainoastaan kysymyksessä olevan teleosoitteen tai telepäätelaitteen haltijan suostumuksella. Näiden rikosten ulkopuolelle rajautumiseen kiinnitettiin noin vuosi sitten laajastikin huomiota saaneiden laajojen tietoturvasuutta loukkausten rikoskokonaisuuksien yhteydessä. Televalvonnan käyttöön tarvittavan suostumuksen saaminen nähtiin siinä yhteydessä ongelmalliseksi.

Asianomistajan suostumuksella hänen numeroonsa kohdistetulla suostumusperusteisella televalvonnalla voidaan selvittää, mistä numerosta asianomistajan puhelimeen on soitet- tu. Tietoverkossa tilanne on yleensä toinen eli asianomistajan suostumuksella hänen laitteeseensa kohdistettu tunnistamistietojen hankkiminen ei riitä epäillyn jäljittämiseen. Tämä liittyy avoimen tietoverkon toimintamalliin. Tietoverkossa asianomistajan tele- osoitteeseen tai telepäätelaitteeseen kohdistettu suostumusperustainen televalvonta mahdollistaa ainoastaan yhden askeleen selvittämisen taaksepäin. Usein rikoksenteijä ei murtaudu kohteeseensa suoraan omasta liittymästä tai osoitteesta, vaan jäljet peite- tään käyttämällä hyväksi useita eri laitteita, joiden välityksellä loikkien lopulta otetaan yhteys kohdekoneeseen. Kukin yhteyksistä on erillinen, kysymys ei ole yhden ja saman viestin kuljetuksesta. Enimmillään tällaisia askeleita voi olla useita kymmeniä. Ketjun selvittämiseksi on jokaiselta ketjuun osuvan laitteen haltijalta saatava suostumus tele- valvontaan. Sikäli kuin mahdollinen suostumuksen antaja tavoitetaan, hänellä ei ole välttämättä intressiä tai halua suostumuksen antamiseen, mikä voi puolestaan estää var- sinaiseen asianomistajaan kohdistuneen rikoksen selvittämisen. Yleensä kysymys on laajoista rikoskokonaisuuksista, jolloin samalla saattavat heikentyä mahdollisuudet es- tää ja selvittää muitakin rikoksia.

Perustuslakivaliokunnan lausunnossa todetaan, että hallituksen esityksessä ehdotettu *laajentaa* televalvonnan myös sellaisiin rikoksiin, joita ei voida pitää perustuslaissa tar- koitettuna yksilön tai yhteiskunnan turvallisuutta taikka kotirauhaa vaarantavina rikok- sina. Kanta televalvonnan ulottuvuuden laajentamisesta on perusteltu koskien sellaisia rikoksia, jotka eivät nykyisen pakkokeinolain mukaan kuulu televalvonnan piiriin. Näitä ovat teleosoitetta tai telepäätelaitetta käyttäen tehdyt rikokset, jotka eivät kohdistu au- tomaattiseen tietojenkäsittelyjärjestelmään. Tällaiseen järjestelmään kohdistuvien luvat- toman käytön, vahingon- teon, viestintäsalaisuuden loukkauksen ja tietomurron selvittä- misessä voidaan jo nykyisin käyttää televalvontaa. Näiden rikosten tekeminen telesoi- tetta tai telepäätelaitetta käyttäen tarkoittaa käytännössä sitä, että rikos kohdistuu auto- maattiseen tietojenkäsittelyjärjestelmään. Perustuslakivaliokunnan lausunnosta ei ole sen perustelut huomioon ottaen tehtävissä sellaista johtopäätöstä, että televalvonnan pii- riin kuuluvien rikosten joukkoa olisi myöskään syytä supistaa esimerkiksi sen vuoksi, että aikaisemmassa lainvalmistelussa (HE 22/1994 vp ja PeVL 8/1994 vp) tehdyn lain- säädäntöratkaisun ei enää voisi katsoa täyttävän perusoikeusjärjestelmän asettamia vaa- timuksia.

Esitutkinta- ja pakkokeinolainsäädännön uudistamista koskevat eduskunnan valiokuntalausunnot ja -mietinnöt viimeisteltiin viime vaalikauden viimeisinä mahdollisina päivinä, minkä vuoksi aikaa kaikkien asiaan vaikuttavien seikkojen pohdintaan jäi kovin vähän. Tämä koskee myös kysymystä mahdollisuudesta käyttää televalvontaa telesoitetta ja telepäätelaitteita käyttäen tehtyjen rikosten tutkinnassa. Riittävästi ei jäänyt aikaa pohtia muun ohessa sitä, mitä rikoksia pakkokeinolain 10 luvun 6 §:n 2 momentin 2 kohtaan asetettava kahden vuoden enimmäisrangaistusvaatimus jättää televalvonnan käyttömahdollisuuden ulkopuolelle.

Perustuslakivaliokunnan lausunnon perusteellakaan ratkaisevaa ei ole välttämättä se, onko kysymyksessä yksilön ja yhteiskunnan turvallisuutta taikka kotirauhaa vaarantava rikos, tai se, että rikoksesta on säädetty ankarin rangaistus edustaa tiettyä vähimmäistasoa. Lausunnossaan PeVL 66/2010 vp valiokunta totetaa lisäksi olevan mahdollista, että tunnistamistietojen saaminen jätetään sitomatta tiettyihin rikostyyppeihin, jos sääntely muutoin täyttää perusoikeuksien yleiset rajoitusedellytykset. Perustuslakivaliokunnan käytännön mukaan nämä edellytykset ovat seuraavat:

1. rajoituksesta säädetään lailla,
2. rajoitus on tarkkarajainen ja täsmällisesti määritelty,
3. rajoituksen perusteena oleva syy on perusoikeusjärjestelmän kannalta hyväksyttävä ja painavan yhteiskunnallisen tarpeen vaatima,
4. rajoitus ei koske perusoikeuden ydintä,
5. rajoitus on välttämätön hyväksyttävän tarkoituksen saavuttamiseksi sekä perusoikeuden suojaama oikeushyvä ja rajoituksen perusteena oleva intressi ovat keskenään oikeassa suhteessa,
6. rajoituksen toteuttamisen osalta on huolehdittu riittävästä oikeusturvajärjestelyistä ja
7. rajoitus ei ole ristiriidassa ihmisoikeusvelvoitteiden kanssa.

Näistä rajoitusedellytyksistä useisiin ei tässä yhteydessä tarvitse ottaa erikseen kantaa. Aikaisemmin ei ole käsitelty kysymystä oikeusturvajärjestelyistä. Syytä onkin todeta se, että uuden pakkokeinolain 10 luvun 9 §:n 1 momentin mukaan tuomioistuimien päättää 6 §:ssä tarkoitettua televalvonnasta mukaan lukien siis tilanteet, joissa televalvonta koskee telesoitetta tai telepäätelaitetta käyttäen tehtyjä rikoksia. Sinällään momentin mukaan pidättämiseen oikeutettu virkamies voi kiireellisissä tilanteissa väliaikaisesti päättää televalvonnan käyttämisestä, mutta jos tuomioistuin katsoo toimenpiteen edellytysten puuttuvan, kyseisen luvun 59 §:n mukaisesti pakkokeinon käyttö on lopetettava sekä sillä saatu aineisto ja sillä saatuja tietoja koskevat muistiinpanot on heti hävitettävä. Salaisen pakkokeinon käytön valvontaa varten on erillinen järjestelmä luvun 65 §:n mukaisesti.

Mitä tulee perusoikeuksien yleisiä rajoitusedellytyksiä koskevan luettelon 3 ja 5 kohtaan, aikaisemmin esitettyä täydentäen on syytä vielä korostaa televalvonnan välttämättömyyttä telesoitetta tai telepäätelaitetta käyttäen tehdyn rikoksen selvityksessä. Tietoverkon ulkopuolella tapahtuvien rikosten tutkinnassa käytettäviä muita selvitysketjuja vastaavia keinoja ei yleensä ole käytössä näiden rikosten tutkinnassa. Tietoverkossa to-

distusaineisto myös säilyy vain rajatun ajan. Telesoitetta ja telepäätelaitetta käyttäen tehdyt luvattomat käytöt, vahingonteot, ja tietomurrot ovat harvoin yksittäisiksi jääviä rikoksia, vaan ovat osatekoja laajemmissa rikoskokonaisuuksissa. Sama saattaa koskea myös viestintäsalaisuuden loukkaamista, jonka osalta on erikseen todettava se, että mainitulla rikoksella loukataan asianomistajan oikeutta luottamuksellisen viestin suojaan. Viestintäsalaisuuden loukkauksen kohdallakaan asianomistajan antama suostumus ei ole välttämättä riittävä rikoksen selvittämiseksi.

Luvattomasta käytöstä, vahingonteosta, viestintäsalaisuuden loukkauksesta ja tietomurrosta säädetty ankarin rangaistus on yksi vuosi vankeutta. Rikoksia ei voida näin ollen luonnehtia vähäisiksi, vaikka ne ovatkin lievempiä kuin ne rikokset, joiden selvittämisessä televalvontaa voidaan yleensä käyttää. Kuten edellä on todettu, uuden pakkokeinolain 10 luvun 6 §:n 2 momentissa mainitaan yksi rikos, jonka enimmäisrangaistus on tätäkin alempi (seksikaupan kohteena olevan henkilön hyväksikäyttö). Kysymyksessä olevat rikokset voivat sinällään tekotavoiltaan ja näin ollen vakavuudeltaan ja vahingollisuudeltaan vaihdella. Tämä näkökohta koskee kuitenkin kaikkia salaisten pakkokeinojen käytön perusteena olevia perusterikoksia.

On huomattava se, että uuden pakkokeinolain 10 luvun 6 §:n 2 momentin mukaan myös televalvontaan *voidaan* antaa lupa. Asia on aina tuomioistuimen harkinnassa, jolloin huomioon tulee otettavaksi jo edellä käsitelty uuden pakkokeinolain 1 luvun 2 §:n mukainen suhteellisuusperiaate. Pakkokeinojen käyttöä ja pakkokeinon käytöstä päättämistä ohjaavat säännökset saattavat siis johtaa siihen, että tuomioistuin ei myönnä lupaa pakkokeinon käyttöön, vaikka rikosnimike sellaisenaan käyttöön oikeuttaisikin. Tämä ja aikaisemmin edellä todettu huomioon ottaen perustellulta vaikuttaisi se, että uuden pakkokeinolain 10 luvun 6 §:n 2 momenttiin lisättäisiin niiden rikosten joukkoon, joiden selvittämisessä televalvontaa voidaan käyttää, paitsi lapsen houkutteleva seksuaalisiin tarkoituksiin, myös telesoitetta tai telepäätelaitetta käyttäen tehty luvaton käyttö, vahingonteko, viestintäsalaisuuden loukkaus tai tietomurto.

Peitelty tiedonhankinta

Uuden pakkokeinolain 10 luvun 14 §:n 3 momentin mukaan peitelty tiedonhankinta ei ole sallittua asunnossa edes asunnonhaltijan myötävaikutuksella. Momenttia ei ehdotettu otettavaksi pykälään hallituksen esityksessä HE 222/2010 vp, jossa kylläkin peittelystä tiedonhankinnasta päättämistä koskevan 10 luvun 15 §:n perusteluissa todetaan (s. 328), että peiteltyä tiedonhankintaa ei olisi mahdollista toteuttaa asunnossa edes silloin, kun asuntoon meneminen tapahtuisi asunnonhaltijan myötävaikutuksella. Perusteluissa kuitenkin todetaan myös, että asunnossa tapahtuvana peiteltyä tiedonhankintana ei kuitenkaan pidettäisi vielä sitä, että lähetyksen vastaanottaja pyytää lähetystä kuitaessaan lähettinä esiintyvän poliisimiehen odottamaan esimerkiksi asuntonsa eteisessä.

Kysymyksessä oleva momentti lisättiin uuden pakkokeinolain 10 luvun 14 §:ään eduskuntakäsittelyssä. Tämä perustui perustuslakivaliokunnan lausuntoon, jossa viitataan (PeVL 66/2010 vp, s. 8/II) siihen, että säännösehdotuksen perustelujen mukaan peiteltyä tiedonhankintaa ei ole mahdollista toteuttaa asunnossa. Valiokunta piti perustuslaissa

turvaton kotirauhan suojan kannalta välttämättömänä, että kyseinen rajoitus lisätään säännöstekstiin.

Peiteltyssä tiedonhankinnassa saattaa syntyä tilanteita, joissa tiedonhankinnan paljastumisen estämiseksi peiteltyä tiedonhankintaa suorittavan poliisimiehen on voitava käyttää luontevasti, mihin saattaa liittyä tarve käydä asunnossa. Tätä koskee myös hallituksen esityksen perusteluissa mainittu esimerkki. Koska peitelty tiedonhankinta on jo luonteeltaan lyhytkestoista tiedonhankintaa, näissä tilanteissa kysymys ei ole oleskelusta asunnossa. Perustuslakivaliokunnan lausunto ei poissulje tulkintaa, jonka mukaan perusteluissa kuvattu asunnossa käyminen ei ole vielä asunnossa tapahtuvaa tiedonhankintaa. Peiteltyä tiedonhankintaa pitkäkestoisempaa peitetoimintaakin on sallittua uuden pakkokeinolain 10 luvun 27 §:n 4 momentin nojalla suorittaa asunnossa asuntoa käyttävän aktiivisella myötävaikutuksella. Asian merkityksen vuoksi ja viranomaistoimivaltuuksien rajojen selventämiseksi mahdollisuudesta käydä asunnossa olisi syytä säätää laissa. Kotirauhan suojaan liittyvien näkökohtien mukaan tulisi edellyttää, paitsi peitetoimintaa koskevan säännöksen mukaisesti asuntoa käyttävän aktiivista myötävaikutusta, myös sitä, että asunnossa käyminen on välttämätöntä peiteltyä tiedonhankinnan paljastumisen estämiseksi.

Ylimääräisen tiedon käyttäminen

Uuden pakkokeinolain 10 luvun 55 §:n mukaan ylimääräisellä tiedolla tarkoitetaan telekuuntelulla, televalvonnalla, tukiasematietojen hankkimisella ja teknisellä tarkkailulla saatua tietoa, joka ei liity rikokseen tai joka koskee muuta rikosta kuin sitä, jonka tutkintaa varten lupa tai päätös on annettu. Vaikka sitä ei pykälässä nimenomaisesti mainitakaan, lähtökohtana voidaan pitää, että ylimääräinen tieto on saatu lainmukaisella salaisen pakkokeinon käytöllä. Tämä tarkoittaa esimerkiksi sitä, että päätös käytöstä on tehty asianmukaisesti ja pakkokeinon käytössä on noudatettu päätöksessä asetettuja ehtoja ja rajoituksia sekä käyttöä ohjaavia lainsäännöksiä. Pakkokeinon käyttöä koskevan päätöksen tekemisen jälkeen tapahtuvat muutokset rikosnimikkeessä tai epäillyn asemassa eivät vielä tarkoita sitä, että kysymys olisi ylimääräisestä tiedosta.

Ylimääräisen tiedon käyttämisestä säädetään uuden pakkokeinolain 10 luvun 56 §:ssä. Pykälän 1 momentin mukaan ylimääräistä tietoa saa käyttää rikoksen selvittämisessä, kun tieto koskee sellaista rikosta, jonka tutkinnassa olisi saatu käyttää sitä pakkokeinoa, jolla tieto on saatu. Ylimääräisen tiedon käyttämisestä päättää tuomioistuimien silloin, kun kyseinen ylimääräinen tieto on saatu pakkokeinolla, jonka käyttämisestä päättää tuomioistuin.

Uuden pakkokeinolain 10 luvun 56 §:n 2 momentin mukaan ylimääräistä tietoa saa lisäksi käyttää aina rikoksen estämiseksi, poliisin toiminnan suuntaamiseksi ja syyttömyyttä tukevana selvityksenä. Sinällään 2 momentissa mainittu poliisin toiminnan suuntaaminenkin voi liittyä 1 momentissa mainittuun rikoksen selvittämiseen, mitä tukevat myös 2 momentin perustelut. Niissä todetaan (HE 222/2010 vp, s. 357/II ja 358/I), että poliisin toiminnan suuntaamisen osalta voisi olla kysymys esimerkiksi siitä, että tietoa ei käytetä näyttönä vaan esitutkinnan suuntaamiseen. Esitutkinnan suuntaamista

on esimerkiksi tutkintalinjan valinta. Perustelujen mukaan ylimääräistä tietoa voitaisiin siten käyttää apuna tässä tarkoituksessa vähäisenkin rikoksen osalta.

Uuden pakkokeinolain 10 luvun 56 §:n 1 momentti poikkeaa siitä, mitä hallituksen esityksessä HE 222/2010 vp ehdotettiin. Hallituksen esityksessä olleen pykälän 1 momentin mukaan ylimääräistä tietoa olisi saatu käyttää rikoksen selvittämisessä, kun tieto koskee sellaista rikosta, jonka tutkinnassa olisi saatu käyttää sitä pakkokeinoa, jolla tieto on saatu, tai josta säädetty ankarin rangaistus on vähintään kaksi vuotta vankeutta. Ylimääräistä tietoa olisi saatu hallituksen esityksen säännösehdotuksen mukaan käyttää myös varkauden ja kätkemisrikoksen selvittämisessä. Säännöksessä ei olisi säädetty tuomioistuimen osallistumisesta.

Ylimääräisen tiedon käyttöä koskeva uuden pakkokeinolain 10 luvun 56 §:n 1 momentti sai lopullisen sisältönsä eduskuntakäsittelyssä perustuslakivaliokunnan lausunnon johdosta. Valiokunta totesi (PeVL 66/2010 vp, s. 10), että hallituksen esityksen säännösehdotus on ongelmallinen ensinnäkin sen vuoksi, että sen lähtökohtana on yksinomaan perusterikos, vaikka pakkokeinosta päätettäessä on otettava huomioon kyseistä pakkokeinoa koskevat edellytykset ja 10 luvun 2 §:ssä olevat salaisten pakkokeinojen käytön yleiset edellytykset. Lisäksi luvan myöntäminen on aina harkinnanvarainen päätös. Perustuslakivaliokunta totesi myös, että ehdotettu sääntely ulottaa 55 §:ssä mainittujen salaisten pakkokeinojen käyttöalan huomattavasti laajemmalle kuin mitä niiden käytön edellytyksistä luvussa muutoin säädetään. Perustuslakivaliokunnan mukaan säännösehdotusta tuli muuttaa siten, että ylimääräisen tiedon käyttämisestä päättää tuomioistuin silloin, kun kyseinen ylimääräinen tieto on saatu pakkokeinolla, jonka käyttämisestä päättää tuomioistuin. Lisäksi ylimääräistä tietoa saadaan käyttää vain niiden rikosten tutkintaan, joiden tutkintaan kyseisen pakkokeinon käytöstä olisi voitu päättää. Nämä muutokset olivat edellytyksiä lakiehdotuksen käsittelemiselle tavallisen lain säätämjärjestyksessä. Nämä näkökohdat lakivaliokunta otti huomioon mietinnössään (LaVM 44/2010 vp).

Nykyisessä pakkokeinolaissa ei säädetä ylimääräisen tiedon käyttämisestä. Lain 5 a luvun 13 §:ssä kuten uuden pakkokeinolain 10 luvun 57 §:ssä säädetään ylimääräisen tiedon säilyttämisestä. Kun nykyistä pakkokeinolakia laajemmin uudistettiin, hallituksen esityksen yleisperusteluissa käsiteltiin myös kysymystä ylimääräisen tiedon käytön sallittavuudesta esitutkinnassa (HE 52/2002 vp, s. 27 ja 28). Tuossa yhteydessä todettiin ylimääräisen tiedon käytön olevan sallittua, koska sitä ei ole kielletty, ja että tämä on lainsäätäjän tietoinen ratkaisu.

Hallituksen esityksen HE 52/2002 vp yleisperusteluissa todetaan, että ei ole järkevää eikä myöskään realistista pyrkiä estämään ylimääräisen tiedon käyttöä esitutkinnassa. Henkilöiden joutumista liian laajan kuuntelun käytön kohteeksi ei voida enää jälkikäteen toteuttaa rajoittamalla jo tapahtuneella kuuntelulla saatujen tietojen käyttöä. Hallituksen esityksessä todetaan myös, että mitään muutakaan hyväksyttävää perustetta esitutkinnan vaikeuttamiseksi ja rikosentekijän suojaamiseksi tietojen käyttöä estämällä ei ole. Tämän vuoksi ylimääräisen tiedon käyttöön tulisi hallituksen esityksen mukaan suhtautua samalla tavalla kuin muuhunkin sattumalta poliisin tietoon tulleeseen tietoon riippumatta siitä, koskeeko ylimääräinen tieto sellaista rikosta, jonka tutkintaan olisi

voitu saada kuuntelulupa vai ei. Ylimääräinen tieto on joka tapauksessa tullut poliisin tietoisuuteen, eikä ole olemassa keinoa, jolla asiantila voitaisiin jälkikäteen muuttaa.

Hallituksen esityksessä HE 52/2002 vp todetaan ylimääräisen tiedon käyttöä oikeudenkäynnissä koskien, että Suomen todistusoikeuden lähtökohta on vapaan todistelun ja todistusharkinnan periaate, jonka yleisesti katsotaan luovan parhaat edellytykset totuuden selvittämiseen oikeudenkäynnissä. Hallituksen esityksen mukaan ylimääräistä tietoa koskeva käyttökielto tarkoittaisi merkittävää poikkeusta kyseisestä periaatteesta ja olisi oikeusjärjestelmällemme muutenkin vieras. Tämä ei esityksen mukaan estä kuitenkaan sitä, että tuomioistuimien yksittäistapauksessa asettaa käyttökiellon. Käytännössä asia ratkaistaan arvioimalla ja punnitsemalla yhtäällä harkittavana olevalla käyttökiellolla suojattavia etuuksia ja arvoja ja oikeudenmukaisen oikeudenkäynnin vaatimuksia sekä toisaalta todisteen merkitystä ja pyrkimystä aineellisen totuuden selvittämiseen.

Hallituksen esityksen HE 52/2002 vp valmistelun aikoihin ei ollut oikeuskäytäntöä ylimääräisen tiedon käytöstä todisteena. Sittemmin korkein oikeus on antanut ratkaisun KKO 2007:58, jossa katsotaan, että teknisen kuuntelun avulla saatua äänitallennetta voitiin käyttää todisteena rikosoikeudenkäynnissä siitä huolimatta, että käräjäoikeuden myöntämä kuuntelulupa oli myöhemmin kantelun johdosta kumottu ja että tallenne sisälsi pakkokeinolain 5 a luvun 13 §:ssä tarkoitettua ylimääräistä tietoa. Ylimääräisen tiedon osalta ratkaisussa ensinnäkin viitataan hallituksen esityksessä HE 52/2002 vp todettuun tuomioistuimen yksittäistapauksessa suorittamaan punnintaan. Esiin tuodaan se, että mahdollisen todistamiskiellon tavoitteena tässä tapauksessa olisi turvata perustuslain 10 §:ssä tarkoitettua yksityiselämän ja luottamuksellisen viestin suojaa sekä ehkäistä tähän perusoikeuteen kohdistuvia loukkauksia. Korkeimman oikeuden mukaan todistamiskielloa vastaan puhuu vakavien rikosten selvittämisintressi ja tähän liittyvä rikosoikeudellisen järjestelmän uskottavuus.

Korkein oikeus totesi lisäksi käsillä olevassa tapauksessa ylimääräisen tiedon koskevan rikoslain 15 luvun 11 §:ssä tarkoitettua rikoksentehtäjän suojelemista eli rikosta, jonka selvittämiseksi teknistä kuuntelua ei olisi pakkokeinolain 5 a luvun 4 §:n mukaan voitu sellaisenaan myöntää. Kysymyksessä on kuitenkin rikos, josta voidaan tuomita vankeutta (laissa säädetty ankarin rangaistus on yksi vuosi vankeutta) ja jonka selvittämisessä puheena olevalla äänitallenteella on keskeinen merkitys todisteena. Korkeimman oikeuden mukaan äänitallenteen käyttäminen todisteena ei sinänsä vaarantaisi kyseisen henkilön oikeutta oikeudenmukaiseen oikeudenkäyntiin ottaen huomioon, että hänellä olisi joka tapauksessa mahdollisuus tuomioistuimessa ottaa kantaa äänitallenteen todistusarvoon sekä kuulustuttaa todistajia sen johdosta. Ratkaisun johtopäätös oli, että näissä olosuhteissa ei ole perusteltua suhtautua teknisen kuuntelun avulla saatuun ylimääräiseen tietoon toisin kuin muuhunkaan sellaiseen tietoon, joka on sattumalta tullut esille poliisin suorittaman lainmukaisen esitutkinnan yhteydessä.

Uuden pakkokeinolain yleisperusteluissa (HE 222/2010 vp, s. 140/II–143/I) on käsitelty seikkoja, jotka johtivat hallituksen esityksen mukaiseen ehdotukseen uuden pakkokeinolain 10 luvun 56 §:n 1 momentin sisällöksi. Huomioon on otettu, paitsi korkeimman oikeuden ratkaisu KKO 2007:58, myös Euroopan ihmisoikeustuomioistuimen ratkaisukäytäntö (Schenk v. Sveitsi 12.7.1988, Khan v. Yhdistynyt kuningaskunta 12.5.2000, Parris v. Kypros 4.7.2002 ja Matheron v. Ranska 29.3.2005). Niin ikään vii-

tataan eräisiin eduskunnan apulaisoikeusasiamiehen ratkaisuihin. Euroopan ihmisoikeustuomioistuimen ratkaisukäytännön perusteella, koska Euroopan neuvoston ihmisoikeussopimuksen (SopS 19/1990) 6 artiklassa ei ole mitään sääntöjä todisteiden sallittavuudesta sellaisenaan, kysymys on siitä, onko oikeudenkäynti kokonaisuutena tarkastellen oikeudenmukainen todisteiden hankkimistapa mukaan lukien. Tämän vuoksi todisteiden sallittavuus on ensisijaisesti kansallisessa oikeudessa säänneltävä asia. Ihmisoikeustuomioistuimen ratkaisukäytännön mukaan merkitystä on erityisesti rikoksesta epäillyn tai syytetyn mahdollisuudella riitauttaa todiste. Ihmisoikeustuomioistuin on kiinnittänyt huomiota myös ylimääräisen tiedon hyväksyttävään käyttötarkoitukseen eli rikoksen selvittämiseen. Näkökohdat ovat siis pitkälti samoja kuin korkeimman oikeuden ratkaisussa KKO 2007:58 huomioon otetut näkökohdat.

Hallituksen esityksen HE 222/2010 vp yleisperusteluista voidaan päätellä, että esimerkiksi Euroopan ihmisoikeustuomioistuimen ratkaisukäytäntö ei edellytä ehdotetun sääntöisen säännöksen säätämistä, mutta ratkaisuun on päädytty kokonaisarvioinnin perusteella. Hallituksen esityksen mukaan Euroopan ihmisoikeustuomioistuimen käytännön on kuitenkin katsottu edellyttävän riittävän kattavaa ja täsmällistä sääntelyä tästä kysymyksestä. Yleisperusteluissa huomiota on kiinnitetty myös perustuslaissa suojatun luottamuksellisen viestin salaisuuden turvaamiseen. Esityksen mukaan johdonmukaista on, että ylimääräistä tietoa saisi käyttää rikoksen selvittämisessä, kun tieto koskee sellaista rikosta, jonka tutkinnassa olisi saatu käyttää sitä pakkokeinoja, jolla tieto on saatu. Lisäksi hallituksen esityksen mukaan käyttömahdollisuuden tulisi ulottua tiettyä vakavuustasoa oleviin muihin rikoksiin. Pykälän perusteluissa (esityksen s. 357/II) perustellaan rikostutkinnallisilla tarkoituksenmukaisuussyillä sitä, että varkaus ja kätkemisrikos ehdotettiin otettavaksi mukaan säännöksen soveltamisalan piiriin.

Ylimääräisen tiedon käytön hyväksyttävien rajojen määrittäminen lainsäädännöllä ei ole helppo tehtävä. Erinäiset seikat vaikuttavat siihen, mihin raja on syytä vetää. Rikosten selvittämisintressin ja rikosoikeudellisen järjestelmän uskottavuuden kannalta tyydyttävänä ei voida pitää sitä, että tiettyä vakavuustasoa olevia rikoksia ei voida selvittää ylimääräistä tietoa käyttäen. Uuden pakkokeinolain 10 luvun 56 §:n 1 momentissa oleva keinokohtainen rajaus tarkoittaa sitä, että hyvinkin vakavien rikosten selvittäminen voi vaarantua. Esimerkkinä voidaan mainita se, että uuden pakkokeinolain 10 luvun 3 §:n mukaan telekuuntelua ei voida käyttää törkeän pahoinpitelyn selvittämisessä. Jos siis toisen rikoksen tutkinnassa käytettävän telekuuntelun kautta paljastuu jonkin henkilön syyllistyminen kyseiseen vakavaan rikokseen, josta säädetty ankarin rangaistus on kymmenen vuotta vankeutta, näin saatua ylimääräistä tietoa ei voida käyttää kyseisen momentin mukaan rikoksen selvittämisessä. Toisaalta hallituksen esityksen mukaisen momentin mukaisia rikoksia, joista säädetty ankarin rangaistus on vähintään kaksi vuotta vankeutta, ei voida niitäkään pitää vähäisinä rikoksina. Uuden pakkokeinolain 10 luvun 56 §:n 2 momentin mukaan ylimääräistä tietoa saa käyttää poliisin toiminnan suuntaamiseksi myös esitutkinnassa ja näin ollen myös siis rikoksen selvittämisessäkin ilman rikoksen vakavuustasoa koskevaa edellytystä. Syytä on vielä todeta, että huomiota ei voida myöskään kiinnittää pelkästään rikoksesta epäillyn oikeuksiin. Rikoksilla yleensä loukataan asianomistajien perus- ja ihmisoikeuksia, mikä on rikosten selvittämismahdollisuuksia arvioitaessa otettava huomioon.

Hallituksen esityksessä HE 222/2010 vp olleen uuden pakkokeinolain 10 luvun 56 §:n 1 momentin mukaan ylimääräistä tietoa olisi saanut aina käyttää, kun rikoksesta säädetty ankarin rangaistus on vähintään kaksi vuotta vankeutta. Rikoksen selvittämismahdollisuuksien kannalta huomiota tulisi kuitenkin kiinnittää siihen, minkälaisessa asemassa ylimääräinen tieto on asiassa mahdollisesti hankittavan näytön muodostamassa kokonaisuudessa. Tällöin huomio kiinnittyy samanlaisiin näkökohtiin kuin arvioitaessa salaisten pakkokeinojen käytön edellytyksiä. Kysymys on kuitenkin tiettyjen salaisten pakkokeinojen käytöllä saadusta ylimääräisestä tiedosta. Uuden pakkokeinolain 10 luvun 2 §:n 2 momentin mukaan telekuuntelua, teknistä kuuntelua, teknistä katselua, henkilön teknistä seuranta ja teknistä lait tarkkailua voidaan käyttää vain, jos niillä voidaan olettaa olevan erittäin tärkeä merkitys rikoksen selvittämiseksi. Uuden pakkokeinolain 10 luvun 55 §:n mukaan ylimääräistä tietoa voidaan saada myös televalvonnalla, tukiasematietojen hankkimisella ja teknisellä seurannalla, joiden käyttöön mainittua edellytystä ei ole liitetty mutta joilla saadun ylimääräisen tiedon käyttöön johdonmukaisuussyistä edellytys tulisi liittää.

Eduskuntakäsittelyn lopputuloksena uuden pakkokeinolain 10 luvun 56 §:n 1 momentissa siis todetaan, että ylimääräisen tiedon käyttämisestä päättää tuomioistuin silloin, kun kyseinen ylimääräinen tieto on saatu pakkokeinolla, jonka käyttämisestä päättää tuomioistuin. Sen enempää perustuslakivaliokunnan lausunnossa kuin lakivaliokunnan mietinnössäkään ei käsitellä tarkemmin sitä, missä vaiheessa ja millä tavalla tuomioistuimen päätös hankitaan, jos se on saatava ylimääräisen tiedon käyttämistä varten. Epäselväksi jää myös, minkälaisesta ”käyttämisestä” on kysymys. Kantaa ei oteta myöskään siihen, minkä perusteiden mukaan tuomioistuin asian ratkaisee ja minkälainen harkintavalta (minkä perusteiden mukaan tapahtuva) tuomioistuimella on päätöksenteossa. Näistä syistä tuomioistuimen roolia ylimääräisen tiedon käsittelyssä on syytä edelleen pohtia tässä yhteydessä.

Euroopan ihmisoikeusoikeustuomioistuimen ratkaisukäytännön ja korkeimman oikeuden ratkaisun KKO 2007:58 mukaan tuomioistuimen tehtävänä on yksittäistapauksessa punnita sitä, mikä merkitys ylimääräiselle tiedolle on annettava, kun otetaan huomioon asiaan vaikuttavat, osittain toistensa kanssa vastakkaiset näkökohdat (esimerkiksi yksityiselämän ja luottamuksellisen viestin suoja, rikoksen selvittämisen intressi ja ylimääräisen tiedon merkitys asian ratkaisun kannalta). Kun kaikki asiaan vaikuttava selvitys ja näyttö ovat rikosasian pääasian käsittelyssä käytettävissä, rikosasian vastaajalla on tuolloin halutessaan parhaat edellyttää riitauttaa ylimääräisen tiedon käyttö ja tuomioistuimella parhaat edellytykset suorittaa ylimääräisen tiedon käyttöä koskeva punninta. Esimerkiksi rikosprosessin alkuvaiheessa, varsinkin esitutkinnan alkaessa edellytykset ovat olennaisesti heikommat, joskin rikoksesta epäilty voi esimerkiksi loppulausunto-menettelyssä puuttua asiaan, jolloin kysymystä ylimääräisen tiedon käytöstä voidaan pohtia jo syyteharkinnassa. Pääasian käsittelyssä kysymys on nimenomaan ylimääräisen tiedon käytöstä näyttönä asiassa. Toisaalta tällöin tuomioistuimen tulisi ottaa kantaa kaiken ylimääräisen tiedon käyttöön eikä uuden pakkokeinolain 10 luvun 56 §:n 1 momentin mukaisesti vain sellaisen tiedon käyttöön, joka on saatu pakkokeinolla, jonka käyttämisestä tuomioistuin päättää.

Salaisen pakkokeinon käytöstä ilmoittaminen ja siihen liittyvät oikeudenkäynnin julkisuutta koskevat kysymykset

Uuden pakkokeinolain 10 luvun 60 §:n 1 momentin mukaan epäiltyyn kohdistetusta telekuuntelusta, tietojen hankkimisesta telekuuntelun sijasta, televalvonnasta, suunnitelmallisesta tarkkailusta, peittelystä tiedonhankinnasta, teknisestä tarkkailusta ja valvotusta läpilaskusta on viipymättä ilmoitettava hänelle kirjallisesti sen jälkeen, kun asia on saatettu syyttäjän harkittavaksi, taikka esitutkinta on muuten päätetty tai se on keskeytetty. Pakkokeinosta on kuitenkin ilmoitettava epäilylle viimeistään vuoden kuluttua sen käytön lopettamisesta. Uuden pakkokeinolain 10 luvun 60 §:n 2 momentin mukaan epäiltyyn kohdistetusta peitetoiminnasta, valeostosta ja tietolähteen ohjatusta käytöstä on ilmoitettava hänelle ilman aiheetonta viivytystä kirjallisesti sen jälkeen, kun asia on saatettu syyttäjän harkittavaksi.

Uuden pakkokeinolain 10 luvun 60 §:n 3 momentin mukaan tuomioistuin voi pidättämiseen oikeutetun virkamiehen vaatimuksesta päättää, että 1 ja 2 momentissa tarkoitettua ilmoitusta epäilylle saadaan lykätä enintään kaksi vuotta kerrallaan, jos se on perusteltua käynnissä olevan tai tulevan tiedonhankinnan turvaamiseksi, valtion turvallisuuden varmistamiseksi taikka hengen tai terveyden suojaamiseksi. Ilmoitus saadaan tuomioistuimen päätöksellä jättää kokonaan tekemättä, jos se on välttämätöntä valtion turvallisuuden varmistamiseksi taikka hengen tai terveyden suojaamiseksi.

Uuden pakkokeinolain 10 luvun 60 §:n 1–3 momenttia pitkälti vastaava sääntely on uuden poliisilain 5 luvun 58 §:n 1–3 momentissa. Myös uuden poliisilain 5 luvun 58 §:n 1 momentissa asetetaan vuoden takaraja ilmoittamiselle, lisäksi 2 momentissa säädetään mahdollisuudesta lykätä ilmoitusta enintään kaksi vuotta kerrallaan. Pykälän 3 momentissa viitataan eräiden salaisten pakkokeinojen osalta uuden pakkokeinolain 10 luvun 60 §:ään, mikä tarkoittaa sitä, että mainitun pykälän 3 momentissa säännelty ilman aiheetonta viivytystä tapahtuva ilmoittaminen tulee kysymykseen eräiden poliisin tiedonhankintakeinojen osalta. Esitutkinta-, pakkokeino- ja poliisilainsäädännön uudistamisen yhteydessä tullilain 20 f §:n 1 momentti muutettiin vastaamaan uuden poliisilain sääntelyä. Momentissa muun ohessa viitataan poliisilain 5 luvun 58 §:ään, mikä tarkoittaa sitä, että poliisilain pykälään tehtävien muutosten vaikutukset ulottuvat myös mainittuun tullilain momenttiin.

Uuden pakkokeinolain ja uuden poliisilain säätämisen yhteydessä muutettiin myös oikeudenkäynnin julkisuudesta yleisissä tuomioistuimissa annetun lain (370/2007) säännöksiä. Muutokset (laki 821/2011) koskevat oikeudenkäyntiä koskevien perustietojen julkiseksi tulemisen ajankohtaa, asianosaisen oikeutta tiedonsaantiin ja pakkokeinoasioiden julkisuutta. Oikeudenkäynnin julkisuudesta yleisissä tuomioistuimissa annetun lain säännökset liittyvät uuden pakkokeinolain 10 luvun 60 §:n säännöksiin ja uuden poliisilain 5 luvun 58 §:n säännöksiin, koska julkisuutta koskevissa säännöksissä perustietojen sekä ratkaisujen ja muiden oikeudenkäyntiasiakirjojen julkiseksi tuleminen on sidottu pakkokeinon käytöstä ilmoittamiseen.

Oikeudenkäynnin julkisuudesta yleisissä tuomioistuimissa annetun lain 5 §:n 2 momentin mukaan uuden pakkokeinolain 10 luvussa tai uuden poliisilain 5 luvussa tarkoitettua salaista tiedonhankintakeinoa taikka tullilain 20 f §:ssä tarkoitettua tullitoimenpidettä

koskevassa asiassa, jossa tiedonhankintakeinon tai toimenpiteen kohteena olevaa henkilöä ei vaatimusta käsiteltäessä tarvitse kuulla, perustiedot tulevat julkisiksi vasta, kun tiedonhankintakeinon tai toimenpiteen käytöstä on viimeistään ilmoitettava rikoksesta epäillylle taikka tiedonhankintakeinon tai toimenpiteen kohteena olevalle, jollei tuomioistuimien päätä, että perustiedot tulevat julkiseksi aikaisemmin. Oikeudenkäynnin julkisuudesta yleisissä tuomioistuimissa annetun lain 16 §:n 4 momentissa on vastaava säännös tällaisten asioiden ratkaisujen ja muiden oikeudenkäyntiasiakirjojen julkiseksi tulemisen osalta kuitenkin sillä erotuksella, että tuomioistuin voi erityisestä syystä päättää aikaisemmasta julkiseksi tulemisesta.

Salainen pakkokeino ja poliisilain mukainen salainen tiedonhankintakeino voidaan kohdistaa myös rikoksesta epäiltyyn tai muuhun henkilöön, jonka henkilöllisyys on tuntematon, jos hänet voidaan muuten yksilöidä riittäväällä tavalla. Uuden pakkokeinolain 10 luvun 60 §:ssä tai poliisilain 5 luvun 58 §:ssä ei säädetä siitä, miten pykälän mukainen ilmoittamisvelvollisuus suhtautuu näihin tilanteisiin. Pykälien perusteluissa (HE 222/2010 vp, s. 360/II ja HE 224/2010 vp, s. 137/I) todetaan, että tuntemattomaksi jääneelle epäillylle ilmoitusta ei voitaisi luonnollisesti tehdä. Mikäli epäillyn henkilöllisyys myöhemmin selviää, tulisi ilmoitus kuitenkin tehdä. Perusteluissa todetaan vielä, että tällaiset tilanteet saattaisivat myös muodostaa poikkeuksen pykälässä säädettyistä määräajoista, koska niitä ei joissakin tapauksissa kyettä noudattamaan.

Eduskunnan apulaisoikeusasiamiehen 30 päivänä joulukuuta 2011 antamassa ratkaisussa (dnro 1716/2/09) käsitellään tilanteita, joissa salaisen pakkokeinon käytöstä ilmoittamista keinon kohteena olleelle henkilölle ei voida tehdä sen takia, että rikoksesta epäilty on jäänyt tuntemattomaksi. Ilmoittamisen lykkäämistä tai kokonaan ilmoittamatta jättämistä ei voida tehdä sillä perusteella, että epäilty on tuntematon. Apulaisoikeusasiamies kiinnittää huomiota siihen, että oikeudenkäynnin julkisuudesta yleisissä tuomioistuimissa annetun lain 5 §:n 2 momentissa ja 16 §:n 4 momentissa julkisuus on kytketty epäillylle ilmoittamisen määräaikoihin.

Rikoksesta epäillyn tai tiedonhankintakeinon kohteena olleen henkilöllisyyden ollessa epäselvä saattaa käydä niin, että uuden pakkokeinolain 10 luvun 60 §:n 1 momentissa tai uuden poliisilain 5 luvun 58 §:n 1 momentissa säädetty vuoden enimmäisaika kuluu umpeen ilman, että ilmoitusta saadaan tehtyä. Sama saattaa koskea tilanteita, joissa ilmoittamista on tuomioistuimen päätöksellä lykätty tietyksi ajaksi ja joissa uutta lykkäystä ei enää myönnetä. Selvyyden vuoksi laissa tulisi säätää siitä, milloin ilmoitus on tehtävä enimmäisajan tai lykkäyksen jo kuluttua umpeen. Kun salaisen pakkokeinon tai tiedonhankintakeinon käytöstä on näissä tilanteissa jo käytännössä kulunut pitkän aikaa, ilmoitus tulisi tehdä ilman aiheutonta viivytystä. Tällaista muotoilua myös jo käytetään uuden pakkokeinolain 10 luvun 60 §:n 2 momentissa.

Uuden pakkokeinolain 10 luvun 60 §:ssä ilmoittaminen tuomioistuimelle on kytketty 1 ja 2 momentin mukaisiin tilanteisiin. Vaikka tarkoituksena on, että ilmoitus tuomioistuimelle tehdään myös silloin, kun epäillylle ilmoitetaan 3 momentissa tarkoitetun lykkäyksen jälkeen, tämä jää epäselväksi pykälän sanamuodon perusteella. Sama epäselvyys koskee myös uuden poliisilain 5 luvun 58 §:n 2 momentin lykkäystilanteita. Pykälä tulisivikin muuttaa niin, että niistä selviää, että ilmoitus tuomioistuimelle on tehtävä kaikissa tilanteissa, joissa pakkokeinon käytöstä on ilmoitettava epäillylle tai muuten

toimenpiteen kohteena olleelle. Ilmoittamisvelvollisuutta koskevat muutokset uuteen poliisilakiin ehdotetaan tehtäväksi sitä koskevassa hallituksen esityksessä, joka annetaan samaan aikaan tämän esityksen kanssa.

Oikeudenkäynnin julkisuudesta yleisissä tuomioistuimissa annetun lain 5 §:n 2 momentissa ja 16 §:n 4 momentissa perustietojen sekä ratkaisun ja muiden oikeudenkäyntiasiakirjojen julkiseksi tuleminen on pääsääntöisesti sidottu siihen ajankohtaan, jona salaisen tiedonhankintakeinon tai toimenpiteen käytöstä on viimeistään ilmoitettava rikoksesta epäillylle taikka tiedonhankintakeinon tai toimenpiteen kohteena olevalle. Näiden säännösten perusteella epäselväksi jää julkiseksi tuleminen niissä tilanteissa, joissa ilmoitusta ei saada kyseiseen ajankohtaan mennessä tehtyä epäillylle sen vuoksi, että hän on henkilöllisyydeltään edelleen tuntematon. Kysymys on siis tilanteista, joiden vuoksi edellä todetun mukaisesti uuden pakkokeinolain 10 luvun 60 §:ää ja uuden poliisilain 5 luvun 58 §:ää tarvitsisi täydentää.

Kun kysymys on sellaisesta salaisesta pakkokeinosta tai poliisilain mukaisesta salaisesta tiedonhankintakeinosta, jonka käyttämisestä tuomioistuin päättää, luvan myöntäneelle tuomioistuimelle on uuden pakkokeinolain 10 luvun 60 §:n 1 ja 2 momentin sekä uuden poliisilain 5 luvun 58 §:n 1 ja 3 momentin nojalla kirjallisesti ilmoitettava siitä, että salaisen pakkokeinon tai salaisen tiedonhankintakeinon käytöstä on ilmoitettu sen kohteelle. Tämä tulisi koskemaan myös tilanteita, joissa alun perin tuntemattomalle kohteelle on hänen henkilöllisyytensä selvittyä ilmoitettu ilman aiheutonta viivytystä keinon käytöstä määräajan jo kuluttua umpeen. Näissä tilanteissa julkiseksi tuleminen voitaisiin kytkeä tähän tuomioistuimelle tapahtuvaan ilmoittamiseen, mitä koskevat muutokset tulisi tehdä oikeudenkäynnin julkisuudesta yleisissä tuomioistuimissa annetun lain 5 §:n 2 momenttiin ja 16 §:n 4 momenttiin.

2.2.5 Asian siirtäminen toiseen tuomioistuimeen

Oikeudenkäynnistä rikosasioissa annetun lain (689/1997) 4 luvun 8 §:ssä säädetään rikosasian siirtämisestä toiseen toimivaltaiseen tuomioistuimeen. Pykälän 1 momentin mukaan tuomioistuin, jossa on vireillä syyttäjän tekemä rangaistusvaatimus, saa syyttäjän esityksestä erityisten syiden niin vaatiessa siirtää asian toiseen, toimivaltaiseen tuomioistuimeen. Siirtävän tuomioistuimen asiaan liittyvät päätökset ja muut toimenpiteet ovat voimassa, kunnes se tuomioistuin, johon asia on siirretty, toisin määrää. Asiaa ei kuitenkaan saa siirtää takaisin, jolleivät erityiset syyt sitä vaadi. Pykälän 2 momentissa todetaan, että päätökseen, jolla asia on siirretty tai siirtoesitys hylätty, ei saa hakea muutosta.

Oikeudenkäynnistä rikosasioissa annetun lain 4 luvun 8 §:ssä olevaa sääntelyä vastaavat säännökset olivat ennen lain säätämistä oikeudenkäymiskaaren 10 luvun 22 c §:n 1 ja 3 momentissa (708/1991). Viimeksi mainitun pykälän perusteluissa (HE 40/1990 vp, s. 56 ja 57) todetaan, että useat tuomioistuimet saattavat olla toimivaltaisia käsittelemään saman rikoksen. Sen vuoksi voi sattua, että se tuomioistuin, jonka käsiteltäväksi rikosasia on saatettu, oikeudenkäynnin aikana osoittautuukin epäsoveliaaksi. Perusteluissa nostetaan esiin tapaukset, joissa asian käsittelyn aikana ilmenee, että syytettyä vastaan on

nostettu tai tullaan nostamaan syyte muusta rikoksesta jossakin toisessa tuomioistuimessa. Perustelujen mukaan jutussa myös ehkä saatetaan tarvita sellaista selvitystä, jonka esittäminen voisi tapahtua halvemmin, nopeammin ja varmemmin jossakin toisessa toimivaltaisessa tuomioistuimessa.

Sen enempää nykyisessä kuin uudessakaan pakkokeinolaissa ei ole säännöksiä pakkokeinoasian siirtämisestä toiseen tuomioistuimeen. Näidenkin asioiden käsittelyssä saattaa kuitenkin tulla vastaan samanlaisia tilanteita kuin pääasian käsittelyssä. Uuden pakkokeinolain mukaan lukuisilla tuomioistuimilla on toimivalta pakkokeinoasian käsittelyyn. Pääsääntö todetaan vangitsemisasiota koskevassa uuden pakkokeinolain 3 luvun 1 §:n 1 momentissa, jonka mukaan vangitsemisesta päättää syyteasiassa toimivaltainen tuomioistuin. Mainittuun pykälään viitataan muita pakkokeinoja koskevissa toimivaltasäännöksissä. Oikeudenkäynnistä rikosasioissa annetun lain 4 luvun mukaan samaa rikosasiaa koskeva syyte voidaan puolestaan käsitellä useassa vaihtoehtoisessa tuomioistuimessa. Lisäksi uuden pakkokeinolain mukaan asia voidaan pakkokeinoakohtaisissa säännöksissä tarkemmin säännellyllä tavalla käsitellä muissakin kuin syytteen käsittelemiseen toimivaltaisissa tuomioistuimissa.

Tarkoituksenmukaisuusnäkökohdat puhuvat sen puolesta, että myös pakkokeinoasioiden käsittelyn osalta tulee olla mahdollisuus siirtää vireillä oleva pakkokeinoasia toimivaltaiseen tuomioistuimeen. Esimerkiksi samaa epäiltyä rikosta tutkittaessa saatetaan käyttää eri epäiltyihin kohdistuvia pakkokeinoja eri käräjäoikeuksien tuomiopiireissä tai samaakin epäiltyä koskevia eri pakkokeinoja. Kun kysymys on esimerkiksi siitä, onko pakkokeinon käytölle laissa säädettyä rikosepäilyä olemassa, saattaa asioiden keskittäminen samaan tuomioistuimeen olla perusteltua. Vaikka epäiltyjä tai epäiltyyn kohdistettuja pakkokeinoja ei olisi useita, asialla saattaa olla kiinteämpi yhteys toiselle paikakunnalle. Myös käytännön tarvetta sääntelyn täydentämiselle on ilmennyt. Vaikka ilman säännöksiä on ilmeisesti kehittynyt käytännön menettelytapoja siirtämistilanteiden hoitamiseksi, siirtämisestä olisi selvyiden vuoksi syytä säätää laissa.

Oikeudenkäynnistä rikosasioissa annetun lain 4 luvun 8 §:n 1 momentin mukaan pääasian siirtäminen tapahtuu syyttäjän pyynnöstä. Tämä on luonteva lähtökohta rikosoikeudenkäynneissä, joissa on syyttäjän esittämä rangaistusvaatimus käsittelyn pohjana. Pakkokeinojen kohdalla kysymys ei ole näin yksinkertaisesta asiasta. Tuomioistuin ensinnäkin päättää joidenkin pakkokeinojen käyttämisestä. Toisen ryhmän tuomioistuimen käsittelemistä pakkokeinoasioista muodostavat ne, joissa pakkokeinon kohteena oleva henkilö saattaa tuomioistuimen käsiteltäväksi pakkokeinon voimassapitämisen ja vaatii pakkokeinon kumoamista. Myös viimeksi mainittuihin tilanteisiin saattaa liittyä tarkoituksenmukaisuusnäkökohtia, jotka puoltavat asian siirtämistä toiseen tuomioistuimeen. Tämän vuoksi muunkin pakkokeinoasian tuomioistuimeen saattaneen henkilön kuin pidättämiseen oikeutetun virkamiehen tulisi voida esittää pyyntö asian siirtämisestä.

2.3 Muu lainsäädäntö

Eräät rekisterimerkintäsäännökset

Autokiinnityslain (810/1972) 15 §:n 1 momentin mukaan, jos rekisteriin merkitty auto ulosmitataan, pannaan takavarikkoon taikka myymis- tai hukkaamiskiellon alaiseksi tahi jos omistajan omaisuus luovutetaan konkurssiin, on siitä sekä päivästä, jona ulosmittaus tai takavarikko on toimitettu taikka hukkaamiskielto annettu tai konkurssi alkanut, tehtävä merkintä rekisteriin. Pykälän 2 momentin mukaan ulosmittauksen ja takavarikon toimittajan, hukkaamiskiellon antajan tai pesänhoitajan tulee viipymättä lähettää Liikenteen turvallisuusvirastolle tiedot 1 momentissa mainittujen merkintöjen tekemistä varten. Jos Liikenteen turvallisuusvirastolle esitetään selvitys siitä, että ulosmittaus, takavarikko, hukkaamiskielto tai konkurssi on peruuntunut, rauennut tai muutoin lakannut, on sekin merkittävä rekisteriin (3 momentti).

Yrityskiinnityslain (634/1984) 25 §:ssä säädetään yrityskiinnitysrekisteriin tehtävistä merkinnöistä. Pykälän 1 momentin 4 kohdan mukaan yrityskiinnitysrekisteriin merkitään kiinnitettyyn omaisuuteen kohdistettu ulosmittaus, takavarikko tai myymis- ja hukkaamiskielto, elinkeinonharjoittajan omaisuuden hakeminen ja luovuttaminen konkurssiin sekä yrityksen toiminnan lopettaminen.

Alusrekisterilain (512/1993) 9 §:n 3 momentin mukaan alusrekisteriin merkitään alueeseen vahvistetut kiinnitykset sekä siihen kohdistuva ulosmittaus, takavarikko ja hukkaamiskielto sekä omistajan konkurssiin asettaminen samoin kuin näitä tietoja koskevat muutokset. Lain 10 §:n 3 momentissa on vastaava säännös rakenteilla olevaa alusta koskien.

Uuden pakkokeinolain 6 luvussa säädetään rikosprosessuaalisista turvaamistoimista, joita ei nykyisen lain tavoin enää erotella hukkaamiskieltoon ja vakuustakavarikkoon. Uuden lain mukaisena turvaamistoimena on ainoastaan vakuustakavarikko, joka suoritettavista täytäntöönpanotoimenpiteistä riippuen voi kuitenkin sisältää nykyisen lain mukaista hukkaamiskieltoa vastaavia toimenpiteitä. Ulosottolainsäädännön uudistamisen jälkeen ei myöskään ulosottoaari (705/2007) tai muu lainsäädäntö enää tunne hukkaamiskieltoa.

Vakuustakavarikon ja väliaikaisen vakuustakavarikon täytäntöönpanosta on uuden pakkokeinolain 6 luvun 10 §:n 1 momentin mukaan soveltuvin osin voimassa, mitä ulosottoaaren 8 luvussa säädetään turvaamistoimipäätöksen täytäntöönpanosta. Keskeisimmät vakuustakavarikon ja väliaikaisen vakuustakavarikon täytäntöönpanoon liittyvät säännökset löytyvät ulosottoaaren 8 luvun 7 §:n 1 momentista ja siinä olevan ulosottoaaren 4 lukuun viittaamisen perustella viimeksi mainitun luvun 31 §:n 1 momentista. Soveltuvin osin noudatetaan ulosmittausta koskevia säännöksiä. Tapauksesta riippuen täytäntöönpano voi edellä todetun mukaisesti sisältää hukkaamiskiellon piirteitä. Viittaus ulosottoaaren 4 lukuun tarkoittaa myös sitä, että sovellettavaksi tulevat luvun 33 §:n säännökset ulosottomiehen tehtävistä rekisteri-ilmoituksista. Mainitun pykälän 1 momentin mukaan ulosottomiehen tulee ilmoittaa esimerkiksi kiinnityskelpoisen omaisuuden ulosmittauksesta asianomaiselle rekisteriviranomaiselle ja ulosmittauksesta sellai-

sen saatavan perimiseksi, jonka vakuudeksi on vahvistettu yritys kiinnitysrekisterin pitäjälle. Lisäksi uuden pakkokeinolain 6 luvun 3 §:n 2 momentin mukaan pidättämiseen oikeutetun virkamiehen on tehtävä ulosotto kaaren 4 luvun 33 §:ssä tarkoitettu rekisteri-ilmoitus väliaikaisen vakuustakavarikon voimassaolon lakkaamisesta ja kumoamisesta sekä päätöksestä, jolla tuomioistuin on hylännyt vaatimuksen väliaikaisen vakuustakavarikon kohteena olevan omaisuuden panemisesta vakuustakavarikkoon.

Rikosprosessuaalisia turvaamistoimia ja muuttunutta ulosottolainsäädäntöä vastaavat muutokset tulisi tehdä nyt kysymyksessä oleviin rekisterisäännöksiin niin, että niissä mainittu hukkaamiskiello taikka myymis- tai hukkaamiskiello korvataan vakuustakavarikolla. Ulosotto kaarta edeltäneen ulosottolain (37/1895) 7 luvun 2 §:n 2 momentin mukaisen hukkaamiskiellon osalta voidaan todeta, että ulosotto kaaren mukaan ulosmittaus voi sisältää aikaisemman lain mukaisen hukkaamiskiellon piiriin kuuluvia toimenpiteitä ja ulosmittaus jo mainitaan kysymyksessä olevissa rekisterisäännöksissä rekisteriviranomaiselle ilmoitettavana seikkana. Vakuustakavarikon täytäntöönpanosta edellä todetun perustella autokiinnityslain 15 §:n 2 momentin mukaisessa tilanteessa ilmoituksen tekijänä tulisi olla vakuustakavarikon täytäntöönpanosta huolehtiva ulosottoviranomainen. Vaikka jo väliaikaisesta vakuustakavarikosta tulee ilmoittaa rekisteriviranomaiselle, säännöksissä ei ole tarpeen erotella väliaikaista vakuustakavarikkoa ja vakuustakavarikkoa jälkimmäisen kattaessa myös edellisen. Käytännössä rekisteri-ilmoitus tehdään jo väliaikaisen vakuustakavarikon täytäntöönpanon yhteydessä.

3 Esityksen tavoitteet ja keskeiset ehdotukset

3.1 Tavoitteet

Hallituksen esityksellä täydennetään ja täsmennetään vuoden 2014 alussa voimaan tulevia uutta esitutkintalakia ja uutta pakkokeinolakia. Laeissa on jo ennen niiden voimaantuloa havaittu muutostarpeita, jotka liittyvät osin lakien eduskuntakäsittelyyn ja osin niiden säätämisen jälkeen havaittuihin täydentämis- ja muutostarpeisiin.

3.2 Keskeiset ehdotukset

Uuden esitutkintalain säännöstä velvollisuudesta saapua esitutkintaan ehdotetaan muutettaviksi niin, että se koskee poliisin lisäksi muitakin esitutkintaviranomaisia. Jos on syytä olettaa, että henkilöltä saadaan selvitystä rikoksesta, tai jos hänen läsnäolonsa esitutkintatoimenpidettä suorittaessa on muuten tarpeen rikoksen selvittämiseksi, hän olisi velvollinen kutsusta saapumaan esitutkintaan oleskelupaikkaansa lähimpään esitutkintaviranomaisen toimipaikkaan.

Uudessa pakkokeinolaissa olevia kotietsintää koskevia säännöksiä ehdotetaan täydennettäväksi niin, että etsinnän kohteena olevalle henkilölle on ilmoitettava oikeudesta saattaa kotietsintä tuomioistuimen tutkittavaksi. Telekuuntelun käyttöedellytyksiä koskevia säännöksiä ehdotetaan muutettavaksi niin, että mainittua salaista pakkokeinoa voidaan käyttää myös lapsen seksuaalisen hyväksikäytön selvittämisessä. Lupa televalvontaan voitaisiin myöntää myös, kun on syytä epäillä telesoitetta tai telepäätelaitetta käyttäen tehtyä luvaton käyttöä, vahingontekoa, viestintäsalaisuuden loukkausta tai tietomurtoa tai kun on syytä epäillä lapsen houkuttelemista seksuaalisiin tarkoituksiin. Telekuuntelulla, televalvonnalla, tukiasematietojen hankkimisella ja teknisellä tarkkailulla saatua niin sanottua ylimääräistä tietoa saisi käyttää myös, jos rikoksesta säädetty ankarin rangaistus on vähintään kaksi vuotta vankeutta ja jos ylimääräisen tiedon käyttämisellä voidaan olettaa olevan erittäin tärkeä merkitys rikoksen selvittämiseksi. Ylimääräisen tiedon käyttämisestä näyttönä päättäisi tuomioistuin pääasian käsittelyn yhteydessä.

Salaisen pakkokeinon käytöstä ilmoittamista koskevia uuden pakkokeinolain säännöksiä täydennettäisiin koskien tilanteita, joissa pakkokeinon kohteena olleen epäillyn henkilöllisyys ei ole vielä selvillä ilmoittamista koskevan määräajan tai ilmoittamisen lykkäyksen päättyessä. Näissä tilanteissa pakkokeinosta olisi ilmoitettava kirjallisesti hänelle ilman aiheetonta viivytystä henkilöllisyyden selvittyä. Tähän liittyvä täydennys tehtäisiin myös oikeudenkäynnin julkisuudesta yleisissä tuomioistuimissa annetun lain eräisiin säännöksiin. Lisäksi uuteen pakkokeinolakiin ehdotetaan otettavaksi säännökset asian siirtämisestä toiseen tuomioistuimeen.

---

4 Esityksen vaikutukset

Hallituksen esityksellä ei ole mainittavia lainvalmistelussa huomioon otettavia julkiseen talouteen tai viranomaisten toimintaan kohdistuvia vaikutuksia, sama pitkälti koskee yhteiskunnallisia vaikutuksia. Esityksen ehdotukset eivät toteutuessaan merkittävästi vaikuttaisi viranomaisten tehtäviin ja menettelytapoihin niiden työmäärää lisäävästi.

5 Asian valmistelu

Hallituksen esityksen luonnos on valmistelu yhdessä uutta poliisilakia koskevan hallituksen esityksen kanssa oikeusministeriön ja sisäasiainministeriön edustajien muodostamassa ryhmässä.

6 Muita esitykseen vaikuttavia seikkoja

Samanaikaisesti tämän esityksen kanssa annetaan uutta poliisilakia koskeva hallituksen esitys. Esitykset liittyvät toisiinsa salaista tiedonhankintaa koskevan sääntelyn eli uuden pakkokeinolain 10 luvun ja uuden poliisilain 5 luvun osalta. Esitysten käsittely täytyy sovittaa yhteen eduskunnassa.

YKSITYISKOHTAISET PERUSTELUT

7 Lakiehdotusten perustelut

7.1 Esitutkintalaki

6 luku. Läsnäolo esitutkinnassa

1 §. *Velvollisuus saapua esitutkintaan.* Yleisperusteluissa esitetyistä syistä pykälän *1 momenttia* ehdotetaan muutettavaksi. Säännöksen mukaan, jos on syytä olettaa, että henkilöltä saadaan selvitystä rikoksesta, tai jos hänen läsnäolonsa esitutkintatoimenpideä suorittaessa on muuten tarpeen rikoksen selvittämiseksi, hän on velvollinen kutsusta saapumaan esitutkintaan sen poliisilaitoksen toimialueella, jossa hän oleskelee. Momentti muutettaisiin yleisempään muotoon niin, että se koskee kaikkia esitutkintaviranomaisia eli poliisin lisäksi tulli-, rajavartiolaitos- ja sotilasviranomaisia. Momentin muutetun lopun mukaan henkilö olisi velvollinen kutsusta saapumaan esitutkintaan oleskelupaikkaansa lähimpään esitutkintaviranomaisen toimipaikkaan.

Muutoksella ei puututtaisi esitutkintaviranomaisten niihin toimivaltuuksiin, joiden mukaan määräytyy se, mikä esitutkintaviranomainen on toimivaltainen tutkimaan rikoksen. Lähin toimipaikka riippuisi siitä, mikä viranomainen esitutkinnan toimittaa ja miten sen toiminta on alueellisesti järjestetty. Oleskelupaikalla tarkoitetaan paikkaa, jossa esitutkintaan saapuva asuu tai muuten pitkäaikaisemmin oleskelee. Jos tällaista paikkaa ei ole osoitettavissa tai jos on osoitettavissa vaihtoehtoisia paikkoja, esitutkintaviranomaisella on harkinnanvaraa sen suhteen, mihin toimipaikkaan henkilö kutsutaan. Halutessaan esitutkintaan saapumiseen velvollinen voisi pyytää, että häntä kuullaan muussa kuin oleskelupaikkaansa lähimmässä toimipaikassa. Tällaiseen pyyntöön suostumista harkittaessa on otettava huomioon esitutkintaperiaatteet eli esimerkiksi vähimmän haitan periaate. Toisaalta rikostutkinnalliset syyt saattavat puoltaa sitä, että tällaisessa tilanteessa kutsuttavan on kuitenkin saavuttava oleskelupaikkaansa lähimpään toimipaikkaan.

7.2 Pakkokeinolaki

3 luku. Tuomioistuinmenettely vangitsemisasiossa

15 §. *Vangitsemisasioiden uudelleen käsittely.* Pykälä ehdotetaan muutettavaksi niin, että siitä poistetaan 2 momentti sekä 3 ja 4 momentti siirretään 2 ja 3 momentiksi. Poistettavassa 2 momentissa todetaan, että tuomioistuimen tulee ottaa asia uudelleen käsiteltäväksi 1 momentissa säädettyä aikaisemminkin, jos siihen on aihetta edellisen käsittelyn jälkeen ilmi tulleen seikan johdosta. Lisäksi poistettavan momentin mukaan pidättämiseen oikeutetun virkamiehen on välittömästi ilmoitettava tuomioistuimelle ja vangitulle sellaisesta olennaisesta olosuhteissa tapahtuneesta muutoksesta, joka antaa aiheen uudelleenkäsittelyyn. Kuten yleisperusteluissa todetaan, 2 momentilla ei ole soveltamisalaa luvun 17 §:ään eduskuntakäsittelyssä tehtyjen muutosten jälkeen.

6 luku. Vakuustakavarikko

10 §. *Toimenpiteiden täytäntöönpano.* Pykälän 1 momentin ensimmäisen virkkeen mukaan vakuustakavarikon ja väliaikaisen vakuustakavarikon täytäntöönpanosta on soveltuvin osin voimassa, mitä ulosottokaaren 8 luvussa säädetään turvaamistoimipäätöksen täytäntöönpanosta. Ulosottoviranomaiset myös huolehtivat mainittujen toimenpiteiden täytäntöönpanosta. Tämän selventämiseksi virkettä ehdotetaan muutettavaksi niin, että sen mukaan vakuustakavarikon ja väliaikaisen vakuustakavarikon täytäntöönpanosta huolehtivat ulosottoviranomaiset noudattaen soveltuvin osin ulosottokaaren 8 luvun säännöksiä turvaamistoimipäätöksen täytäntöönpanosta.

8 luku. Etsintä

5 §. *Läsnäolo kotietsinnässä.* Pykälän 2 momentin kolmatta virkettä ehdotetaan täydennettäväksi siten, että sille, jonka luona etsintä on toimitettu, on viipymättä ilmoitettava myös 18 §:n mukaisesta oikeudesta saattaa kotietsintä tuomioistuimen tutkittavaksi. Muutoksen, kuten myös 6 §:ään tehtävän muutoksen, taustoja on selostettu yleisperusteluissa.

6 §. *Menettely kotietsinnässä.* Pykälän 1 momenttia ehdotetaan täydennettäväksi niin, että paikalla olevalle henkilölle on lisäksi ilmoitettava 18 §:n mukaisesta oikeudesta saattaa kotietsintä tuomioistuimen tutkittavaksi ja 19 §:n mukaisesta oikeudesta saada pöytäkirjan jäljennös.

20 §. *Laite-etsinnän määritelmä.* Pykälän 2 momenttia ehdotetaan lainsäädännön selkeyttämiseen liittyvistä syistä muutettavaksi siten, että siihen lisätään sanan ”luottamukselliseen” eteen sana ”sellaiseen”. Muutetussa muodossa momentissa siis todettaisiin, että laite-etsintää ei saa kohdistaa sellaiseen luottamukselliseen viestiin, jota koskevasta telekuuntelusta, televalvonnasta ja teknisestä tarkkailusta säädetään 10 luvussa. Muu-

toksella korostettaisiin sitä, että suhteessa salaisiin pakkokeinoihin momentti rajaa mahdollisuuksia käyttäen laite-etsintää luottamuksellisen viestin etsintään. Muutoksen perusteluita ja momentin suhdetta uuden pakkokeinolain 7 luvun takavarikkoa ja asiakirjan jäljentämistä koskeviin säännöksiin on jo käsitelty yleisperusteluissa.

24 §. *Datan säilyttämismääräys.* Pykälän 2 ja 3 momenttia ehdotetaan muutettavaksi niin, että ne vastaavat nykyisen pakkokeinolain 4 luvun 4 b §:n 2 ja 3 momenttia. Pykälän 2 momentissa olevat tiedot määriteltäisiin nykyisen lain säännöksen tavoin liikennetiedoiksi. Tämä määrittely otettaisiin vastaavasti 3 momentissa huomioon siten, että ilmaisu ”2 momentissa tarkoitettun tiedon” korvattaisiin sanalla ”liikennetiedon” ja momentin viimeinen sana ”tiedot” sanalla ”liikennetiedot”.

Liikennetiedon määritelmästä luopuminen 1 momentissa ja määritelmän hyödyntämisestä luopuminen 2 momentissa ovat omiaan aiheuttamaan epäselvyyttä momenttien soveltamisalan osalta. Eduskunnan jo hyväksymissä säännöksissä tavoitellulla lainsäädännön yksinkertaistamisella ei ole ollut tarkoitus muuttaa näiden säännösten soveltamisalaa. Tärkeätä on varmistaa myös se, että säännökset vastaavat niiden taustalla olevan Euroopan neuvoston tietoverkkorikollisuutta koskevan yleissopimuksen määräyksiä, mitä nyt ehdotettava muutos edistää.

10 luku. Salaiset pakkokeinot

3 §. *Telekuuntelu ja sen edellytykset.* Pykälän 2 momenttia ehdotetaan ensinnäkin muutettavaksi siten, että siinä vaihdetaan eräiden sanojen järjestystä. Momentin alun mukaan esitutkintaviranomaiselle voidaan antaa lupa rikoksesta epäillyn hallussa olevan tai hänen muuten oletettavasti käyttämän teleosoitteen tai telepätelaitteen telekuunteluun, kun häntä on syytä epäillä tietystä rikoksesta. Momenttia muutettaisiin niin, että sanojen ”muuten oletettavasti” järjestystä vaihdetaan. Tällä tavalla momentti on kirjoitettu nykyisen pakkokeinolain 5 a luvun 2 §:n 1 momentissa, eikä uuden pakkokeinolain säätämisen yhteydessä ole ollut tarkoitus muuttaa asiantilaa. Kysymys on siis tältä osin selkeyttävästä muutoksesta. Toisaalta on syytä kiinnittää huomiota lainsäädännön johdonmukaisuuteen. Nyt ehdotettavaa muutosta vastaavaa muotoilua käytetään telekuuntelua koskevassa nykyisen poliisilain 31 d §:n 1 momentissa ja käytettäisiin uuden poliisilain 5 luvun 5 §:n 2 momentissa tämän esityksen kanssa samaan aikaan annettavan hallituksen esityksen mukaan.

Momenttiin ehdotetaan tehtäväksi myös asiallinen muutos. Momentin 5 kohdan mukaan telekuuntelua voidaan käyttää, kun rikoksesta epäiltyä on syytä epäillä törkeästä lapsen seksuaalisesta hyväksikäytöstä. Kohtaa ehdotetaan täydennettäväksi niin, että siinä mainitaan myös lapsen seksuaalinen hyväksikäyttö. Muutoksen taustaa on käsitelty yleisperusteluissa samoin kuin 1 luvun 2 §:ssä säädetyin suhteellisuusperiaatteen merkitystä arvioitaessa sitä, myönnetäänkö lupa telekuunteluun selvitettyä lapsen seksuaalista hyväksikäyttöä. Tuomioistuimen on harkitessaan telekuunteluluvan myöntämistä myös arvioitava sitä, onko telekuuntelulla 2 §:n 2 momentin mukaisesti erittäin tärkeä merkitys rikoksen selvittämiseksi. Viimeksi mainitun edellytyksen sisältöä käsitellään lähemmin jäljempänä ylimääräisen tiedon käyttämistä koskevan 56 §:n perusteluissa.

Suhteellisuusperiaatteen kannalta tärkeässä asemassa on erityisesti tutkittavana olevan rikoksen törkeys eli se, kuinka vakavasta kyseisen rikoksen ilmenemismuodosta on kysymys. Rikoslain 20 luvun 6 §:ssä rangaistavaksi säädetty lapsen seksuaalinen hyväksikäyttö samoin kuin 7 §:ssä säädetty rikoksen törkeä tekomuoto voivat ilmetä monin tavoin, joiden voidaan katsoa myös vakavuudeltaan eroavan toisistaan. Koskettelun lisäksi kysymys voi olla esimerkiksi lapsen houkuttelemisesta katsomaan masturbointia, yhdyntää tai pornografisia elokuvia, seksuaalisesti latautuneiden tapahtumien kertomisesta lapselle, seksuaalisväritteisten tekstiviestien, sähköpostien ja kirjeiden lähettämisestä lapselle, lapsen saamisesta toimimaan seksuaalisväritteisellä tavalla rikosentekijän seurattessa lapsen toimintaa, rikosentekijän sukupuolielinten näyttämistä lapselle, pornografisten kuvien näyttämistä lapselle tai itsetyydytystä kuvaavien eleiden esittämisestä. Mainittujen pykälien perusteella sukupuoliyhteys alle 16-vuotiaan lapsen (joissakin tilanteissa 16- tai 17-vuotiaan lapsen) kanssa on lähtökohtaisesti törkeä lapsen seksuaalinen hyväksikäyttö. Jos sukupuoliyhteyteen liittyvä teko ei ole kuitenkaan kokonaisuutena arvostellen törkeä, se katsotaan lapsen seksuaaliseksi hyväksikäytöksi. Rikoksen tekotavasta ja teko-olosuhteista riippuu, milloin lapsen seksuaalisen hyväksikäytön selvittämisessä on rikoksen vakavuuden perusteella perusteltua käyttää telekuuntelua. Lähtökohtaisesti sanallisella tasolla tapahtuvia tekoja (esimerkiksi tapahtumien kertominen tai viestin lähettäminen) voidaan pitää lievempinä kuin tekoja, joissa on ollaan fyysisessä kontaktissa, jopa sukupuoliyhteydessä lapsen kanssa.

5 §. Telekuuntelusta ja muusta vastaavasta tietojen hankkimisesta päättäminen. Pykälään ehdotetaan tehtäväksi täsmennyksiä, jotka liittyvät siihen, että pykälässä säädetään kahdesta tiedonhankintakeinosta päättämisestä ja että näistä keinoista telekuuntelu kohdistuu tulevaisuuteen ja tietojen hankkiminen telekuuntelun sijasta voi olla takautuvaa tai tulevaisuuteen kohdistuvaa.

Pykälän 2 momentin mukaan lupa voidaan antaa enintään kuukaudeksi kerrallaan. Momentissa ei oteta huomioon sitä, että telekuuntelu ja 4 §:n 2 momentissa tarkoitettu tietojen hankkiminen telekuuntelun sijasta ovat tulevaisuuteen kohdistuvia salaisia pakkokeinoja, joiden kohdalla toimenpiteen kestolla on merkitystä. Tämän vuoksi momenttia ehdotetaan täsmennettäväksi niin, että se koskee näitä tiedonhankintakeinoja.

Pykälän 3 momentin 3 kohdan mukaan telekuuntelua ja telekuuntelun sijasta toimitettavaa tietojen hankkimista koskevassa vaatimuksessa ja päätöksessä on mainittava tosiseikat, joihin epäiltyyn kohdistuva rikosepäily ja telekuuntelun edellytykset perustuvat. Kohtaa ehdotetaan täydennettäväksi niin, että vaatimuksesta ja päätöksestä on ilmentävä myös telekuuntelun sijasta toimitettavan tietojen hankkimisen edellytykset, jos on kysymys mainitun tiedonhankintakeinon käyttämisestä.

Momentin 4 kohdassa säädetään, että vaatimuksesta ja päätöksestä on ilmentävä luvan voimassaoloaika kellonajan tarkkuudella. Kohtaa muutettaisiin niin, että siinä todetaan tämän koskevan nimenomaan tulevaisuuteen kohdistuvaa tiedonhankintaa eli telekuuntelua ja 4 §:n 2 momentissa tarkoitettua tietojen hankkimista.

Toimenpiteiden suorittamista johtavaa ja valvovaa pidättämiseen oikeutettua virkamiestä koskevaan momentin 6 kohtaa ehdotetaan täydennettäväksi niin, että siinä telekuunte-

lun lisäksi mainitaan telekuuntelun sijasta toimitettava tietojen hankkiminen. Samanlainen lisäys tehtäisiin rajoituksia ja ehtoja koskevaan momentin 7 kohtaan.

6 §. Televalvonta ja sen edellytykset. Pykälän 2 momenttia ehdotetaan muutettavaksi ensinnäkin niin, että momenttiin lisätään uusi 3 kohta, joka koskee telesoitetta tai telepäätelaitetta käyttäen tehtyä luvattonta käyttöä, vahingontekoa, viestintäsalaisuuden loukkausta tai tietomurtoa. Kohdan lisäämisellä momentissa nykyisin olevat 3–7 kohta siirtyvät 4–8 kohdaksi. Lisäksi muutettavaan 4 kohtaan ehdotetaan otettavaksi seksikaupan kohteena olevan henkilön hyväksikäytön ja parituksen lisäksi lapsen houkutteleminen seksuaalisiin tarkoituksiin.

Momenttiin tehtävien muutosten taustaa on selostettu yleisperusteluissa samoin kuin suhteellisuusperiaatteen merkitystä arvioitaessa sitä, myönnetäänkö telesoitetta tai telepäätelaitetta tehdyn luvattoman käytön, vahingonteon, viestintäsalaisuuden loukkauksen tai tietomurron selvittämistä varten lupa televalvontaan. Suhteellisuusperiaatteella on merkitystä myös harkittaessa luvan myöntämistä selvitettäessä lapsen houkutteleminen seksuaalisiin tarkoituksiin, mutta lapsen suojaaminen seksuaalisissa suhteissa yleensä puoltaisi luvan myöntämistä näissä tapauksissa. Muiden momentissa mainittujen rikosten tavoin nyt kysymyksessä olevien rikosten osalta luvan myöntäminen televalvontaan olisi tuomioistuimen harkinnassa.

Uuden pakkokeinolain 1 luvun 2 §:ssä ilmaistun suhteellisuusperiaatteen mukaisesti tuomioistuimen on luvan myöntämistä harkitessaan otettava huomioon erityisesti rikoksen törkeys (kuinka vakava kyseisen rikoksen ilmenemismuoto on kysymyksessä) ja rikoksen selvittämisen tärkeys. Viimeksi mainittu korostuu varsinkin tilanteissa, joissa telesoitetta tai telepäätelaitetta käyttäen tehty rikos on tehty osana rikoskokonaisuutta joko niin, että vastaavia rikoksia on tehty suuri määrä tai niin, että kysymyksessä olevan rikoksen tekeminen on edellytys jonkin toisen rikoksen tekemiselle. Näissä tilanteissa televalvonnan käyttäminen saattaa samalla edistää muiden saman rikosentekijän tekemien vastaavien rikosten selvittämistä tai rikoksen selvittämisellä saatetaan pystyä estämään toisten rikosten tekeminen. Viestintäsalaisuuden loukkauksella joka tapauksessa loukataan asianomistajan oikeutta luottamuksellisen viestin suojaan, mikä olisi pakkokeinolain 1 luvun 2 §:n mukaisesti asiaan vaikuttavana seikkana otettava huomioon luvan myöntämistä harkittaessa.

Asiaan vaikuttavana seikkana voidaan ottaa huomioon myös se, mitä mahdollisuuksia kyseisen rikoksen selvittämiseen tarjoaa 7 §:ssä säännelty televalvonta telesoitteen tai telepäätelaitteen haltijan suostumuksella eli onko asia suuremmitta vaikeuksista selvitetävissä asianomistajan tai usean asianomistajan antamalla suostumuksella. Tarve selvittää rikos kiireellisesti tai estää kiireellisesti uusien rikosten tekeminen saattaa kuitenkin johtaa siihen, että suostumusperusteinen televalvonta tai kaikkien mahdollisten suostumuksenantajien suostumuksen saamisen selvittäminen ei ole perusteltavissa oleva vaihtoehto.

9 §. Televalvonnasta ja sijaintitietojen hankkimisesta päättäminen. Pykälän 1 momenttia ehdotetaan muutettavaksi niin, että siinä ilmaisun ”8 §:ssä tarkoitettu televalvonnasta” asemesta todetaan ”8 §:ssä tarkoitettu sijaintitietojen hankkimisesta”. Lisäksi todettaisiin, että kiireellisessä tilanteessa pidättämiseen oikeutettu virkamies saa päättää

myös sijaintitietojen hankkimisesta. Hallituksen esityksen HE 222/2010 vp mukaan 8 § olisi koskenut televalvontaa epäillyn ja tuomitun tavoittamiseksi, mutta eduskuntakäsittelyssä pykälä rajattiin koskemaan sijaintitietojen hankkimista. Siinä yhteydessä ei huomattu tehdä tämän muutoksen edellyttämiä muutoksia momenttiin. Sijaintitietojen hankkiminen ehdotetaan lisättäväksi myös pykälän otsikkoon.

Pykälän 3 momentissa todetaan, että lupa voidaan antaa enintään kuukaudeksi kerrallaan ja se voidaan myöntää koskemaan myös päätöstä edeltänyttä aikaa, joka voi olla kuukautta pidempi. ”Lupa” tässä yhteydessä viittaa tilanteisiin, joissa tuomioistuin päättää televalvonnan käyttämisestä. Pykälän 2 momentin mukaisesti myös pidättämiseen oikeutetulla virkamiehellä on toimivalta tehdä päätös eräissä tapauksissa. Vastaavia toimivallan jakotilanteita koskien luvun muissa säännöksissä (18 §:n 3 momentti ja 20 §:n 3 momentti) käytetään ilmaisua ”lupa voidaan antaa ja päätös tehdä”. Momentin alku ehdotetaan muutettavaksi kuulumaan vastaavalla tavalla, samalla sana ”se” muutetaisiin sanaksi ”ne”.

14 §. Peitelty tiedonhankinta ja sen edellytykset. Pykälän 3 momentissa säädetään, että peitelty tiedonhankinta ei ole sallittua asunnossa edes asunnonhaltijan myötävaikutuksella. Momenttiin ehdotetaan lisättäväksi virke, jonka mukaan peiteltyä tiedonhankintaa suorittava poliisimies saa käydä asunnossa vain, jos se tapahtuu asuntoa käyttävän aktiivisella myötävaikutuksella ja jos se on välttämätöntä peiteltyyn tiedonhankinnan paljastumisen estämiseksi. Lisäyksen taustaa on selostettu yleisperusteluissa.

Momentti muutetussa muodossaankin tarkoittaa siis sitä, että asuntoon ei saa mennä eikä siellä saa oleskella tietojen hankkimiseksi. Asunnossa käymisen kynnyksen peiteltyyn tiedonhankinnan paljastumisen estämistarkoituksessa olisi korkea, mitä ilmentää ilmaus ”jos se on välttämätöntä”. Kysymys olisi peiteltyä tiedonhankintaa suorittavan poliisimiehen tilannekohtaisesta arviosta. Jos poliisimies esiintyy roolissa, jolle on ominaista asunnossa käyminen (esimerkiksi tilauksen tai tavaroiden toimittaminen), momentti muutetussa muodossaan mahdollistaisi käymisen. Sama koskisi tilanteita, joissa asuntoa käyttävä nimenomaisesti pyytää tiedonhankintaa suorittavan poliisimiehen sisään ja joissa pyynnöstä kieltäytyminen vaikuttaa siinä määrin epäluontevalta, että poliisimiehen uskottavuus hänen omaksumassaan roolissa vaarantuu. Ylipäänsä asunnossa käymisen tulisi kuitenkin tapahtua asuntoa käyttävän aktiivisella myötävaikutuksella, mikä käytännössä yleensä tarkoittaa asuntoa käyttävän henkilön pyyntöä ja joka tapauksessa hänen suostumustaan, joko nimenomaista tai hiljaista, sisään menemiselle. Peiteltyssä tiedonhankinnassa on kysymys pykälän 1 momentin mukaisesti lyhytkestoisesta vuorovaikutuksesta, mikä koskee luonnollisesti myös asunnossa käymisen kestoa. Mitään tiettyä aikarajaa ei käymisen osalta voida asettaa, mutta käytännössä kysymys olisi yleensä joitakin minutteja kestävästä käymisestä.

27 §. Peitetöiminta ja sen edellytykset. Pykälän 2 momentin ensimmäisen virkkeen mukaan poliisi saa kohdistaa rikoksesta epäiltyyn peitetöimintaa, jos tätä on syytä epäillä 3 §:ssä tarkoitettusta muusta rikoksesta kuin törkeästä tulliselvitysrikoksesta, tai rikoslain 17 luvun 18 §:n 1 momentin 1 kohdassa tarkoitettusta rikoksesta. Viitatussa 3 §:ssä säädetään niistä rikoksista, joiden selvittämisessä voidaan käyttää telekuuntelua, ja viitatussa kohdassa sukupuolisiveellisyttä loukkaavan kuvan levittämisestä niissä tilanteissa,

joissa kohteena on lapsi. Mainitun rikoksen selvittämisessä telekuuntelua ei voida käyttää.

Momentin ensimmäinen virke on kirjoitettu harhaan johtavalla tavalla epäselvästi. Virkkeen tarkoituksena on, että peitetoimintaa saa käyttää, jos epäiltyä on syytä epäillä 3 §:ssä tarkoitetusta muusta rikoksesta kuin törkeästä tulliselvitysrikoksesta tai jos epäiltyä on syytä epäillä rikoslain 17 luvun 18 §:n 1 momentin 1 kohdassa tarkoitetusta rikoksesta.

Momentti on lisäksi puutteellinen. Peitetoiminnan käyttöedellytyksistä säädetään nykyisen poliisilain 31 a §:ssä. Sen 2 momentin (483/2010) mukaan oikeutta peitetoimintaan ei kuitenkaan ole nykyisen pakkokeinolain 5 a luvun 2 §:ssä (”telekuuntelurikokset”) mainitun, rikoslain 17 luvun 8 a §:ssä tarkoitetun törkeän laittoman maahantulon tai sen rangaistavan yrityksen estämiseksi, paljastamiseksi tai selvittämiseksi. Poliisilain 31 a §:n 2 momentti on lisätty lakiin rajavartiolainsäädännön uudistamisen yhteydessä. Viimeksi mainitun momentin kattamista peitetoiminnan käyttötarkoituksista selvittäminen kuuluu pakkokeinolain piiriin.

Edellä todetun johdosta momentin ensimmäistä virkettä ehdotetaan selvennettäväksi ja täydennettäväksi niin, että poliisi saa kohdistaa rikoksesta epäiltyyn peitetoimintaa, jos tätä on syytä epäillä 3 §:ssä tarkoitetusta muusta rikoksesta kuin törkeästä laittoman maahantulon järjestämisestä tai törkeästä tulliselvitysrikoksesta taikka jos tätä on syytä epäillä rikoslain 17 luvun 18 §:n 1 momentin 1 kohdassa tarkoitetusta rikoksesta.

37 §. Valeoston toteuttamista koskeva päätös. Pykälän 2 momentin 1 kohdan mukaan valeoston toteuttamista koskevassa päätöksessä on mainittava valeostosta päättänyt poliisimies ja tuomioistuin, päätöksien antopäivät ja sisältö. Tuomioistuin ei osallistu valeostosta päättämiseen, joten se ehdotetaan poistettavaksi kohdasta. Samalla aiheettomasti monikossa oleva sana ”pätöksien” ehdotetaan muutettavaksi sanaksi ”pätöksen”.

40 §. Tietolähteen ohjattua käyttöä päättäminen. Pykälän 2 momenttia ehdotetaan muutettavaksi niin, että tietolähteen ohjattua käyttöä koskeva päätös voitaisiin antaa enintään kuudeksi kuukaudeksi kerrallaan. Eduskunnan jo hyväksymän säännöksen mukaan päätös voidaan antaa enintään kahdeksi kuukaudeksi kerrallaan. Viimeksi mainittua aikaa voidaan pitää käytännön tarpeita silmällä pitäen liian lyhyenä. Tietolähteen ohjattu käyttö jossakin määrin muistuttaa peitetoimintaa, jota koskeva päätös voidaan 31 §:n 2 momentin mukaan antaa enintään kuudeksi kuukaudeksi kerrallaan. Myös tietolähteen ohjattuun käyttöön saattaa sisältyä luottamuksen hankkimista koskeva vaihe. Momentissa säädettävä aika on enimmäisaika, jota päätöksessä ei tule automaattisesti käyttää. Lisäksi myös tietolähteen ohjattua käyttöä koskee 2 §:n 3 momentti, jonka mukaan salaisen pakkokeinon käyttö on lopetettava ennen päätöksessä mainitun määräajan päättymistä, jos käytön tarkoitus on saavutettu tai sen edellytyksiä ei enää ole.

Päätöksen sisältöä koskevaan 3 momenttiin ehdotetaan lisättäväksi uusi 5 kohta, jonka mukaan päätöksessä on mainittava toimenpiteen kohteena oleva rikoksesta epäilty, jos hän on päätöstä tehtäessä yksilöitävissä. Samalla momentin 5–7 kohta siirtyisivät 6–8 kohdaksi. Epäselvyyttä on ilmennyt sen vuoksi, että 60 §:n 2 momentin mukaan epäil-

tyyn kohdistetusta tietolähteen ohjatusta käytöstä on ilmoitettava hänelle, kuitenkin mainitun pykälän 3 momentissa säädetyn poikkeuksin. Kuitenkaan nyt kysymyksessä olevassa momentissa ei sen eduskunnassa hyväksytyssä muodossa säädetä epäillyn mainitsemisesta päätöksessä. Tämä johtuu siitä, että tietolähteen ohjattu käyttö ei ole tarkoitettu käytettäväksi pelkästään rikoksesta epäiltyyn kohdistuvana. Jos näin kuitenkin on, epäily tulisi mainita päätöksessä, kuten on asianlaita muitakin salaisia pakkokeinoja koskevissa päätöksissä. Tällä muutoksella olisi selventävää vaikutusta myös 60 §:n 2 momentin soveltamisen kannalta.

56 §. *Ylimääräisen tiedon käyttäminen.* Pykälän 1 momentissa säädetään, että ylimääräistä tietoa saa käyttää rikoksen selvittämisessä, kun tieto koskee sellaista rikosta, jonka tutkinnassa olisi saatu käyttää sitä pakkokeinoja, jolla tieto on saatu. Momentin mukaan ylimääräisen tiedon käyttämisestä päättää tuomioistuin silloin, kun kyseinen ylimääräinen tieto on saatu pakkokeinolla, jonka käyttämisestä päättää tuomioistuin.

Momenttia ehdotetaan muutettavaksi ensinnäkin niin, että siihen lisätään uusi toinen virke, jonka mukaan ylimääräistä tietoa saadaan käyttää myös, jos rikoksesta säädetty ankarin rangaistus on vähintään kaksi vuotta vankeutta ja jos ylimääräisen tiedon käyttämisellä voidaan olettaa olevan erittäin tärkeä merkitys rikoksen selvittämiseksi. Momentin toinen virke siirtyisi muutettuna kolmanneksi virkkeeksi. Sen mukaan ylimääräisen tiedon käyttämisestä näyttönä päättäisi tuomioistuin pääasian käsittelyn yhteydessä. Muutosten tausta on selostettu yleisperusteluissa (s. 15–19).

Ilmaisu ”erittäin tärkeä merkitys” käytetään tiettyjen salaisten pakkokeinojen käytön edellytyksenä 2 §:n 2 momentissa. Ilmaisun sisältöä on tarkemmin selostettu hallituksen esityksessä HE 222/2010 vp (s. 121/II), joita soveltuvin osin voidaan hyödyntää tässäkin. Kysymys ei ole siitä, että rikos jäisi selvittämättä ilman ylimääräisen tiedon käyttöä. Toisaalta ylimääräistä tietoa ei voisi käyttää vielä sillä perusteella, että käyttäminen helpottaisi asian selvittämistä, eikä myöskään silloin, kun näyttö samalla vaivalla voidaan hankkia muilla keinoilla. Ilmaisun ”erittäin tärkeä merkitys” tarkoittaa sitä, että ilman ylimääräisen tiedon käyttöä rikoksen selvittäminen aiheuttaisi kohtuuttomia kustannuksia tai muuten olisi hyvin työlästä. Huomioon voidaan ottaa myös se, että tutkinnan pitkittymisestä aiheutuu erityistä vaaraa. Jos esitutkinnassa jo on kertynyt niin paljon näyttöä, että se riittää syytteen nostamiseen, ylimääräisellä tiedolla ei ole erityisen tärkeää merkitystä rikoksen selvittämiseksi.

Arvioitaessa ylimääräisen tiedon käyttöä niissä tilanteissa, joissa rikoksesta säädetty ankarin rangaistus on vähintään kaksi vuotta vankeutta, huomioon on otettava myös 1 luvun 2 §:ssä ilmaistu suhteellisuusperiaate. Merkitystä on erityisesti rikoksen törkeydellä (kuinka vakava kyseisen rikoksen ilmenemismuoto on kysymyksessä) ja rikoksen selvittämisen tärkeydellä.

Momentissa ei säädetäisi päätöksenteosta koskien niitä tilanteita, joissa arvioidaan ylimääräisen tiedon käyttämisen erittäin tärkeää merkitystä rikoksen selvittämiseksi. Tarvittaessa asian voisi ratkaista tutkinnanjohtaja. Ylimääräisen tiedon käyttämiseen liittyvät kysymykset ovat sellaisia, joiden osalta myös yhteydenpito esitutkintayhteistyön puitteissa syyttäjään saattaa olla tarpeen. Syyttäjä joka tapauksessa joutuu asian eteen syyteharkintavaiheessa. Erittäin tärkeän merkityksen olemassaolo tulisi viime kädessä

tuomioistuimen arvioitavaksi pääasian käsittelyn yhteydessä momentin viimeisen virkkeen mukaisesti.

Pääasian käsittelyssä tuomioistuimen tulisi momentin viimeisen virkkeen mukaisesti ottaa kantaa ylimääräisen tiedon käyttöön näyttönä asiassa. Tämä ei tarkoita sitä, että tuomioistuimen tulisi tehdä nimenomainen erillinen ratkaisu käytöstä, vaan asianosaisten käsittelyssä esiin mahdollisesti esiin nostamiin näkökohtiin ja muihin seikkoihin liittyen punninta voitaisiin tehdä tuomioissa, jossa ylimääräisen tiedon käyttämistä näyttönä pohditaan muun näytön arvioinnin lomassa. Erityisesti kannanotoilla on merkitystä sen suhteen, kuinka korostuneen merkityksen ylimääräisen tiedon käyttöä koskeva kysymys saisi. Erillinen ratkaisu saattaisi tulla kysymykseen tilanteissa, joissa asian ratkaisemisella on asian käsittelyn edellytyksiä koskeva merkitys. Tuomioistuimen roolin vuoksi ylimääräisen tiedon käyttöön rikoksen selvittämisessä tulisi kiinnittää erityistä huomiota niin esitutkintamateriaalissa, erityisesti esitutkintapöytäkirjassa, kuin syytteessäkin. Tuomioistuimen suorittamassa arvioinnissa korostuvat toisaalta ne etuudet ja arvot, joihin sillä pakkokeinolla on puututtu, jonka käytöllä ylimääräinen tieto on saatu, ja oikeudenmukaisen oikeudenkäynnin vaatimukset sekä toisaalta todisteen merkitys ja pyrkimys aineellisen totuuden selvittämiseen. Suhteellisuusperiaatteen mukaisesti merkitystä on rikoksen vakavuudella. Vaikka tuomioistuin viime kädessä päättäisi ylimääräisen tiedon käyttämisestä näyttönä, kysymys tulisi käytännössä syyttäjän harkittavaksi jo syyteharkinnassa ja otettavaksi jo tuolloin huomioon harkittaessa sitä, riittääkö näyttö syytteen nostamiseen.

58 §. *Telekuuntelun, teknisen kuuntelun ja teknisen laitetarkkailun keskeyttäminen.* Pykälässä säädetään siitä, että telekuuntelun, teknisen kuuntelun tai teknisen laitetarkkailun käyttö on tietyin edellytyksin keskeytettävä ja että keskeyttämistilanteissa kyseisellä pakkokeinolla saadut tallenteet ja muistiinpanot on hävitettävä.

Pykälän perusteluissa (HE 222/2010 vp, s. 358/II) todetaan, että keskeyttämiseen mennessä kertyvä tieto saattaisi olla myös 55 §:ssä tarkoitettua ylimääräistä tietoa. Perustelujen mukaan sitä voitaisiin hyödyntää 56 §:n mukaisesti. Tätä ei kuitenkaan todeta pykälässä. Sääntely poikkeaa tältä osin perusteettomasti 59 §:stä. Viimeksi mainittu pykälä koskee pakkokeinolla saadun tiedon hävittämistä silloin, kun pidättämiseen oikeutettu virkamies on kiireellisessä tilanteessa päättänyt pakkokeinon käyttämisestä, mutta tuomioistuin on pakkokeinon käytön aloittamisen jälkeen katsonut, että edellytyksiä käytölle ei ole ollut. Viimeksi mainitussa pykälässä nimenomaisesti mainitaan mahdollisuus tietojen hävittämisen asemesta käyttää tietoja ylimääräisenä tietona 56 §:n mukaan. Asiasta on sen tärkeyden vuoksi syytä säätää laissa. Myös johdonmukaisuussyistä pykälää ehdotetaan täydennettäväksi niin, että mahdollisuus käyttää tietoja ylimääräisenä tietona 56 §:n mukaan mainitaan pykälässä.

60 §. *Salaisen pakkokeinon käytöstä ilmoittaminen.* Pykälän 1 momentista ehdotetaan poistettavaksi viimeinen virke, jonka mukaan epäillylle ilmoittamisesta on samalla annettava kirjallisesti tieto luvan myöntämisestä tuomioistuimelle. Poistaminen johtuu siitä, että pykälän uudessa 5 momentissa säädettäisiin kokoavasti tuomioistuimelle ilmoittamisesta. Samasta syystä pykälän 2 momentista poistettaisiin jälkimmäinen virke 32 §:ssä tarkoitettulle tuomioistuimelle ilmoittamisesta.

Pykälää muutettaisiin myös niin, että siihen lisättäisiin uusi 4 momentti, jolloin momenttien lisäämisen takia nykyiset 4 ja 5 momentti siirtyisivät 6 ja 7 momentiksi. Uudessa momentissa säädettäisiin, että jos epäillyn henkilöllisyys ei ole tiedossa 1 tai 3 momentissa tarkoitettun määräajan tai lykkäyksen päättyessä, pakkokeinosta on ilmoitettava kirjallisesti hänelle ilman aiheetonta viivytystä henkilöllisyyden selvittyä. Ilmaisua ”ilman aiheetonta viivytystä” tarkoittaa sitä, että ilmoitus tulisi tehdä heti sen jälkeen, kun epäillyn henkilöllisyys ja ilmoituksen tekemisen mahdollistavat yhteystiedot ovat selvinneet.

Uudessa 5 momentissa säädettäisiin, että epäillylle ilmoittamisesta on samalla kirjallisesti ilmoitettava luvan myöntäneelle tuomioistuimelle ja peitetoiminnan osalta 32 §:ssä tarkoitettulle tuomioistuimelle. Edellä todetun mukaisesti momenttiin keskitettäisiin tuomioistuimelle ilmoittamista koskeva sääntely. Syynä tähän olisi se, että kun tuomioistuimelle ilmoittamisesta säädetään erikseen 1 ja 2 momentissa mutta ei lykkäämistapauksia koskevassa 3 momentissa, epäselväksi voi jäädä se, että myös lykkäämisen jälkeen tapahtuvasta ilmoittamisesta epäillylle on samalla ilmoitettava myös tuomioistuimelle. Epäillyn osalta 3 momentti ei ole epäselvä, koska momentista asiayhteyden perusteella ilmenee, että se koskee epäillylle tehtävän ilmoituksen lykkäämistä.

Edellä todetun mukaisesti pykälän 6 ja 7 momenttiin otettaisiin nykyisin 4 ja 5 momentissa olevat säännökset.

11 luku. Erinäiset säännökset

1 a §. *Asian siirtäminen toiseen tuomioistuimeen.* Yleisperusteluissa esitetyistä syistä uuteen pykälään ehdotetaan otettavaksi pakkokeinoasian siirtämistä toiseen tuomioistuimeen koskevat säännökset, jotka pitkälti vastaavat oikeudenkäynnistä rikosasioissa annetun lain 4 luvun 8 §:ssä olevia pääasian siirtämistä koskevia säännöksiä.

Pykälän *1 momentin* mukaan tuomioistuin, jossa on vireillä pakkokeinoasia, saisi pidättämiseen oikeutetun virkamiehen tai muun pakkokeinoasian tuomioistuimeen saattaneen henkilön esityksestä erityisten syiden niin vaatiessa siirtää asian toiseen toimivaltaiseen tuomioistuimeen. Siirtävän tuomioistuimen asiaan liittyvät päätökset ja muut toimenpiteet olisivat voimassa, kunnes se tuomioistuin, johon asia on siirretty, toisin määrää. Asiaa ei kuitenkaan saisi siirtää takaisin, jolleivät uudet erityiset syyt sitä vaadi. Pidättämiseen oikeutettuna virkamiehenä toimivalta esityksen tekemiseen olisi myös syyttäjällä, jos hän asiassa esittää pakkokeinon käyttämistä koskevan vaatimuksen.

Oikeudenkäynnistä rikosasioissa annetun lain 4 luvun 8 § perustuu ennen mainitun lain säätämistä oikeudenkäymiskaaren 10 luvun 22 c §:ssä olleisiin säännöksiin (laki 708/1991). Viimeksi mainitun pykälän perusteluilla (HE 40/1990 vp, s. 56 ja 57) on merkitystä tässäkin yhteydessä. Niiden perusteella siirtäminen ei ole tarkoituksenmukaista, milloin siitä aiheutuvat haitat ovat sillä saavutettavia etuja suuremmat. Vaikka siirtämiseen olisi olemassa erityinen syy, ei asiaa pidä siirtää, jollei sitä voida pitää tarkoituksenmukaisena. Pakkokeinoasioiden käsittelyssä siirtäminen saattaisi tulla kysymykseen erityisesti silloin, kun samaa epäiltyä tai saman rikosasian eri epäiltyjä koske-

via pakkokeinoasioita on vireillä eri tuomioistuimissa. Vaikka näin ei olisikaan, asialla saattaa olla kuitenkin sellainen kiinteä yhteys toiseen paikkakuntaan, että asian käsittely on perustelua tuomioistuimessa, jonka tuomiopiiriin paikkakunta kuuluu. Toisaalta erityisen syiden edellyttäminen tarkoittaisi sitä, että kynnyks siirtämiselle on kohtuullisen korkea. Lisäksi huomioon olisi otettava se, että pakkokeinoja koskevat päätökset on yleensä saatava tehtyä suhteellisen nopeasti.

Siirtämisestä myös pakkokeinoasiassa päättäisi tuomioistuin. Momentti kuitenkin poikkeaisi oikeudenkäynnistä rikosasioissa annetun lain 4 luvun 8 §:n 1 momentista siinä, että esityksen siirtämisestä voisi tehdä virkamiehen eli tässä tapauksessa pidättämiseen oikeutetun virkamiehen lisäksi muu pakkokeinoasian tuomioistuimeen saattanut henkilö. Viimeksi mainittu olisi yleensä kysymyksessä olevan pakkokeinon kohteena henkilö, joka on saattanut tuomioistuimen käsiteltäväksi kysymyksen pakkokeinon voimassapitämisestä. Jos pidättämiseen oikeutettu virkamies vaatii tietyn pakkokeinon käyttämistä, toimivalta esityksen tekemiseen olisi ainoastaan hänellä. Oikeudenkäymiskaaren 10 luvun kumotun 22 c §:n perustelujen mukaan syyttäjän olisi ennen siirtämisesityksen tekemistä oltava yhteydessä siinä tuomioistuimessa toimivaan syyttäjään, jonne juttu esitetään siirrettäväksi. Tällainen yhteydenpito on tarkoituksenmukaisuusnäkökohtien selvittämisen kannalta perusteltua myös pakkokeinoasioissa pidättämiseen oikeutettujen virkamiesten välillä. Jos pakkokeinoasian on saattanut tuomioistuimeen sen kohteena oleva henkilö, myös hänen puolestaan on riittävässä määrin selvittettävä siirtämisen edellytykset ja esitettävä selvitys edellytyksistä siirtämisestä päättävälle tuomioistuimelle. Siirtävän tuomioistuimen olisi ennen siirtopäätöstä selvittettävä, että toinen tuomioistuin on toimivaltainen käsittelemään siirrettävän asian.

Myös pakkokeinoasiassa siirtämisestä päättävä tuomioistuin on jo saattanut ehtiä teemmään päätöksiä, minkä vuoksi oikeudenkäynnistä rikosasioissa annetun lain 4 luvun 8 §:n 1 momentin tapaan momentissa säädettäisiin tällaisten päätösten ja myös muiden toimenpiteiden voimassaolosta. Tuomioistuin on esimerkiksi saattanut aikaisemmin päättää vangitsemisesta, mutta vangitun saattaessa asian tuomioistuimen uudelleen käsiteltäväksi on voinut ilmetä seikkoja, jotka puoltavat asian käsittelyä jatkossa toisessa tuomioistuimessa.

Toiseen tuomioistuimeen siirtämistä koskeva esitys voitaisiin tehdä ennen pakkokeinoasian istuntokäsittelyä tai istunnossa. Jos esitys tehdään ennen istuntoa, siirtämisspätös tulisi mahdollisuuksien mukaan tehdä niin, että pakkokeinon käyttämistä tai sen voimassapitämistä koskeva asia ehditään ottamaan käsiteltäväksi asian vastaanottavassa tuomioistuimessa uudessa pakkokeinolaissa säädetyssä määräajassa, jos sellainen on säädetty. Jos siirtämisspätöksen tekeminen ei ole mahdollista ennen istuntoa, päätös tehtäisiin istunnossa, minkä jälkeen käsittelyä jatkettaisiin asian edellyttämällä tavalla vastaanottavassa tuomioistuimessa.

Pykälän 2 momentin mukaan päätökseen, jolla asia on siirretty tai siirtoesitys hylätty, ei saisi hakea muutosta. Vastaava säännös on oikeudenkäynnistä rikosasioissa annetun lain 4 luvun 8 §:n 2 momentissa. Tältä osin voi viitata oikeudenkäymiskaaren 10 luvun kumotun 22 c §:n 3 momentin perusteluihin. Niissä todetaan, että asian siirtämisessä toiseen tuomioistuimeen ei ole kysymys asian ratkaisemisesta vaan prosessinjohtoon verrattavasta toiminnasta. Prosessinjohtoa koskeviin ratkaisuihin ei pääsääntöisesti saa hakea muutosta.

7.3 Ydinenergialaki

68 §. *Virka-apu ja takavarikko.* Pykälän 3 momentissa oleva pakkokeinolain säädöskokoelmanumero ehdotetaan muutettavaksi.

7.4 Puolustustilalaki

9 §. Pykälän 3 momentissa oleva pakkokeinolain säädöskokoelmanumero ehdotetaan muutettavaksi.

7.5 Tullilaki

23 a §. Pykälän 2 momenttiin ehdotetaan lisättäväksi esitutkintalain säädöskokoelmanumero.

43 §. Pykälän 4 momentti ehdotetaan kumottavaksi. Vuoden 2014 alussa voimaan tulevassa, esitutkinta-, pakkokeino- ja poliisilainsäädännön kokonaisuudistuksessa muutetussa momentissa todetaan, että jokainen, jolta otaksutaan saatavan selvitystä tullirikoksesta, on velvollinen kutsusta saapumaan esitutkintaan kuultavaksi lähimpään tullitoimipaikkaan. Muutoin saapuvillaolosta säädetään esitutkintalaissa.

Kuten aikaisemmin on todettu, esitutkintaan saapumisvelvollisuutta koskevaa uuden esitutkintalain 6 luvun 1 §:n 1 momenttia ehdotetaan muutettavaksi niin, että se kattaa kaikkien esitutkintaviranomaisten (poliisi, tullilaitos, rajavartiolaitos ja sotilasviranomaiset) suorittamat esitutkinnat. Muissa kuin momentin soveltamisalaan kuuluvissa tapauksissa sovellettavaksi tulevat muut läsnäoloa esitutkinnassa koskevat uuden esitutkintalain 6 luvun säännökset tullilain 43 §:n 1 momentin mukaisesti.

7.6 Rajavartiolaki

47 a §. *Menettämisseuraamuksen täytäntöönpano sekä takavarikoidun esineen, omaisuuden tai asiakirjan palauttaminen.* Pykälässä viitataan takavarikoidun esineen palauttamisen osalta nykyisen pakkokeinolain 4 luvun 17 §:ään. Uudessa pakkokeinolaissa vastaavat takavarikoidun esineen, omaisuuden tai asiakirjan palauttamista koskevat säännökset ovat 7 luvun 23 §:n 3 ja 4 momentissa, mitä vastaava muutos pykälään ehdotetaan tehtäväksi. Lisäksi pykälän otsikko ehdotetaan muutettavaksi niin, että siinä mainitaan takavarikoidun esineen, omaisuuden tai asiakirjan palauttaminen.

7.7 Valmisteverotuslaki

103 §. *Haltuunotto.* Pykälän 3 momenttia ehdotetaan muutettavaksi niin, että siinä takavarikon osalta viitataan uuden pakkokeinolain 7 lukuun.

7.8 Laki Harmaan talouden selvitysyksiköstä

6 §. *Velvoitteidenhoitoselvitysten käyttötarkoitus.* Pykälän 1 momenttia ehdotetaan muutettavaksi niin, että sen 12 kohdassa viitataan nykyisen esitutkintalain 5 §:n asemesta uuden esitutkintalain 1 luvun 2 §:n 1 momentin 2 kohtaan. Viittaus samoin kuin kohta koskevat rikoksen johdosta tuomittavan menettämisseuraamuksen selvittämistä.

7.9 Laki valvontarangaistuksesta

6 §. *Valvonta.* Pykälän 1 momentin mukaan valvontarangaistukseen tuomittua valvotaan hänen asuntoonsa asennettavilla, tuomitun haltuun annettavilla taikka tuomitun ylle ranteeseen, nilkkaan tai vyötärölle kiinnitettävillä teknisillä välineillä taikka tällaisten välineiden yhdistelmällä. Tässä tarkoitettu tekninen väline ei saa mahdollistaa kotirauhan piiriin ulottuvaa, pakkokeinolain (450/1987) 5 a luvun 1 §:ssä tarkoitettua teknistä kuuntelua eikä teknistä katselua.

Momentissa siis viitataan teknisen kuuntelun ja teknisen katselun osalta nykyisen pakkokeinolain pykälään, jonka 3 a ja 3 b kohdassa määritellään mainitut pakkokeinot. Uudessa pakkokeinolaissa tekninen kuuntelun määritellään 10 luvun 16 §:n 1 momentissa ja tekninen katselu 10 luvun 19 §:n 1 momentissa. Momenttia ehdotetaan muutettavaksi niin, että siinä teknisen kuuntelun ja teknisen katselun osalta viitataan mainittuihin momentteihin.

35 §. Virka-apu. Pykälään ehdotetaan muutettavaksi niin, että poliisilakia koskeva säädöskokoelman numero muutetaan uuden poliisilain säädöskokoelman numeroksi.

7.10 Laki eräiden Suomeen tuotavien näyttelyesineiden takavarikoinnin kieltämisestä

3 §. Takavarikointikiellon sisältö. Pykälän 1 kohdassa viitataan haltuunoton ja takavarikon osalta nykyiseen pakkokeinolakiin. Viittaus ehdotetaan muutettavaksi kohdistumaan uuden pakkokeinolain 7 lukuun.

7.11 Autokiinnityslaki

15 §. Pykälän 1 momenttia ehdotetaan muutettavaksi niin, että siinä mainitaan myymis- tai hukkaamiskiellon asemesta vakuustakavarikko. Yleisperusteluissa todetulla tavalla tämä liittyy pakkokeino- ja ulosottolainsäädännön muuttumiseen. Tässä momentissa, kuten ei myöskään muissa tässä yhteydessä muutettavissa rekisterisäännöksissä, erikseen mainittaisi sekä vakuustakavarikkoa että väliaikaista vakuustakavarikkoa. Jos vakuustakavarikko määrätään väliaikaisena, merkintä tehdään jo väliaikaisesta vakuustakavarikosta. Lisäksi hukkaamiskiellon antamista koskeva momentin osa ehdotetaan korvattavaksi vakuustakavarikon määräämisellä, joka myös tarkoittaa väliaikaisen vakuustakavarikon määräämistä niissä tilanteissa, joissa sitä käytetään.

Väliaikaisen vakuustakavarikon ja vakuustakavarikon täytäntöönpanosta huolehtivat ulosottoviranomaiset, mitä koskeva täsmennys ehdotetaan tässä esityksessä tehtäväksi pakkokeinolain 6 luvun 10 §:n 1 momenttiin. Tätä koskien pykälän 2 momentissa ehdotetaan säädettäväksi, että vakuustakavarikon täytäntöönpanosta huolehtivan ulosottoviranomaisen tulee viipymättä lähettää Liikenteen turvallisuusvirastolle tiedot 1 momentissa mainittujen merkintöjen tekemistä varten. Voimassa olevan momentin mukaisesti lähettäjänä toimii hukkaamiskiellon antaja, mutta yleisperusteluissa todetuin tavoin täytäntöönpanoviranomaisella on ilmoitusvelvollisuus. Myös ulosmittauksen osalta sen toimittajalla on momentin mukaan tietojenlähettämisvelvollisuus.

Pykälän 3 momentissa ehdotetaan hukkaamiskielto korvattavaksi vakuustakavarikolla.

7.12 Yrityskiinnityslaki

25 §. *Yrityskiinnitysrekisteriin tehtävät merkinnät.* Pykälän 1 momenttia ehdotetaan muutettavaksi niin, että momentin 4 kohdassa myymis- ja hukkaamiskielto korvataan vakuustakavarikolla. Tältä osin voidaan viitata yleisperusteluissa eräiden rekisterimerkintäsäännösten osalta todettuun ja edellä autokiinnityslain 15 §:n 1 momentin perusteluissa todettuun.

7.13 Alusrekisterilaki

9 §. *Alusrekisteriin tehtävät merkinnät.* Pykälän 3 momentissa ehdotetaan hukkaamiskielto korvattavaksi vakuustakavarikolla. Tältäkin osin voidaan viitata yleisperusteluissa eräiden rekisterimerkintäsäännösten osalta todettuun ja edellä autokiinnityslain 15 §:n 1 momentin perusteluissa todettuun.

10 §. *Alusrakennusrekisteriin tehtävät merkinnät.* Pykälän 3 momenttiin ehdotetaan tehtäväksi 9 §:n 3 momenttiin tehtävää muutosta vastaava muutos.

7.14 Laki oikeudenkäynnin julkisuudesta yleisissä tuomioistuimissa

5 §. *Oikeudenkäyntiä koskevien perustietojen julkiseksi tulemisen ajankohta.* Pykälän 2 momentissa säädetään uuden pakkokeinolain 10 luvussa, uuden poliisilain 5 luvussa ja tullilain 20 f §:ssä tarkoitettuja salaisia tiedonhankintakeinoja ja tullitoimenpiteitä koskevien perustietojen julkiseksi tulemisesta. Momentin mukaan perustiedot tulevat julkisiksi vasta, kun tiedonhankintakeinon tai toimenpiteen käytöstä on viimeistään ilmoitettava rikoksesta epäillylle taikka tiedonhankintakeinon tai toimenpiteen kohteena olevalle, jollei tuomioistuin päättä, että perustiedot tulevat julkiseksi aikaisemmin. Momenttiin ehdotetaan lisättäväksi virke, jossa todettaisiin, että jos hänelle ilmoitetaan tiedonhankintakeinon tai toimenpiteen käytöstä myöhemmin hänen henkilöllisyytensä selvittyä, perustiedot tulevat julkisiksi, kun hänelle ilmoittamisesta ilmoitetaan tuomioistuimelle.

Momentin täydentäminen koskisi siis tilanteita, joissa tiedonhankintakeinon tai toimenpiteen kohteena olevan henkilön henkilöllisyys ei ole selvillä hänelle ilmoittamisen määräajan tai hänelle ilmoittamista koskevan lykkäyksen päättyessä. Näitä ilmoittamistilanteita koskevat täydennykset ehdotetaan tehtäviksi uuden pakkokeinolain 10 luvun 60 §:ään ja uuden poliisilain 5 luvun 58 §:ään. Poliisilain mainittuun pykälään tehtävät muutokset puolestaan heijastuvat tullilain 20 f §:ään. Ilmoittamisesta kohdehenkilölle on ilmoitettava tuomioistuimelle, jolloin ilmoittaminen tulee sen tietoon.

---

16 §. *Pakkokeinoasioiden julkisuus.* Pykälän 4 momentissa säädetään uuden pakkokeinon lain 10 luvussa, uuden poliisilain 5 luvussa ja tullilain 20 f §:ssä tarkoitettuja tiedonhankintakeinoja ja tullitoimenpiteitä koskevien ratkaisun sisältävien ja muiden oikeudenkäyntiasiakirjojen julkisiksi tulemisesta. Tähän pykälään ehdotetaan lisättäväksi samanlainen virke kuin 5 §:n 2 momenttiin.

7.15 Laki kasvinsuojeluaineista

32 §. *Salassa pidettävien tietojen luovuttaminen.* Pykälän 1 kohdassa säädetään tiettyjen salassa pidettävien tietojen luovuttamisesta syyttäjä- ja poliisiviranomaisille pakkokeinon lain (450/1987) 5 luvun 1 §:ssä tarkoitetun rikoksen selvittämiseksi. Mainitussa pykälässä säädetään kotietsinnästä esineen löytämiseksi. Uudessa pakkokeinolaissa tällaisen kotietsinnän edellytyksistä säädetään 8 luvun 2 §:ssä, johon pykäläviittaus jo muutettiin kohdistumaan aikaisemman kasvinsuojeluaineista annetun lain (1259/2006) 36 §:n 1 kohdassa. Nyt ehdotettava muutos koskee uutta kasvisuojeluaineista annettua lakia (1563/2011).

8 Voimaantulo

Lait ovat tarkoitettut tulemaan voimaan vuoden 2014 alussa, jolloin uusi esitutkintalaki ja uusi pakkokeinolaki sekä niihin liittyvät lainmuutokset tulevat voimaan.

9 Suhde perustuslakiin ja säätämisyjärjestys

9.1 Laite-etsintä

Uuden pakkokeinolain 8 luvun 20 §:n 2 momentin mukaan laite-etsintää ei saa kohdistaa luottamukselliseen viestiin, jota koskevasta telekuuntelusta, televalvonnasta ja teknisestä tarkkailusta säädetään 10 luvussa. Tässä esityksessä momenttia ehdotetaan muutettavaksi niin, että siihen lisätään sanan ”luottamukselliseen” eteen sana ”sellaiseen”. Laissa nykyisin oleva momentti sai lopullisen sisältönsä eduskuntakäsittelyssä perustuslakivaliokunnan lausunnon johdosta. Valiokunnan lausunnossa (PeVL 66/2010 vp, s. 6/II) viitataan hallituksen esityksen perusteluissa olevaan virkkeeseen. Hallituksen esityksessä HE 222/2010 vp oleva säännösehdotus oli viittaussäännöksen luonteinen, koska siinä ehdotettiin todettavaksi, että telekuuntelun, televalvonnan ja teknisen tarkkailun käyttämisestä säädetään 10 luvussa.

Kuten yleisperusteluista ilmenee, uuden pakkokeinolain 8 luvun 20 §:n 2 momentti on osoittautunut tulkinnanvaraiseksi. Säännöksen tarkoituksena ei ole kieltää laite-etsinnän kohdistamista luottamukselliseen viestiin, vaan rajata tällaiseen viestiin kohdistuvan laite-etsinnän käyttöalaa suhteessa salaisilla pakkokeinoilla tapahtuvaan tiedonhankintaan. Laite-etsinnällä pyritään löytämään takavarikoitava asiakirja tai jäljennettävä asiakirja, joka voi olla myös luottamuksellinen viesti. Takavarikkoa ja asiakirjan jäljentämistä puolestaan rajaa uuden pakkokeinolain 7 luvun 3 §. Laite-etsintä ei ole salainen pakkokeino, vaan siinä on noudatettava kotietsinnän muotomääräyksiä. Kohdehenkilön oikeusturvaa toteuttamassa on uuden pakkokeinolain 7 luvun 15 §, jonka mukaan takavarikko tai asiakirjan jäljentäminen voidaan saattaa tuomioistuimen käsiteltäväksi.

9.2 Telekuuntelu

Esityksessä ehdotetaan uuden pakkokeinolain 10 luvun 3 §:n 2 momentin 5 kohtaa täydennettäväksi niin, että telekuuntelua voidaan käyttää myös lapsen seksuaalisen hyväksikäytön selvittämisessä. Kohdan nykyisen sisällön mukaan telekuuntelun käyttö on mahdollista vain selvitettäessä törkeää lapsen seksuaalista hyväksikäyttöä.

Ehdotukseen liittyviä perusoikeusnäkökohtia on jo osittain käsitelty yleisperusteluissa (s. 11 ja 12), koska näkökohdilla on merkitystä jo arvioitaessa lainsäädännön täydentämistarvetta ja edellytyksiä täydentää lainsäädäntöä. Rikoslain 20 luvun 6 §:ssä rangaistavaksi säädetty lapsen seksuaalinen hyväksikäyttö on vakava (laisa säädetty enimmäisrangaistus on neljä vuotta vankeutta) perustuslaissa suojattuja lapsen oikeuksia loukkaava rikos ja yksilön turvallisuutta vaarantava rikos. Hyväksikäyttörikosten tekojen muuttumisen myötä informaatioteknologian merkitys paitsi näiden rikosten tekemisessä myös niiden selvittämisessä on korostunut yhteydenpidon tapahtuessa rikosentekijän ja asianomistajan välillä enenevässä määrin sellaista teknologiaa käyttäen. Yhteydenpitoa voi olla myös rikosentekijöiden kesken. Myös kysymyksessä olevan rikoksen osalta telekuuntelun käyttäminen edellyttäisi uuden pakkokeinolain 10 luvun 2 §:n 2 momentin mukaisesti kuitenkin sitä, että käyttämisellä on erittäin tärkeä merkitys rikoksen selvittämiselle. Vaikka lapsen seksuaalinen hyväksikäyttö on enimmäisrangaistuksensa perusteella lähtökohtaisesti vakava rikos, sen tekotavat vakavuudeltaan ja rangaistavuudeltaan vaihtelevat. Tältä osin on syytä korostaa sitä, että telekuuntelusta päätettäessä huomioon otettavaksi tulisi uuden pakkokeinolain 1 luvun 2 §:ssä säädetty suhteellisuusperiaate, jonka perusteella kiinnitetään huomiota esimerkiksi siihen, kuinka vakava kysymyksessä olevan rikoksen ilmenemismuoto on kysymyksessä. Telekuuntelun käyttämisestä päättää tuomioistuin.

9.3 Televalvonta

Esityksessä ehdotetaan uuden pakkokeinolain 10 luvun 6 §:n 2 momenttia täydennettäväksi niin, että esitutkintaviranomaiselle voitaisiin antaa lupa televalvontaan myös, kun epäiltyä on syytä epäillä telesoitetta tai telepäätelaitetta käyttäen tehdystä luvattomasta käytöstä, vahingonteosta, viestintäsalaisuuden loukkauksesta tai tietomurrosta taikka epäiltyä on syytä epäillä lapsen houkuttelemisesta seksuaalisiin tarkoituksiin. Ehdotuksiin liittyviä perusoikeusnäkökohtia on selostettu yleisperusteluissa (s. 12–17), koska varsinkin kyseisten telesoitetta tai telepäätelaitetta käyttäen tehtyjen rikosten osalta näkökohdilla on merkitystä jo arvioitaessa lainsäädännön täydentämistarpeita ja sitä, onko täydentämiselle edellytyksiä ottaen huomioon eduskunnan perustuslakivaliokunnan lausumat (PeVL 66/2010 vp). Tässä yhteydessä vielä tiivistäen kerrataan yleisperusteluissa laajemmin esitettyjä näkökohtia.

Telesoitetta tai telepäätelaitetta käyttäen tehtyjen luvattoman käytön, vahingonteon, viestintäsalaisuuden loukkauksen ja tietomurron lisääminen televalvonnan käyttämiseen

oikeuttavien rikosten joukkoon ei laajentaisi käyttämiseen oikeutettavien rikosten piiriä siitä, mikä se on nykyisen pakkokeinolain 5 a luvun 3 §:n 1 momentin mukaan. Momentin 2 kohdan mukaan televalvontaa voidaan käyttää, kun on syytä epäillä jotakuta automaattiseen tietojenkäsittelyjärjestelmään kohdistuneesta rikoksesta, joka on tehty telepäätelaitetta käyttäen Teleosoitetta tai telepäätelaitetta käyttäen tehdyt rikokset kohdistuvat automaattiseen tietojenkäsittelyjärjestelmään, lisäksi nykyiseen lainkohtaan verrattuna rikosten piiri olisi tarkkaan rajattu.

Televalvonta on kysymyksessä olevia rikoksia selvittäessä useassa tapauksessa ratkaiseva tutkintakeino, joka ei kohdistu luottamuksellisen viestin suojan ydinalueeseen. Laajoissa tietoturvallisuutta loukkaavissa rikoskokonaisuuksissa uuden pakkokeinolain 10 luvun 7 §:n mukainen suostumusperustainen televalvonta ei asianomistajien lukumäärän vuoksi ole useinkaan käytettävissä oleva vaihtoehto. Televalvonnalla voi olla tällaisissa tilanteissa merkitystä muiden samaan rikoskokonaisuuteen kuuluvien rikosten selvittämisessä ja niihin liittyvien uusien rikosten estämisessä. Kysymyksessä olevista rikoksista viestintäsalaisuuden loukkauksella loukataan asianomistajan oikeutta luottamuksellisen viestin suojaan. Luvaton käyttö, vahingonteko, viestintäsalaisuuden loukkaus ja tietomurto eivät ole vähäisiä rikoksia, vaan niistä säädetty ankarin rangaistus on yksi vuosi vankeutta. Tuomioistuimien päätöksiä televalvonnan käyttämisestä kyseisten rikosten selvittämisessä. Luvan myöntäminen televalvontaan on tuomioistuimen tapauskohtaisessa harkinnassa. Sitä ohjaa muun ohessa uuden pakkokeinolain 1 luvun 2 §:n mukainen suhteellisuusperiaate, jonka mukaan huomioon otettavaksi tulevat muun ohessa rikoksen törkeys (kuinka vakava kyseisen rikoksen ilmenemismuoto on kysymyksessä) ja rikoksen selvittämisen tärkeys, joka voi liittyä esimerkiksi rikoksen selvittämisen merkitykseen rikoskokonaisuuden selvittämisessä.

Lapsen houkuttelemista seksuaalisiin tarkoituksiin koskevilla rangaistussäännöksillä (rikoslain 20 luvun 8 b §:n 1 ja 2 momentti) pyritään suojaamaan lasta joutumasta hänen kehitystään vaarantavan ja riittävän kehittyneen lapsen kysymyksessä ollessa, hänen seksuaalista itsemääräämisoikeuttaan loukkaavan rikoksen kohteeksi. Kysymyksessä olevilla säännöksillä säädetään rangaistavaksi menettely, jossa tekijän tarkoituksena on valmistaa lapsipornografiaa tai kohdistaa lapseen rikoslain 20 luvun 6 tai 7 §:ssä rangaistavaksi säädetty hyväksikäyttörikos taikka jossa lasta houkutellaan ryhtymään sukupuoliyhteyteen tai muuhun seksuaaliseen tekoon korvausta vastaan tai esiintymään sukupuolisiveellisyyttä loukkaavassa järjestetyssä esityksessä. Sääntelyn taustana on lapsen perustuslaissa turvattujen oikeuksien suojeleminen. Televalvonta on kysymyksessä olevien rikosten selvittämisessä tärkeä ja tehokas keino, koska varsinkin rikoslain 20 luvun 8 b §:n 1 momentin mukaisissa teoissa (ns. grooming) yhteydenpidon rikosentekijän ja lapsen välillä voi olettaa pääsääntöisesti tapahtuvan teleosoitteita ja telepäätelaitteita käyttäen.

9.4 Peitelty tiedonhankinta

Uuden pakkokeinolain 10 luvun 14 §:n 3 momentin mukaan peitelty tiedonhankinta ei ole sallittua asunnossa edes asunnonhaltijan myötävaikutuksella. Kysymyksessä oleva momentti lisättiin pykälään eduskuntakäsittelyssä perustuslakivaliokunnan lausunnossa (PeVL 66/2010 vp) todetun johdosta. Valiokunta viittasi siihen, että säännösehdotuksen perustelujen mukaan peiteltyä tiedonhankintaa ei ole mahdollista toteuttaa asunnossa. Valiokunta piti perustuslaissa turvatuun kotirauhan suojan kannalta välttämättömänä, että kyseinen rajoitus lisätään säännöstekstiin.

Tässä esityksessä uuden pakkokeinolain 10 luvun 14 §:n 3 momenttiin ehdotetaan lisättäväksi virke, jonka mukaan peiteltyä tiedonhankintaa suorittava poliisimies saa käydä asunnossa vain, jos se tapahtuu asuntoa käyttävän aktiivisella myötävaikutuksella ja jos se on välttämätöntä peiteltyyn tiedonhankinnan paljastumisen estämiseksi. Tällaista asunnossa käymistä ei ole vielä pidettävä tiedonhankintana, jonka momentissa nyt oleva virke estää, eikä käymistä saa lisättävän virkkeen sanamuodon mukaan tehdä tiedonhankintatarkoituksessa. Kuten hallituksen esityksessä HE 222/2010 vp todetaan (s. 328/II), asunnossa tapahtuvana peiteltyä tiedonhankintana ei kuitenkaan pidettäisi vielä sitä, että lähetyksen vastaanottaja pyytää lähetystä kuitatessaan lähettinä esiintyvän poliisimiehen odottamaan esimerkiksi asuntonsa eteisessä. Perustuslakivaliokunnan lausuntoon ei sulje pois tulkintaa, jonka mukaan tällainen asunnossa käyminen ei ole vielä asunnossa tapahtuvaa tiedonhankintaa. Momentin täydentäminen liittyy siihen, että peiteltyssä tiedonhankinnassa saattaa syntyä tilanteita, joissa tiedonhankintaa suorittavan poliisimiehen on tiedonhankinnan paljastumisen estämiseksi voitava käyttäytyä luontevasti. Asunnossa käymisen kynnys olisi uuden virkkeen mukaan korkea, mitä ilmentää ilmaus ”jos se on välttämätöntä”.

9.5 Ylimääräisen tiedon käyttäminen

Uuden pakkokeinolain 10 luvun 56 §:n 1 momentin mukaan ylimääräistä tietoa saa käyttää rikoksen selvittämisessä, kun tieto koskee sellaista rikosta, jonka tutkinnassa olisi saatu käyttää sitä pakkokeinoja, jolla tieto on saatu. Momentin toisen virkkeen mukaan ylimääräisen tiedon käyttämisestä päättää tuomioistuin silloin, kun kyseinen ylimääräinen tieto on saatu pakkokeinolla, jonka käyttämisestä päättää tuomioistuin.

Tässä esityksessä uuden pakkokeinolain 10 luvun 56 §:n 1 momenttiin ehdotetaan lisättäväksi toinen virke, jonka mukaan ylimääräistä tietoa saadaan käyttää myös, jos rikoksesta säädetty ankarin rangaistus on kaksi vuotta vankeutta ja jos ylimääräisen tiedon käyttämisellä voidaan olettaa olevan erittäin tärkeä merkitys rikoksen selvittämiselle. Momentin toisen virkkeen sisältöä muutettaisiin sen kolmanneksi virkkeeksi siirtämisen yhteydessä. Muutetun virkkeen mukaan ylimääräisen tiedon käyttämisestä päättäisi tuomioistuin pääasian käsittelyn yhteydessä.

Myös ylimääräisen tiedon käyttämisen osalta perus- ja ihmisoikeuksiin liittyvillä näkökohdilla on niin olennainen merkitys arvioitaessa lainsäädännön muutostarvetta ja sitä, onko muutoksille ylipäänsä edellytyksiä, että myös uuden pakkokeinolain 10 luvun 56 §:n 1 momentin muuttamiseen liittyviä perus- ja ihmisoikeuskysymyksiä on jo käsitelty edellä laajasti yleisperusteluissa (s. 17–21). Momentti sai lopullisen muotonsa eduskuntakäsittelyssä perustuslakivaliokunnan lausunnon johdosta. Nyt momenttiin lisättäväksi ehdotettu kahden vuoden enimmäisrangaistuksen omaavia rikoksia koskeva virke poikkeaa hallituksen esityksessä HE 222/2010 vp ehdotetusta ja perustuslakivaliokunnan lausunnon vuoksi momentista poistetusta virkkeestä siinä, että lisäedellytyksenä ylimääräisen tiedon käyttämiselle asetettaisiin se, että tiedon käyttämisellä voidaan olettaa olevan erittäin tärkeä merkitys rikoksen selvittämiseksi. Lisäksi tuomioistuimen päätöksentekoa koskevaa virkettä täsmennettäisiin niin, että tuomioistuin päättää tiedon käyttämisestä näyttönä, tätä koskeva päätös tehdään pääasian käsittelyn yhteydessä ja tuomioistuimen päätös koskee kaikkia ylimääräisen tiedon käyttötilanteita, myös siis niitä, joissa ylimääräinen tieto on saatu muulla kuin tuomioistuimen päättämällä salaisen pakkokeinon käyttämisellä.

Yleisperusteluissa esitettyjä näkökohtia tiivistäen voidaan todeta, että Euroopan ihmisoikeustuomioistuimen ratkaisukäytännön mukaan ylimääräisen tiedon käyttämisen edellytykset on säädettävissä kansallisesti lainsäädännöllä. Ylimääräisen tiedon käyttämisen osalta olennaista on ratkaisukäytännön mukaan se, että oikeudenkäynti kokonaisuutena tarkastellen on oikeudenmukainen. Epäillyllä tai syytetyllä on oltava mahdollisuus riitauttaa todiste. Samanlaisiin näkökohtiin korkein oikeus on kiinnittänyt huomiota ratkaisussaan KKO 2007:58. Ihmisoikeustuomioistuimen ratkaisukäytännöstä ei ole siis johdettavissa velvollisuutta säätää tietynsisältöistä ylimääräisen tiedon käytön rajoittamista.

Ylimääräisen tiedon käytön sääntelyyn vaikuttavat useat, toistensa kanssa myös osittain vastakkaiset näkökohdat. Näihin kuuluu yksityiselämän ja luottamuksellisen viestin suoja, jota koskien on kuitenkin todettava se, että tällaisen viestin suojaan puuttuvalla pakkokeinolla saatu ylimääräinen tieto on jo joka tapauksessa tullut esitutkintaviranomaisen tietoon. Rikoksesta epäillyn ja syytetyn oikeuksien korostamisen vastapainoksi on todettava, että rikoksilla myös yleensä loukataan asianomistajien perus- ja ihmisoikeuksia, mikä on rikosten selvittämismahdollisuuksia arvioitaessa otettava huomioon.

Rikosten selvittämisen intressin ja rikosoikeudellisen järjestelmän uskottavuuden kannalta tyydyttävänä ei voida pitää sitä, että tiettyä vakavuustasoa olevia rikoksia ei voida selvittää ylimääräistä tietoa käyttäen. Vähäisinä ei voida pitää sellaisia rikoksia, joista säädetty ankarin rangaistus on vähintään kaksi vuotta vankeutta. Uuden pakkokeinolain 10 luvun 56 §:n 1 momentti voi mahdollistaa vakavampienkin rikosten jäämisen selvittämättä. Arvioitaessa ylimääräisen tiedon käyttöä niissä tilanteissa, joissa rikoksesta säädetty ankarin rangaistus on vähintään kaksi vuotta vankeutta, huomioon on otettava myös uuden pakkokeinolain 1 luvun 2 §:ssä ilmaistu suhteellisuusperiaate. Merkitystä on erityisesti rikoksen törkeydellä (kuinka vakava kyseisen rikoksen ilmenemismuoto on kysymyksessä) ja rikoksen selvittämisen tärkeydellä. Nyt asetettava kynnys ”erittäin tärkeä merkitys rikoksen selvittämiseksi” asettaisi ylimääräisen tiedon käytölle kynnyksen, joka sitoisi käytön salaisten pakkokeinojen käytön edellytyksiin (uuden pakkokeinolain 10 luvun 2 §:n 2 momentti).

Perustuslakivaliokunnan lausunnossa PeVL 66/2010 vp ja siihen tältä osin perustuvassa lakivaliokunnan mietinnössä LaVM 44/2010 vp ei käsitellä tarkemmin tuomioistuimen päätöksentekoa ylimääräisen tiedon käyttämisestä. Tuomioistuimen edellytykset punnita ylimääräisen tiedon ja sen käytön merkitystä realisoituvat käytännössä pääasian käsittelyssä, kun kaikki asiaan vaikuttava selvitys ja näyttö ovat käytettävissä, jolloin vastajalla on parhaat edellytykset riitauttaa ylimääräisen tiedon käyttö ja tuomioistuimella parhaat edellytykset suorittaa ylimääräisen tiedon käyttöä koskeva punninta. Tämä ei sinällään estä sitä, että kysymykseen ylimääräisen tiedon käytöstä kiinnitetään huomiota jo aikaisemmassa rikosprosessiin vaiheessa, esimerkiksi syyttäjän toimesta syyteharkinnassa.

9.6 Säättämisyjärjestyksen arviointi

Edellä mainituilla perusteilla lakiehdotukset voidaan käsitellä tavallisessa lainsäätämisyjärjestyksessä. Hallituksen esityksestä on kuitenkin tarpeen pyytää perustuslakivaliokunnan lausunto.

Edellä esitetyn perusteella annetaan Eduskunnan hyväksyttäväksi seuraavat lakiehdotukset:

LAKIEHDOTUKSET

1. Laki esitutkintalain 6 luvun 1 §:n muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan esitutkintalain (805/2011) 6 luvun 1 §:n 1 momentti seuraavasti:

6 luku

Läsnäolo esitutkinnessa

1 §

Velvollisuus saapua esitutkintaan

Jos on syytä olettaa, että henkilöltä saadaan selvitystä rikoksesta, tai jos hänen läsnäolonsa esitutkintatoimenpidettä suoritettaessa on muuten tarpeen rikoksen selvittämiseksi, hän on velvollinen kutsusta saapumaan esitutkintaan oleskelupaikkaansa lähimpään esitutkintaviranomaisen toimipaikkaan.

Tämä laki tulee voimaan _____ päivänä _____ kuuta 20 ____.

2. Laki pakkokeinolain muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti

muutetaan pakkokeinolain (806/2011) 3 luvun 15 §, 6 luvun 10 §:n 1 momentti, 8 luvun 5 §:n 2 momentti, 6 §:n 1 momentti, 20 §:n 2 momentti ja 24 §:n 2 ja 3 momentti, 10 luvun 3 §:n 2 momentti, 5 §:n 2 ja 3 momentti, 6 §:n 2 momentti, 9 §:n 1 ja 3 momentti, 14 §:n 3 momentti, 27 §:n 2 momentti, 37 §:n 2 momentti, 40 §:n 2 ja 3 momentti, 56 §:n 1 momentti, 58 ja 60 § sekä

lisätään lain 11 lukuun uusi 1 a § seuraavasti:

3 luku

Tuomioistuinmenettely vangitsemisasiassa

15 §

Vangitsemiasian uudelleen käsittely

Jos rikoksesta epäilty on vangittu, sen tuomioistuimen, joka käsittelee syytteen, on vangitun pyynnöstä otettava vangitsemisasiasta tuomion antamiseen asti uudelleen käsiteltäväksi viipymättä ja viimeistään neljän vuorokauden kuluttua pyynnön esittämisestä. Ennen syytteen nostamista asia saadaan käsitellä uudelleen myös siinä käräjäoikeudessa, jonka tuomiopiiriin säilyttämispaikkakunta kuuluu. Vangitsemisasiasta ei kuitenkaan tarvitse ottaa uudelleen käsiteltäväksi aikaisemmin kuin kahden viikon kuluttua asian edellisestä käsittelystä.

Vangitulle ja hänen avustajalleen sekä asianomaiselle pidättämiseen oikeutetulle virkamiehelle on varattava tilaisuus tulla kuulluksi vangitsemisasiasta uudelleen käsiteltäessä, jollei vangittu tai mainittu virkamies ilmoita, ettei kuuleminen ole tarpeen. Vangittua on kuultava henkilökohtaisesti, jos vangittu niin haluaa tai hänen kuulemiseensa asian selvittämiseksi on muuten syytä.

Jos tuomioistuin harkitsee soveliaaksi, vangitsemiasian uudelleen käsittelyssä voidaan käyttää 6 §:n 4 momentissa tarkoitettua teknistä tiedonvälitystapaa. Jos tuomioistuin pitää sitä tarpeellisena, vangittu on kuitenkin tuotava tuomioistuimeen.

6 luku

Vakuustakavarikko

10 §

Toimenpiteen täytäntöönpano

Vakuustakavarikon ja väliaikaisen vakuustakavarikon täytäntöönpanosta huolehtivat ulosottoviranomaiset noudattaen soveltuvin osin ulosottokaaren 8 luvun säännöksiä turvaamistoimipäätöksen täytäntöönpanosta. Mainitun luvun 2 §:ssä tarkoitettua vakuutta ei tarvitse kuitenkaan asettaa siitä vahingosta, joka vakuustakavarikosta tai väliaikaisesta vakuustakavarikosta saattaa aiheutua vastaajalle, ellei tuomioistuimien erityisestä syystä velvoita asianomistajaa asettamaan vakuutta määrätessään vakuustakavarikon tälle tulevan vahingonkorvauksen tai hyvityksen maksamisen turvaamiseksi.

---

8 luku

Etsintä

5 §

Läsnäolo kotietsinnässä

Sille, jonka luona kotietsintä toimitetaan, tai hänen poissa ollessaan jollekin paikassa asuvalle, työskentelevälle tai muuten luvallisesti oleskelevälle on varattava tilaisuus olla etsinnässä saapuvilla ja kutsua siihen todistaja. Tilaisuutta ei tarvitse varata, jos se viivyttäisi toimitusta merkittävästi. Jollei kukaan mainituista henkilöistä eikä heidän kutsumansa todistaja ole ollut toimituksessa läsnä, kotietsinnästä sekä 6 §:n mukaisesta oikeudesta saada pyynnöstä etsintäpäätöksen jäljennös, 18 §:n mukaisesta oikeudesta saattaa kotietsintä tuomioistuimen tutkittavaksi ja 19 §:n mukaisesta oikeudesta saada pöytäkirjan jäljennös on viipymättä ilmoitettava sille, jonka luona etsintä on toimitettu.

---

6 §

Menettely kotietsinnässä

Kotietsintää aloitettaessa on paikalla olevalle 5 §:n 2 momentissa tarkoitettulle henkilölle kerrottava etsinnän tarkoitus ja annettava etsintäpäätöksen jäljennös. Jos kirjallista etsintäpäätöstä ei vielä ole, henkilölle on ilmoitettava oikeudesta saada pyynnöstä päätöksen jäljennös. Lisäksi henkilölle on ilmoitettava 18 §:n mukaisesta oikeudesta saattaa kotietsintä tuomioistuimen tutkittavaksi ja 19 §:n mukaisesta oikeudesta saada pöytäkirjan jäljennös.

---

20 §

Laite-etsinnän määritelmä

Laite-etsintää ei saa kohdistaa sellaiseen luottamukselliseen viestiin, jota koskevista telekuuntelusta, televalvonnasta ja teknisestä tarkkailusta säädetään 10 luvussa.

24 §

Datan säilyttämismääräys

Mitä 1 momentissa säädetään, koskee myös tietojärjestelmän välityksellä siirrettyyn viestiin liittyvää tietoa viestin alkuperästä, määränpäästä, reitistä ja koosta sekä viestinnän ajankohdasta, kestosta, laadusta ja muista vastaavista seikoista (*liikennetieto*).

Esitutkintaviranomaisella ei ole 1 momentissa tarkoitetun säilyttämismääräyksen nojalla oikeutta saada tietoonsa viestin, liikennetiedon tai muun tallennetun tiedon sisältöä. Jos 2 momentissa tarkoitetun viestin välittämiseen on osallistunut useampi palveluntarjoaja, esitutkintaviranomaisella on oikeus saada tietoonsa palveluntarjoajien tunnistamiseksi tarvittavat liikennetiedot.

Salaiset pakkokeinot

3 §

Telekuuntelu ja sen edellytykset

Esitutkintaviranomaiselle voidaan antaa lupa rikoksesta epäillyn hallussa olevan tai hänen oletettavasti muuten käyttämän teleosoitteen tai telepäätelaitteen telekuunteluun, kun häntä on syytä epäillä:

- 1) joukkotuhonnasta, joukkotuhonnan valmistelusta, rikoksesta ihmisyyttä vastaan, törkeästä rikoksesta ihmisyyttä vastaan, sotarikoksesta, törkeästä sotarikoksesta, kidutuksesta, kemiallisen aseiden kiellon rikkomisesta, biologisen aseiden kiellon rikkomisesta;
  - 2) Suomen itsemääräämisoikeuden vaarantamisesta, sotaan yllyttämisestä, maanpetoksesta, törkeästä maanpetoksesta, vakoilusta, törkeästä vakoilusta, turvallisuussalaisuuden paljastamisesta, luvattomasta tiedustelutoiminnasta;
  - 3) valtiopetoksesta, törkeästä valtiopetoksesta, valtiopetoksen valmistelusta;
  - 4) törkeästä sukupuolisiveellisyyttä loukkaavan lasta esittävän kuvan levittämisestä;
  - 5) lapsen seksuaalisesta hyväksikäytöstä, törkeästä lapsen seksuaalisesta hyväksikäytöstä;
  - 6) taposta, murhasta, surmasta;
  - 7) törkeästä laittoman maahantulon järjestämisestä, törkeästä vapaudenriistosta, ihmiskaupasta, törkeästä ihmiskaupasta, panttivangin ottamisesta;
  - 8) törkeästä ryöstöstä, törkeästä kiristyksestä;
  - 9) törkeästä kätkemisrikoksesta, ammattimaisesta kätkemisrikoksesta, törkeästä rahanpesusta;
  - 10) tuhotyöstä, liikennetuhotyöstä, törkeästä tuhotyöstä, törkeästä terveyden vaarantamisesta, ydinräjähdერიkoksesta, kaappauksesta;
  - 11) rikoslain 34 a luvun 1 §:n 1 momentin 2–7 kohdassa tai 2 momentissa tarkoitetusta terroristisessa tarkoituksessa tehdystä rikoksesta, terroristisessa tarkoituksessa tehtävän rikoksen valmistelusta, terroristiryhmän johtamisesta, terroristiryhmän toiminnan edistämisestä, koulutuksen antamisesta terrorismirikoksen tekemistä varten, värväyksestä terrorismirikoksen tekemiseen, terrorismin rahoittamisesta;
  - 12) törkeästä vahingonteosta;
  - 13) törkeästä petoksesta, törkeästä kiskonnasta;
  - 14) törkeästä rahanväärennyksestä;
  - 15) törkeästä ympäristön turmelemisesta; tai
  - 16) törkeästä huumausainerikoksesta.
-

5 §

Telekuuntelusta ja muusta vastaavasta tietojen hankkimisesta päättäminen

-----
Lupa telekuunteluun ja 4 §:n 2 momentissa tarkoitettuun tietojen hankkimiseen voidaan antaa enintään kuukaudeksi kerrallaan.

Telekuuntelua ja telekuuntelun sijasta toimitettavaa tietojen hankkimista koskevassa vaatimuksessa ja päätöksessä on mainittava:

- 1) epäilty rikos ja sen tekoaika;
- 2) rikoksesta epäilty;
- 3) tosiseikat, joihin epäiltyyn kohdistuva rikosepäily ja telekuuntelun tai telekuuntelun sijasta toimitettavan tietojen hankkimisen edellytykset perustuvat;
- 4) telekuuntelua tai 4 §:n 2 momentissa tarkoitettua tietojen hankkimista koskevan luvan voimassaoloaika kellonajan tarkkuudella;
- 5) toimenpiteen kohteena oleva teleosoite tai telepääteläite;
- 6) telekuuntelun tai telekuuntelun sijasta toimitettavan tietojen hankkimisen suorittamista johtava ja valvova pidättämiseen oikeutettu virkamies;
- 7) mahdolliset telekuuntelun tai telekuuntelun sijasta toimitettavan tietojen hankkimisen rajoitukset ja ehdot.

6 §

Televalvonta ja sen edellytykset

Esitutkintaviranomaiselle voidaan antaa lupa rikoksesta epäillyn hallussa olevan tai oletettavasti muuten käyttämän teleosoitteen tai telepäätelaitteen televalvontaan, kun epäiltyä on syytä epäillä:

- 1) rikoksesta, josta säädetty ankarin rangaistus on vähintään neljä vuotta vankeutta;
  - 2) teleosoitetta tai telepäätelaitetta käyttäen tehdystä rikoksesta, josta säädetty ankarin rangaistus on vähintään kaksi vuotta vankeutta;
  - 3) teleosoitetta tai telepäätelaitetta käyttäen tehdystä luvattomasta käytöstä, vahingonteosta, viestintäsalaisuuden loukkauksesta tai tietomurrosta;
  - 4) seksikaupan kohteena olevan henkilön hyväksikäytöstä, lapsen houkuttelemisesta seksuaalisiin tarkoituksiin tai parituksesta;
  - 5) huumausainerikoksesta;
  - 6) terroristisessa tarkoituksessa tehtävän rikoksen valmistelusta;
  - 7) törkeästä tulliselvitysrikoksesta; taikka
  - 8) törkeästä laittoman saaliin kätkemisestä.
-

9 §

Televalvonnasta ja sijaintitietojen hankkimisesta päättäminen

Tuomioistuin päättää 6 §:ssä, 7 §:n 1 momentin 1, 4 ja 5 kohdassa ja 2 momentissa tarkoitetusta televalvonnasta sekä 8 §:ssä tarkoitetusta sijaintitietojen hankkimisesta pidättämiseen oikeutetun virkamiehen vaatimuksesta. Jos asia ei siedä viivytystä, pidättämiseen oikeutettu virkamies saa päättää televalvonnasta ja sijaintitietojen hankkimisesta siihen asti, kunnes tuomioistuin on ratkaissut luvan myöntämistä koskevan vaatimuksen. Asia on saatettava tuomioistuimen ratkaistavaksi heti, kun se on mahdollista, kuitenkin viimeistään 24 tunnin kuluttua pakkokeinon käytön aloittamisesta.

Lupa voidaan antaa ja päätös tehdä enintään kuukaudeksi kerrallaan ja ne voidaan myöntää koskemaan myös päätöstä edeltänyttä määrättyä aikaa, joka voi olla kuukautta pidempi.

-----

14 §

Peitelty tiedonhankinta ja sen edellytykset

Peitelty tiedonhankinta ei ole sallittua asunnossa edes asunnonhaltijan myötävaikutuksella. Peiteltyä tiedonhankintaa suorittava poliisimies saa käydä asunnossa vain, jos se tapahtuu asuntoa käyttävän aktiivisella myötävaikutuksella ja jos se on välttämätöntä peiteltyyn tiedonhankinnan paljastumisen estämiseksi.

27 §

Peitetoiminta ja sen edellytykset

Poliisi saa kohdistaa rikoksesta epäiltyyn peitetoimintaa, jos tätä on syytä epäillä 3 §:ssä tarkoitetusta muusta rikoksesta kuin törkeästä laittoman maahantulon järjestämisestä tai törkeästä tulliselvitysrikoksesta taikka jos tätä on syytä epäillä rikoslain 17 luvun 18 §:n 1 momentin 1 kohdassa tarkoitetusta rikoksesta. Edellytyksenä on lisäksi, että tiedonhankintaa on rikollisen toiminnan suunnitelmallisuuden, järjestäytyneisyyden tai ammattimaisuuden taikka ennakoitavissa olevan jatkuvuuden tai toistuvuuden vuoksi pidettävä tarpeellisena.

Valeoston toteuttamista koskeva päätös

Päätöksessä on mainittava:

- 1) valeostosta päättänyt poliisimies, päätöksen antopäivä ja sisältö;
  - 2) valeoston toteuttava poliisiyksikkö;
  - 3) tunnistetiedot valeoston suorittavista poliisimiehistä;
  - 4) selvitys siitä, miten on varmistuttu, että valeosto ei saa sen kohteena olevaa tai muuta henkilöä tekemään rikosta, jota hän ei muuten tekisi;
  - 5) mahdolliset toteuttamisen rajoitukset ja ehdot.
-

Tietolähteen ohjattua käytöstä päättäminen

Tietolähteen ohjattua käyttöä koskeva päätös voidaan antaa enintään kuudeksi kuukaudeksi kerrallaan.

Päätös tietolähteen ohjattua käytöstä on tehtävä kirjallisesti. Päätöksessä on mainittava:

- 1) toimenpiteen esittäjä;
  - 2) tiedonhankinnan toteuttava poliisiyksikkö ja sen toteuttamisesta vastaava poliisimies;
  - 3) tunnistetiedot tietolähteestä;
  - 4) epäilty rikos;
  - 5) toimenpiteen kohteena oleva rikoksesta epäilty, jos hän on päätöstä tehtäessä yksilöitävissä;
  - 6) tiedonhankinnan tavoite ja toteuttamissuunnitelma;
  - 7) päätöksen voimassaoloaika;
  - 8) mahdolliset tietolähteen ohjatun käytön rajoitukset ja ehdot.
-

Ylimääräisen tiedon käyttäminen

Ylimääräistä tietoa saa käyttää rikoksen selvittämisessä, kun tieto koskee sellaista rikosta, jonka tutkinnassa olisi saatu käyttää sitä pakkokeinoja, jolla tieto on saatu. Ylimääräistä tietoa saa käyttää myös, jos rikoksesta säädetty ankarin rangaistus on vähintään kaksi vuotta vankeutta ja jos ylimääräisen tiedon käyttämisellä voidaan olettaa olevan erittäin tärkeä merkitys rikoksen selvittämiselle. Ylimääräisen tiedon käyttämisestä näyttönä päättää tuomioistuin pääasian käsittelyn yhteydessä.

Telekuuntelun, teknisen kuuntelun ja teknisen laitetarkkailun keskeyttäminen

Jos käy ilmi, että telekuuntelu kohdistuu muuhun kuin luvan kohteena olevalta rikoksesta epäillyltä lähtöisin olevaan tai hänelle tarkoitettuun viestiin taikka että teknisen kuuntelun kohteena oleva rikoksesta epäilty ei oleskele kuunneltavassa tilassa tai muussa paikassa, pakkokeinon käyttö on keskeytettävä niin pian kuin mahdollista sekä kuuntelulla saadut tallenteet ja sillä saatuja tietoja koskevat muistiinpanot on heti hävitettävä. Velvollisuus keskeyttämiseen sekä tallenteiden ja muistiinpanojen hävittämiseen koskee myös teknistä laitetarkkailua, jos käy ilmi, että tarkkailu kohdistuu viestin sisältöön tai 6 §:ssä tarkoitettuihin tunnistamistietoihin taikka että rikoksesta epäilty ei käytä tarkkailun kohteena olevaa laitetta. Ennen pakkokeinon käytön keskeyttämistä saatuja tietoja saadaan kuitenkin käyttää samoin edellytyksin kuin ylimääräistä tietoa saadaan käyttää 56 §:n mukaan.

Salaisen pakkokeinon käytöstä ilmoittaminen

Epäiltyyn kohdistetusta telekuuntelusta, tietojen hankkimisesta telekuuntelun sijasta, televalvonnasta, suunnitelmallisesta tarkkailusta, peitellystä tiedonhankinnasta, teknisestä tarkkailusta ja valvotusta läpilaskusta on viipymättä ilmoitettava hänelle kirjallisesti sen jälkeen, kun asia on saatettu syyttäjän harkittavaksi, taikka esitutkinta on muuten päätetty tai se on keskeytetty. Pakkokeinosta on kuitenkin ilmoitettava epäillylle viimeistään vuoden kuluttua sen käytön lopettamisesta.

Epäiltyyn kohdistetusta peitetoinnasta, valeostosta ja tietolähteen ohjatusta käytöstä on ilmoitettava hänelle ilman aiheetonta viivytystä kirjallisesti sen jälkeen, kun asia on saatettu syyttäjän harkittavaksi.

Tuomioistuimien voi pidättämiseen oikeutetun virkamiehen vaatimuksesta päättää, että 1 ja 2 momentissa tarkoitettua ilmoitusta epäillylle saadaan lykätä enintään kaksi vuotta kerrallaan, jos se on perusteltua käynnissä olevan tai tulevan tiedonhankinnan turvaamiseksi, valtion turvallisuuden varmistamiseksi taikka hengen tai terveyden suojaamiseksi. Ilmoitus saadaan tuomioistuimen päätöksellä jättää kokonaan tekemättä, jos se on välttämätöntä valtion turvallisuuden varmistamiseksi taikka hengen tai terveyden suojaamiseksi.

Jos epäillyn henkilöllisyys ei ole tiedossa 1 tai 3 momentissa tarkoitettuna määräajan tai lykkäyksen päättyessä, pakkokeinosta on ilmoitettava kirjallisesti hänelle ilman aiheetonta viivytystä henkilöllisyyden selvittyä.

Epäillylle ilmoittamisesta on samalla kirjallisesti ilmoitettava luvan myöntäneelle tuomioistuimelle ja peitetoinnin osalta 32 §:ssä tarkoitettulle tuomioistuimelle.

Kun harkitaan ilmoituksen lykkäämistä tai tekemättä jättämistä 3 momentissa tarkoitetuissa tapauksissa, arvioinnissa on myös otettava huomioon asianosaisen oikeus puolustautua asianmukaisesti tai muuten asianmukaisesti valvoa oikeuttaan oikeudenkäynnissä.

Ilmoitusta koskevan asian käsittelyssä tuomioistuimessa noudatetaan soveltuvin osin 43 §:n säännöksiä. Valeostosta ja tietolähteen ohjatusta käytöstä ilmoittamista

koskevat asiat käsitellään Helsingin käräjäoikeudessa noudattaen soveltuvin osin mainitun pykälän 6 momenttia.

11 luku

Erinäiset säännökset

1 a §

Asian siirtäminen toiseen tuomioistuimeen

Tuomioistuin, jossa on vireillä pakkokeinoasia, saa pidättämiseen oikeutetun virkamiehen tai muun pakkokeinoasian tuomioistuimeen saattaneen henkilön esityksestä erityisten syiden niin vaatiessa siirtää asian toiseen toimivaltaiseen tuomioistuimeen. Siirtävän tuomioistuimen asiaan liittyvät päätökset ja muut toimenpiteet ovat voimassa, kunnes se tuomioistuin, johon asia on siirretty, toisin määrää. Asiaa ei kuitenkaan saa siirtää takaisin, jolleivät uudet erityiset syyt sitä vaadi.

Päätökseen, jolla asia on siirretty tai siirtoesitys hylätty, ei saa hakea muutosta.

_____

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 20 .

_____

3. Laki ydinenergialain 68 §:n muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan ydinenergialain (990/1987) 68 §:n 3 momentti, sellaisena kuin se on
laissa 1271/1988, seuraavasti:

68 §

Virka-apu ja takavarikko

Kotietsintään, henkilöntarkastukseen ja takavarikkoon sovelletaan muutoin pak-
kokeinolakia (806/2011).

_____

Tämä laki tulee voimaan _____ päivänä _____ kuuta 20 ____.

_____

4. Laki puolustustilalain 9 §:n muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan puolustustilalain (1083/1991) 9 §:n 3 seuraavasti:

9 §

Edellä 1 ja 2 momentissa tarkoitetun asian käsittelyssä noudatetaan soveltuvin osin pakkokeinolain (806/2011) vangitsemista koskevan asian käsittelyä koskevia säännöksiä.

Tämä laki tulee voimaan _____ päivänä _____ kuuta 20 ____ .

5. Laki tullilain muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
kumotaan tullilain (1466/1994) 43 §:n 4 momentti, sellaisena kuin se on laissa
879/2011, ja
muutetaan lain 23 a §:n 2 momentti, sellaisina kuin se on laissa 774/2003, seuraavas-
ti:

23 a §

Poliisiasiain tietojärjestelmän teknisenä osana olevaan tutkinta- ja virka-
apujärjestelmään saadaan tallettaa tutkinta- ja virka-aputehtävien suorittamiseksi ja kir-
jaamiseksi esitutkintalaissa (805/2011) tarkoitettussa esitutkinnassa, tulliviranomaisen
toimenpiteiden yhteydessä tai virka-aputehtävässä taikka pakkokeinolain soveltamisen
yhteydessä saatuja tietoja seuraavasti:

- 1) rikoksesta epäillyistä henkilöistä sekä ilmoittajina, todistajina ja asianomistajina
esiintyvistä tai muutoin ilmoitukseen liittyvistä henkilöistä;
  - 2) rikosilmoitusten ja muiden ilmoitusten nimikkeistä, pakkokeinoista, tulliviran-
omaisten toimenpiteistä sekä esitutkinnan vaiheista;
  - 3) muista tulliviranomaisen tehtävään, toimenpiteeseen ja tapahtumaan liittyvistä
tarpeellisista kuvauksista, olosuhteista ja yksilöinneistä.
-

Tämä laki tulee voimaan _____ päivänä _____ kuuta 20 ____ .
_____

6. Laki rajavartiolain 47 a §:n muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan rajavartiolain (578/2005) 47 a §, sellaisena kuin se on laissa 478/2010,
seuraavasti:

47 a §

*Menettämisseuraamuksen täytäntöönpano sekä takavarikoidun esineen,
omaisuuden tai asiakirjan palauttaminen*

Mitä sakon täytäntöönpanosta annetun lain (672/2002) 38 §:ssä säädetään poliisin tehtävistä menettämisseuraamuksen täytäntöönpanossa ja pakkokeinolain 7 luvun 23 §:n 3 ja 4 momentissa takavarikoidun esineen, omaisuuden tai asiakirjan palauttamisesta, sovelletaan rajavartiolaitoksen tutkimassa rikosasiassa rajavartiolaitokseen.

Tämä laki tulee voimaan _____ päivänä _____ kuuta 20 ____ .

7. Laki valmisteverotuslain 103 §:n muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan valmisteverotuslain (182/2010) 103 §:n 3 momentti seuraavasti:

103 §

Haltuunotto

Haltuun otettu tuote on palautettava, kun verot on maksettu tai verosaatava on muuten turvattu, jollei esitutkintaviranomainen tee tuotteen osalta pakkokeinolain (806/2011) 7 luvussa säädettyä takavarikkoa eikä tuotetta tuomita valtiolle menetetyksi.

Tämä laki tulee voimaan _____ päivänä _____ kuuta 20 ____ .

8. Laki Harmaan talouden selvitysyksiköstä annetun lain 6 §:n muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan Harmaan talouden selvitysyksiköstä annetun lain (1207/2010) 6 §:n 1 momentti seuraavasti:

6 §

Velvoitteidenhoitoselvityksen käyttötarkoitus

Velvoitteidenhoitoselvitys laaditaan tukemaan:

- 1) Verohallinnosta annetun lain (503/2010) 2 §:n 1 momentissa säädettyä tehtävää;
- 2) tullilain (1466/1994) 3 §:n 1 momentin 4 kohdassa tarkoitetun tullitoimenpiteen suorittamista sekä tullin suorittamaa verotusta, verovalvontaa ja verojen perintää;
- 3) Eläketurvakeskuksesta annetun lain (397/2006) 2 §:n 2 momentin 1 kohdassa säädettyä työeläkevakuuttamisvelvoitteiden valvontaa;
- 4) työttömyysetuuksien rahoituksesta annetun lain (555/1998) 10 §:n 1 momentissa tarkoitettua työttömyysvakuutusmaksujen perintämenettelyn toimeenpanon valvontaa;
- 5) alkoholilain (1143/1994) 41 ja 42 §:ssä säädettyjen tehtävien hoitamista;
- 6) valtionavustuslain (688/2001) perusteella organisaation toimintaa varten annettavan rahoituksen myöntämistä ja valvontaa;
- 7) rakennerahastolain (1401/2006) 28 §:ssä tarkoitetun tehtävän hoitamista;
- 8) ulosottoaressa (705/2007) tarkoitettua täytäntöönpanoa;
- 9) konkurssipesien hallinnon valvonnasta annetussa laissa (109/1995) tarkoitettua konkurssipesien hallinnon valvontaa;
- 10) liiketoimintakiellosta annetun lain 19 a §:ssä tarkoitettua liiketoimintakiellon määräämisen edellytysten tutkintaa ja 21 a §:ssä tarkoitettua liiketoimintakiellon valvontaa;
- 11) poliisin tai rajavartiolaitoksen suorittamaa rikosten ennalta estämistä ja selvittämistä tai tullin suorittamaa esitutkintaa, jos rikoksesta säädetty enimmäisrangaistus on vähintään yksi vuosi vankeutta ja rikoksen epäillään tapahtuneen organisaation toiminnassa taikka organisaatiota hyväksi käyttäen;
- 12) esitutkintalain (805/2011) 1 luvun 2 §:n 1 momentin 2 kohdassa tarkoitetun rikoksen johdosta tuomittavan menettämisestä selvitämisestä sekä rikoslain (39/1889) 10 luvussa tarkoitetun menettämisestä määräämistä;

13) rahanpesun ja terrorismin rahoittamisen estämisestä ja selvittämisestä annetun lain (503/2008) 35 §:n 1 momentin 1 kohdassa tarkoitettua rahanpesun ja terrorismin rahoittamisen estämistä ja selvittämistä.

Tämä laki tulee voimaan _____ päivänä _____ kuuta 20 _____.

9. Laki valvontarangaistuksesta annetun lain 6 ja 35 §:n muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan valvontarangaistuksesta annetun lain (330/2011) 6 §:n 1 momentti ja 35 §
seuraavasti:

6 §

Valvonta

Valvontarangaistukseen tuomittua valvotaan hänen asuntoonsa asennettavilla, tuomitun haltuun annettavilla taikka tuomitun ylle ranteeseen, nilkkaan tai vyötärölle kiinnitettävillä teknisillä välineillä taikka tällaisten välineiden yhdistelmällä. Tässä tarkoitettu tekninen väline ei saa mahdollistaa kotirauhan piiriin ulottuvaa pakkokeinolain (806/2011) 10 luvun 16 §:n 1 momentissa tarkoitettua teknistä kuuntelua eikä 10 luvun 19 §:n 1 momentissa tarkoitettua teknistä katselua.

---

35 §

Virka-apu

Rikosseuraamuslaitoksen virkamiehellä on oikeus saada virkatehtävänsä suorittamiseksi poliisilta poliisilain (872/2011) mukaista virka-apua.

Tämä laki tulee voimaan _____ päivänä _____ kuuta 20____.

10. Laki eräiden Suomeen tuotavien näyttelyesineiden takavarikoinnin kieltämisestä annetun lain 3 §:n muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan eräiden Suomeen tuotavien näyttelyesineiden takavarikoinnin kieltämisestä annetun lain (697/2011) 3 § seuraavasti:

3 §

Takavarikointikiellon sisältö

Takavarikointikiellon johdosta:

- 1) näyttelyesineitä ei saa ottaa haltuun eikä takavarikoida oikeudenkäymiskaaren 7 luvun tai pakkokeinolain (806/2011) 7 luvun nojalla;
- 2) näyttelyesineeseen ei saa kohdistaa muuta turvaamistointa tai pakkokeinoja, joka estäisi esineen palauttamisen;
- 3) näyttelyesineitä ei saa ulosmitata saatavasta;
- 4) näyttelyesineeseen ei saa kohdistaa luovutusveloitteen täytäntöönpanoa;
- 5) näyttelyesineeseen ei saa kohdistaa muuta täytäntöönpanoa, joka estäisi esineen palauttamisen, jos täytäntöönpanavana on ratkaisu, joka on tullut täytäntöönpanokelpoiseksi 2 §:n 1 momentissa tarkoitetun hakemuksen saapumispäivänä tai sen jälkeen.

Tämä laki tulee voimaan _____ päivänä _____ kuuta 20 ____ .
_____

11. Laki autokiinnityslain 15 §:n muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan autokiinnityslain (810/1972) 15 §, sellaisena kuin se on osittain laissa
1338/2009, seuraavasti:

15 §

Jos rekisteriin merkitty auto ulosmitataan, pannaan takavarikkoon tai vakuustakavarikkoon taikka jos omistajan omaisuus luovutetaan konkurssiin, on siitä sekä päivästä, jona ulosmittaus tai takavarikko on toimitettu taikka vakuustakavarikko määrätty tai konkurssi alkanut, tehtävä merkintä rekisteriin.

Ulosmittauksen ja takavarikon toimittajan, vakuustakavarikon täytäntöönpanosta huolehtivan ulosottoviranomaisen tai pesänhoitajan tulee viipymättä lähettää Liikenteen turvallisuusvirastolle tiedot 1 momentissa mainittujen merkintöjen tekemistä varten.

Jos Liikenteen turvallisuusvirastolle esitetään selvitys siitä, että ulosmittaus, takavarikko, vakuustakavarikko tai konkurssi on peruuntunut, rauennut tai muutoin lakannut, on sekin merkittävä rekisteriin.

Tämä laki tulee voimaan _____ päivänä _____ kuuta 20____.

12. Laki yrityskiinnityslain 25 §:n muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan yrityskiinnityslain (634/1984) 25 §:n 1 momentti, sellaisena kuin se on
osittain laissa 966/1998, seuraavasti:

25 §

Yrityskiinnitysrekisteriin tehtävät merkinnät

Yrityskiinnitysrekisteriin merkitään:

- 1) elinkeinonharjoittajan nimi, panttivelkakirjan antamispäivä, pääoma ja korko sekä kenelle velkakirja on annettu;
  - 2) kiinnityksen hakemispäivä ja hakija;
  - 3) kiinnityksen vahvistaminen, laajentaminen, yhdistäminen, jakaminen, muuntaminen ja kuolettaminen sekä etuoikeusjärjestyksen muuttaminen;
  - 4) kiinnitettyyn omaisuuteen kohdistettu ulosmittaus, takavarikko tai vakuustakavarikko, elinkeinonharjoittajan omaisuuden hakeminen ja luovuttaminen konkurssiin sekä yrityksen toiminnan lopettaminen;
  - 5) tiedot sellaisesta 18 §:n 3 momentissa tarkoitetusta ratkaisusta, johon on haettu muutosta; sekä
  - 6) rekisteriviranomaiselle ilmoitettu tieto panttivelkakirjan haltijasta ja hänen osoitteestaan.
-

Tämä laki tulee voimaan _____ päivänä _____ kuuta 20 ____ .

13. Laki alusrekisterilain 9 ja 10 §:n muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan alusrekisterilain (512/1993) 9 §:n 3 momentti ja 10 §:n 3 momentti seuraavasti:

9 §

Alusrekisteriin tehtävät merkinnät

Alusrekisteriin merkitään myös alukseen vahvistetut kiinnitykset sekä siihen kohdistuva ulosmittaus, takavarikko ja vakuustakavarikko sekä omistajan konkurssiin asettaminen samoin kuin näitä tietoja koskevat muutokset.

---

10 §

Alusrakennusrekisteriin tehtävät merkinnät

Alusrakennusrekisteriin merkitään rakenteilla olevaan alukseen vahvistetut kiinnitykset sekä siihen kohdistuva ulosmittaus, takavarikko ja vakuustakavarikko sekä omistajan konkurssiin asettaminen samoin kuin näitä tietoja koskevat muutokset.

Tämä laki tulee voimaan _____ päivänä _____ kuuta 20 ____ .

14. Laki oikeudenkäynnin julkisuudesta yleisissä tuomioistuimissa annetun lain 5 ja 16 §:n muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan oikeudenkäynnin julkisuudesta yleisissä tuomioistuimissa annetun lain (370/2007) 5 §:n 2 momentti ja 16 §:n 4 momentti, sellaisina kuin ne ovat laissa 821/2011, seuraavasti:

5 §

Oikeudenkäyntiä koskevien perustietojen julkiseksi tulemisen ajankohta

---

Pakkokeinolain (806/2011) 10 luvussa tai poliisilain (872/2011) 5 luvussa tarkoitettua salaista tiedonhankintakeinoa taikka tullilain (1466/1994) 20 f §:ssä tarkoitettua tullitoimenpidettä koskevassa asiassa, jossa tiedonhankintakeinon tai toimenpiteen kohteena olevaa henkilöä ei vaatimusta käsiteltäessä tarvitse kuulla, perustiedot tulevat julkisiksi vasta, kun tiedonhankintakeinon tai toimenpiteen käytöstä on viimeistään ilmoitettava rikoksesta epäillylle taikka tiedonhankintakeinon tai toimenpiteen kohteena olevalle. Jos hänelle ilmoitetaan tiedonhankintakeinon tai toimenpiteen käytöstä myöhemmin hänen henkilöllisyytensä selvittyä, perustiedot tulevat julkisiksi, kun hänelle ilmoittamisesta ilmoitetaan tuomioistuimelle. Tuomioistuin voi päättää, että perustiedot tulevat julkisiksi aikaisemmin.

16 §

Pakkokeinoasioiden julkisuus

Pakkokeinolain 10 luvussa tai poliisilain 5 luvussa tarkoitettua salaista tiedonhankintakeinoa taikka tullilain 20 f §:ssä tarkoitettua tullitoimenpidettä koskeva asia, jossa tiedonhankintakeinon tai toimenpiteen kohteena olevaa henkilöä ei vaatimusta käsiteltäessä tarvitse kuulla, käsitellään ja ratkaisu siinä julistetaan yleisön läsnä olematta. Ratkaisun sisältävä ja muu oikeudenkäyntiasiakirja tulevat julkisiksi, kun tiedonhankintakeinon tai toimenpiteen käytöstä on viimeistään ilmoitettava rikoksesta epäillylle taikka tiedonhankintakeinon tai toimenpiteen kohteena olevalle. Jos hänelle ilmoitetaan tiedonhankintakeinon tai toimenpiteen käytöstä myöhemmin hänen henkilöllisyytensä selvittyä, oikeudenkäyntiasiakirjat tulevat julkisiksi, kun hänelle ilmoittamisesta ilmoitetaan tuomioistuimelle. Tuomioistuin voi erityisestä syystä päättää, että oikeudenkäyntiasiakirja tulee julkiseksi aikaisemmin.

Tämä laki tulee voimaan _____ päivänä _____ kuuta 20 _____ .

15. Laki kasvinsuojeluaineista annetun lain 32 §:n muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan kasvinsuojeluaineista annetun lain (1563/2011) 32 § seuraavasti:

32 §

Salassa pidettävien tietojen luovuttaminen

Viranomaisten toiminnan julkisuudesta annetussa laissa (621/1999) säädetyn salassapitovelvollisuuden estämättä saa tässä laissa säädettyä tehtävää suoritettaessa saatuja tietoja yksityisen tai yhteisön liike- tai ammattisalaisuudesta tai taloudellisesta asemasta luovuttaa:

- 1) syyttäjä- ja poliisiviranomaisille pakkokeinolain (806/2011) 8 luvun 2 §:ssä tarkoitetun rikoksen selvittämiseksi;
- 2) tämän lain 23 ja 24 §:ssä tarkoitetuille viranomaisille tämän lain mukaisten tehtävien suorittamista varten;
- 3) Euroopan unionin lainsäädännössä tai Suomea sitovassa kansainvälisessä sopimuksessa tarkoitetuille ulkomaisille toimielimille ja tarkastajille, kun Euroopan unionin lainsäädännössä tai sopimuksessa niin edellytetään.

_____

Tämä laki tulee voimaan _____ päivänä _____ kuuta 20 _____ .

_____

1. Laki esitutkintalain 6 luvun 1 §:n muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan esitutkintalain (805/2011) 6 luvun 1 §:n 1 momentti seuraavasti:

6 luku

Läsnäolo esitutkinnassa

Vuoden 2014 alussa voimaan tuleva laki

1 §

Velvollisuus saapua esitutkintaan

Jos on syytä olettaa, että henkilöltä saadaan selvitystä rikoksesta, tai jos hänen läsnäolonsa esitutkintatoimenpidettä suoritettaessa on muuten tarpeen rikoksen selvittämiseksi, hän on velvollinen kutsusta saapumaan esitutkintaan sen poliisilaitoksen toimialueella, jossa hän oleskelee.

Ehdotus

1 §

Velvollisuus saapua esitutkintaan

Jos on syytä olettaa, että henkilöltä saadaan selvitystä rikoksesta, tai jos hänen läsnäolonsa esitutkintatoimenpidettä suoritettaessa on muuten tarpeen rikoksen selvittämiseksi, hän on velvollinen kutsusta saapumaan esitutkintaan *oleskelupaikkaansa lähimpään esitutkintaviranomaisen toimipaikkaan*.

Tämä laki tulee voimaan _____ päivänä _____ kuuta 20 _____ .

2. Laki pakkokeinolain muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti

muutetaan pakkokeinolain (806/2011) 3 luvun 15 §, 6 luvun 10 §:n 1 momentti, 8 luvun 5 §:n 2 momentti, 6 §:n 1 momentti, 20 §:n 2 momentti ja 24 §:n 2 ja 3 momentti, 10 luvun 3 §:n 2 momentti, 5 §:n 2 ja 3 momentti, 6 §:n 2 momentti, 9 §:n 1 ja 3 momentti, 14 §:n 3 momentti, 27 §:n 2 momentti, 37 §:n 2 momentti, 40 §:n 2 ja 3 momentti, 56 §:n 1 momentti, 58 ja 60 § sekä

lisätään lain 11 lukuun uusi 1 a § seuraavasti:

3 luku

Tuomioistuinmenettely vangitsemisasiassa

Vuoden 2014 alussa voimaan tuleva laki

15 §

Vangitsemiasian uudelleen käsittely

Jos rikoksesta epäilty on vangittu, sen tuomioistuimen, joka käsittelee syytteen, on vangitun pyynnöstä otettava vangitsemisasiasta tuomion antamiseen asti uudelleen käsiteltäväksi viipymättä ja viimeistään neljän vuorokauden kuluttua pyynnön esittämisestä. Ennen syytteen nostamista asia saadaan käsitellä uudelleen myös siinä käräjäoikeudessa, jonka tuomiopiiriin säilyttämispaikkakunta kuuluu. Vangitsemisasiasta ei kuitenkaan tarvitse ottaa uudelleen käsiteltäväksi aikaisemmin kuin kahden viikon kuluttua asian edellisestä käsittelystä.

Tuomioistuimen tulee ottaa asia uudelleen käsiteltäväksi 1 momentissa säädettyä aikaisemminkin, jos siihen on aihetta edellisen käsittelyn jälkeen ilmi tulleen seikan johdosta. Pidättämiseen oikeutetun virkamiehen on välittömästi ilmoitettava tuomioistuimelle ja vangitulle sellaisesta olennaisesta olosuhteissa tapahtuneesta muutoksesta, joka antaa aiheen uudelleenkäsittelyyn.

Vangitulle ja hänen avustajalleen sekä asianomaiselle pidättämiseen oikeutetulle virkamiehelle on varattava tilaisuus tulla kuulluksi vangitsemisasiasta uudelleen käsiteltäessä, jollei vangittu tai mainittu virkamies ilmoita, ettei kuuleminen ole tarpeen. Vangittua on kuultava henkilökohtaisesti, jos vangittu niin haluaa tai hänen kuulemiseensa asian selvittämiseksi on muuten syytä.

Jos tuomioistuin harkitsee soveliaaksi, vangitsemiasian uudelleen käsittelyssä voidaan käyttää 6 §:n 4 momentissa tarkoitettua teknistä tiedonvälitystapaa. Jos tuomioistuin pitää sitä tarpeellisena, vangittu on kuitenkin tuotava tuomioistuimeen.

15 §

Vangitsemisasian uudelleen käsittely

Jos rikoksesta epäilty on vangittu, sen tuomioistuimen, joka käsittelee syytteen, on vangitun pyynnöstä otettava vangitsemisasiä tuomion antamiseen asti uudelleen käsiteltäväksi viipymättä ja viimeistään neljän vuorokauden kuluttua pyynnön esittämisestä. Ennen syytteen nostamista asia saadaan käsitellä uudelleen myös siinä käräjäoikeudessa, jonka tuomiopiiriin säilyttämispaikkakunta kuuluu. Vangitsemisasiä ei kuitenkaan tarvitse ottaa uudelleen käsiteltäväksi aikaisemmin kuin kahden viikon kuluttua asian edellisestä käsittelystä.

Vangitulle ja hänen avustajalleen sekä asianomaiselle pidättämiseen oikeutetulle virkamiehelle on varattava tilaisuus tulla kuulluksi vangitsemisasiä uudelleen käsiteltäessä, jollei vangittu tai mainittu virkamies ilmoita, ettei kuuleminen ole tarpeen. Vangittua on kuultava henkilökohtaisesti, jos vangittu niin haluaa tai hänen kuulemiseensa asian selvittämiseksi on muuten syytä.

Jos tuomioistuin harkitsee soveliaaksi, vangitsemisasian uudelleen käsittelyssä voidaan käyttää 6 §:n 4 momentissa tarkoitettua teknistä tiedonvälitystapaa. Jos tuomioistuin pitää sitä tarpeellisena, vangittu on kuitenkin tuotava tuomioistuimeen.

6 luku

Vakuustakavarikko

Vuoden 2014 alussa voimaan tuleva laki

10 §

Toimenpiteen täytäntöönpano

Vakuustakavarikon ja väliaikaisen vakuustakavarikon täytäntöönpanosta on soveltuvin osin voimassa, mitä ulosottoaaren 8 luvussa säädetään turvaamistoimipäätöksen täytäntöönpanosta. Mainitun luvun 2 §:ssä tarkoitettua vakuutta ei tarvitse kuitenkaan asettaa siitä vahingosta, joka vakuustakavarikosta tai väliaikaisesta vakuustakavarikosta saattaa aiheutua vastaajalle, ellei tuomioistuin erityisestä syystä velvoita asianomistajaa asettamaan vakuutta määrätessään vakuustakavarikon tälle tulevan vahingonkorvauksen tai hyvityksen maksamisen turvaamiseksi.

Ehdotus

10 §

Toimenpiteen täytäntöönpano

Vakuustakavarikon ja väliaikaisen vakuustakavarikon täytäntöönpanosta *huolehtivat ulosottoviranomaiset noudattaen soveltuvin osin ulosottokaaren 8 luvun säännöksiä* turvaamistoimipäätöksen täytäntöönpanosta. Mainitun luvun 2 §:ssä tarkoitettua vakuutta ei tarvitse kuitenkaan asettaa siitä vahingosta, joka vakuustakavarikosta tai väliaikaisesta vakuustakavarikosta saattaa aiheutua vastaajalle, ellei tuomioistuin erityisestä syystä velvoita asianomistajaa asettamaan vakuutta määrätessään vakuustakavarikon tälle tulevan vahingonkorvauksen tai hyvityksen maksamisen turvaamiseksi.

---

8 luku

Etsintä

Vuoden 2014 alussa voimaan tuleva laki

5 §

Läsnäolo kotietsinnässä

Sille, jonka luona kotietsintä toimitetaan, tai hänen poissa ollessaan jollekin paikassa asuvalle, työskentelevälle tai muuten luvallisesti oleskelevälle on varattava tilaisuus olla etsinnässä saapuvilla ja kutsua siihen todistaja. Tilaisuutta ei tarvitse varata, jos se viivyttäisi toimitusta merkittävästi. Jollei kukaan mainituista henkilöistä eikä heidän kutsumansa todistaja ole ollut toimituksessa läsnä, kotietsinnästä sekä 6 §:n mukaisesta oikeudesta saada pyynnöstä etsintäpäätöksen jäljennös ja 19 §:n mukaisesta oikeudesta saada pöytäkirjan jäljennös on viipymättä ilmoitettava sille, jonka luona etsintä on toimitettu.

Ehdotus

5 §

Läsnäolo kotietsinnässä

Sille, jonka luona kotietsintä toimitetaan, tai hänen poissa ollessaan jollekin paikassa asuvalle, työskentelevälle tai muuten luvallisesti oleskelevälle on varattava

tilaisuus olla etsinnässä saapuvilla ja kutsua siihen todistaja. Tilaisuutta ei tarvitse varata, jos se viivyttäisi toimitusta merkittävästi. Jollei kukaan mainituista henkilöistä eikä heidän kutsumansa todistaja ole ollut toimituksessa läsnä, kotietsinnästä sekä 6 §:n mukaisesta oikeudesta saada pyynnöstä etsintäpäätöksen jäljennös, 18 §:n mukaisesta oikeudesta saattaa kotietsintä tuomioistuimen tutkittavaksi ja 19 §:n mukaisesta oikeudesta saada pöytäkirjan jäljennös on viipymättä ilmoitettava sille, jonka luona etsintä on toimitettu.

Vuoden 2014 alussa voimaan tuleva laki

6 §

Menettely kotietsinnässä

Kotietsintää aloitettaessa on paikalla olevalle 5 §:n 2 momentissa tarkoitettulle henkilölle kerrottava etsinnän tarkoitus ja annettava etsintäpäätöksen jäljennös. Jos kirjallista etsintäpäätöstä ei vielä ole, henkilölle on ilmoitettava oikeudesta saada pyynnöstä päätöksen jäljennös.

Ehdotus

6 §

Menettely kotietsinnässä

Kotietsintää aloitettaessa on paikalla olevalle 5 §:n 2 momentissa tarkoitettulle henkilölle kerrottava etsinnän tarkoitus ja annettava etsintäpäätöksen jäljennös. Jos kirjallista etsintäpäätöstä ei vielä ole, henkilölle on ilmoitettava oikeudesta saada pyynnöstä päätöksen jäljennös. *Lisäksi henkilölle on ilmoitettava 18 §:n mukaisesta oikeudesta saattaa kotietsintä tuomioistuimen tutkittavaksi ja 19 §:n mukaisesta oikeudesta saada pöytäkirjan jäljennös.*

Vuoden 2014 alussa voimaan tuleva laki

20 §

Laite-etsinnän määritelmä

Laite-etsintää ei saa kohdistaa luottamukselliseen viestiin, jota koskevasta telekuuntelusta, televalvonnasta ja teknisestä tarkkailusta säädetään 10 luvussa.

Ehdotus

20 §

Laite-etsinnän määritelmä

Laite-etsintää ei saa kohdistaa *sellaiseen* luottamukselliseen viestiin, jota koske-
vasta telekuuntelusta, televalvonnasta ja teknisestä tarkkailusta säädetään 10 luvussa.

Vuoden 2014 alussa voimaan tuleva laki

24 §

Datan säilyttämismääräys

Mitä 1 momentissa säädetään, koskee myös tietojärjestelmän välityksellä siirret-
tyyn viestiin liittyvää tietoa viestin alkuperästä, määränpäästä, reitistä ja koosta sekä
viestinnän ajankohdasta, kestosta, laadusta ja muista vastaavista seikoista.

Esitutkintaviranomaisella ei ole 1 momentissa tarkoitetun säilyttämismääräyksen
nojalla oikeutta saada tietoonsa viestin, 2 momentissa tarkoitetun tiedon tai muun
tallennetun tiedon sisältöä. Jos 2 momentissa tarkoitetun viestin välittämiseen on
osallistunut useampi palveluntarjoaja, esitutkintaviranomaisella on oikeus saada tie-
toonsa palveluntarjoajien tunnistamiseksi tarvittavat tiedot.

Ehdotus

24 §

Datan säilyttämismääräys

Mitä 1 momentissa säädetään, koskee myös tietojärjestelmän välityksellä siirret-
tyyn viestiin liittyvää tietoa viestin alkuperästä, määränpäästä, reitistä ja koosta sekä
viestinnän ajankohdasta, kestosta, laadusta ja muista vastaavista seikoista (**liikenne-
tieto**).

Esitutkintaviranomaisella ei ole 1 momentissa tarkoitetun säilyttämismääräyksen
nojalla oikeutta saada tietoonsa viestin, *liikennetiedon* tai muun tallennetun tiedon
sisältöä. Jos 2 momentissa tarkoitetun viestin välittämiseen on osallistunut useampi
palveluntarjoaja, esitutkintaviranomaisella on oikeus saada tietoonsa palveluntarjo-
ajien tunnistamiseksi tarvittavat *liikennetiedot*.

Salaiset pakkokeinot

Vuoden 2014 alussa voimaan tuleva laki

3 §

Telekuuntelu ja sen edellytykset

Esitutkintaviranomaiselle voidaan antaa lupa rikoksesta epäillyn hallussa olevan tai hänen muuten oletettavasti käyttämän teleosoitteen tai telepäätelaitteen telekuunteluun, kun häntä on syytä epäillä:

- 1) joukkotuhonnasta, joukkotuhonnan valmistelusta, rikoksesta ihmisyyttä vastaan, törkeästä rikoksesta ihmisyyttä vastaan, sotarikoksesta, törkeästä sotarikoksesta, kidutuksesta, kemiallisen aseiden kiellon rikkomisesta, biologisen aseiden kiellon rikkomisesta;
  - 2) Suomen itsemääräämisoikeuden vaarantamisesta, sotaan yllyttämisestä, maanpetoksesta, törkeästä maanpetoksesta, vakoilusta, törkeästä vakoilusta, turvallisuussalaisuuden paljastamisesta, luvattomasta tiedustelutoiminnasta;
  - 3) valtiopetoksesta, törkeästä valtiopetoksesta, valtiopetoksen valmistelusta;
  - 4) törkeästä sukupuolisiveellisyyttä loukkaavan lasta esittävän kuvan levittämisestä;
  - 5) törkeästä lapsen seksuaalisesta hyväksikäytöstä;
  - 6) taposta, murhasta, surmasta;
  - 7) törkeästä laittoman maahantulon järjestämisestä, törkeästä vapaudenriistosta, ihmiskaupasta, törkeästä ihmiskaupasta; panttivangin ottamisesta;
  - 8) törkeästä ryöstöstä, törkeästä kiristyksestä;
  - 9) törkeästä kätkemisrikoksesta, ammattimaisesta kätkemisrikoksesta, törkeästä rahanpesusta;
  - 10) tuhotyöstä, liikennetuhotyöstä, törkeästä tuhotyöstä, törkeästä terveyden vaarantamisesta, ydinräjähderikoksesta, kaappauksesta;
  - 11) rikoslain 34 a luvun 1 §:n 1 momentin 2–7 kohdassa tai 2 momentissa tarkoitusta terroristisessa tarkoituksessa tehdystä rikoksesta, terroristisessa tarkoituksessa tehtävän rikoksen valmistelusta, terroristiryhmän johtamisesta, terroristiryhmän toiminnan edistämisestä, koulutuksen antamisesta terrorismirikoksen tekemistä varten, värväyksestä terrorismirikoksen tekemiseen, terrorismin rahoittamisesta;
  - 12) törkeästä vahingonteosta;
  - 13) törkeästä petoksesta, törkeästä kiskonnasta;
  - 14) törkeästä rahanväärennyksestä;
  - 15) törkeästä ympäristön turmelemisesta; tai
  - 16) törkeästä huumausainerikoksesta.
-

Telekuuntelu ja sen edellytykset

Esitutkintaviranomaiselle voidaan antaa lupa rikoksesta epäillyn hallussa olevan tai hänen *oletettavasti muuten* käyttämän teleosoitteen tai telepäätelaitteen telekuunteluun, kun häntä on syytä epäillä:

- 1) joukkotuhonnasta, joukkotuhonnan valmistelusta, rikoksesta ihmisyyttä vastaan, törkeästä rikoksesta ihmisyyttä vastaan, sotarikoksesta, törkeästä sotarikoksesta, kidutuksesta, kemiallisen aseiden kiellon rikkomisesta, biologisen aseiden kiellon rikkomisesta;
  - 2) Suomen itsemääräämisoikeuden vaarantamisesta, sotaan yllyttämisestä, maanpetoksesta, törkeästä maanpetoksesta, vakoilusta, törkeästä vakoilusta, turvallisuussalaisuuden paljastamisesta, luvattomasta tiedustelutoiminnasta;
  - 3) valtiopetoksesta, törkeästä valtiopetoksesta, valtiopetoksen valmistelusta;
  - 4) törkeästä sukupuolisiveellisyyttä loukkaavan lasta esittävän kuvan levittämisestä;
  - 5) *lapsen seksuaalisesta hyväksikäytöstä*, törkeästä lapsen seksuaalisesta hyväksikäytöstä;
  - 6) taposta, murhasta, surmasta;
  - 7) törkeästä laittoman maahantulon järjestämisestä, törkeästä vapaudenriistosta, ihmiskaupasta, törkeästä ihmiskaupasta; panttivangin ottamisesta;
  - 8) törkeästä ryöstöstä, törkeästä kiristyksestä;
  - 9) törkeästä kätkemisrikoksesta, ammattimaisesta kätkemisrikoksesta, törkeästä rahanpesusta;
  - 10) tuhotyöstä, liikennetuhotyöstä, törkeästä tuhotyöstä, törkeästä terveyden vaarantamisesta, ydinräjähderikoksesta, kaappauksesta;
  - 11) rikoslain 34 a luvun 1 §:n 1 momentin 2–7 kohdassa tai 2 momentissa tarkoitusta terroristisessa tarkoituksessa tehdystä rikoksesta, terroristisessa tarkoituksessa tehtävän rikoksen valmistelusta, terroristiryhmän johtamisesta, terroristiryhmän toiminnan edistämisestä, koulutuksen antamisesta terrorismirikoksen tekemistä varten, värväyksestä terrorismirikoksen tekemiseen, terrorismin rahoittamisesta;
  - 12) törkeästä vahingonteosta;
  - 13) törkeästä petoksesta, törkeästä kiskonnasta;
  - 14) törkeästä rahanväärennyksestä;
  - 15) törkeästä ympäristön turmelemisesta; tai
  - 16) törkeästä huumausainerikoksesta.
-

Telekuuntelusta ja muusta vastaavasta tietojen hankkimisesta päättäminen

---

Lupa voidaan antaa enintään kuukaudeksi kerrallaan.

Telekuuntelua ja telekuuntelun sijasta toimitettavaa tietojen hankkimista koskevassa vaatimuksessa ja päätöksessä on mainittava:

- 1) epäilty rikos ja sen tekoaika;
- 2) rikoksesta epäilty;
- 3) tosiseikat, joihin epäiltyyn kohdistuva rikosepäily ja telekuuntelun edellytykset perustuvat;
- 4) luvan voimassaoloaika kellonajan tarkkuudella;
- 5) toimenpiteen kohteena oleva teleosoite tai telepääteläite;
- 6) telekuuntelun suorittamista johtava ja valvova pidättämiseen oikeutettu virkamies;
- 7) mahdolliset telekuuntelun ja muun vastaavan tietojen hankkimisen rajoitukset ja ehdot.

Ehdotus

Telekuuntelusta ja muusta vastaavasta tietojen hankkimisesta päättäminen

---

Lupa telekuunteluun ja 4 §:n 2 momentissa tarkoitettuun tietojen hankkimiseen voidaan antaa enintään kuukaudeksi kerrallaan.

Telekuuntelua ja telekuuntelun sijasta toimitettavaa tietojen hankkimista koskevassa vaatimuksessa ja päätöksessä on mainittava:

- 1) epäilty rikos ja sen tekoaika;
- 2) rikoksesta epäilty;
- 3) tosiseikat, joihin epäiltyyn kohdistuva rikosepäily ja telekuuntelun tai telekuuntelun sijasta toimitettavan tietojen hankkimisen edellytykset perustuvat;
- 4) telekuuntelua tai 4 §:n 2 momentissa tarkoitettua tietojen hankkimista koskevan luvan voimassaoloaika kellonajan tarkkuudella;
- 5) toimenpiteen kohteena oleva teleosoite tai telepääteläite;
- 6) telekuuntelun tai telekuuntelun sijasta toimitettavan tietojen hankkimisen suorittamista johtava ja valvova pidättämiseen oikeutettu virkamies;
- 7) mahdolliset telekuuntelun tai telekuuntelun sijasta toimitettavan tietojen hankkimisen rajoitukset ja ehdot.

6 §

Televalvonta ja sen edellytykset

Esitutkintaviranomaiselle voidaan antaa lupa rikoksesta epäillyn hallussa olevan tai oletettavasti muuten käyttämän teleosoitteen tai telepäätelaitteen televalvontaan, kun epäiltyä on syytä epäillä:

- 1) rikoksesta, josta säädetty ankarin rangaistus on vähintään neljä vuotta vankeutta;
  - 2) teleosoitetta tai telepäätelaitetta käyttäen tehdystä rikoksesta, josta säädetty ankarin rangaistus on vähintään kaksi vuotta vankeutta;
  - 3) seksikaupan kohteena olevan henkilön hyväksikäytöstä tai parituksesta;
  - 4) huumausainerikoksesta;
  - 5) terroristisessa tarkoituksessa tehtävän rikoksen valmistelusta;
  - 6) törkeästä tulliselvitysrikoksesta; taikka
  - 7) törkeästä laittoman saaliin kätkemisestä.
-

Ehdotus

6 §

Televalvonta ja sen edellytykset

Esitutkintaviranomaiselle voidaan antaa lupa rikoksesta epäillyn hallussa olevan tai oletettavasti muuten käyttämän teleosoitteen tai telepäätelaitteen televalvontaan, kun epäiltyä on syytä epäillä:

- 1) rikoksesta, josta säädetty ankarin rangaistus on vähintään neljä vuotta vankeutta;
  - 2) teleosoitetta tai telepäätelaitetta käyttäen tehdystä rikoksesta, josta säädetty ankarin rangaistus on vähintään kaksi vuotta vankeutta;
  - 3) *teleosoitetta tai telepäätelaitetta käyttäen tehdystä luvattomasta käytöstä, vahingonteosta, viestintäsalaisuuden loukkauksesta tai tietomurrosta;*
  - 4) seksikaupan kohteena olevan henkilön hyväksikäytöstä, *lapsen houkuttelemisesta seksuaalisiin tarkoituksiin* tai parituksesta;
  - 5) huumausainerikoksesta;
  - 6) terroristisessa tarkoituksessa tehtävän rikoksen valmistelusta;
  - 7) törkeästä tulliselvitysrikoksesta; taikka
  - 8) törkeästä laittoman saaliin kätkemisestä.
-

9 §

Televalvonnasta päättäminen

Tuomioistuin päättää 6 §:ssä, 7 §:n 1 momentin 1, 4 ja 5 kohdassa ja 2 momentissa sekä 8 §:ssä tarkoitetusta televalvonnasta pidättämiseen oikeutetun virkamiehen vaatimuksesta. Jos asia ei siedä viivytystä, pidättämiseen oikeutettu virkamies saa päättää televalvonnasta siihen asti, kunnes tuomioistuin on ratkaissut luvan myöntämistä koskevan vaatimuksen. Asia on saatettava tuomioistuimen ratkaistavaksi heti, kun se on mahdollista, kuitenkin viimeistään 24 tunnin kuluttua pakkokeinon käytön aloittamisesta.

Lupa voidaan antaa enintään kuukaudeksi kerrallaan ja se voidaan myöntää koskemaan myös päätöstä edeltänyttä määrättyä aikaa, joka voi olla kuukautta pidempi.

Ehdotus

9 §

Televalvonnasta ja sijaintitietojen hankkimisesta päättäminen

Tuomioistuin päättää 6 §:ssä, 7 §:n 1 momentin 1, 4 ja 5 kohdassa ja 2 momentissa tarkoitetusta televalvonnasta sekä 8 §:ssä tarkoitetusta *sijaintitietojen hankkimisesta* pidättämiseen oikeutetun virkamiehen vaatimuksesta. Jos asia ei siedä viivytystä, pidättämiseen oikeutettu virkamies saa päättää televalvonnasta *ja sijaintitietojen hankkimisesta* siihen asti, kunnes tuomioistuin on ratkaissut luvan myöntämistä koskevan vaatimuksen. Asia on saatettava tuomioistuimen ratkaistavaksi heti, kun se on mahdollista, kuitenkin viimeistään 24 tunnin kuluttua pakkokeinon käytön aloittamisesta.

Lupa voidaan antaa *ja päätös tehdä* enintään kuukaudeksi kerrallaan ja *ne* voidaan myöntää koskemaan myös päätöstä edeltänyttä määrättyä aikaa, joka voi olla kuukautta pidempi.

Vuoden 2014 alussa voimaan tuleva laki

14 §

Peitely tiedonhankinta ja sen edellytykset

Peitely tiedonhankinta ei ole sallittua asunnossa edes asunnonhaltijan myötävaikutuksella.

Ehdotus

14 §

Peitely tiedonhankinta ja sen edellytykset

Peitely tiedonhankinta ei ole sallittua asunnossa edes asunnonhaltijan myötävaikutuksella. *Peitelyä tiedonhankintaa suorittava poliisimies saa käydä asunnossa vain, jos se tapahtuu asuntoa käyttävän aktiivisella myötävaikutuksella ja jos se on välttämätöntä peitellyn tiedonhankinnan paljastumisen estämiseksi.*

Vuoden 2014 alussa voimaan tuleva laki

27 §

Peitetoiminta ja sen edellytykset

Poliisi saa kohdistaa rikoksesta epäiltyyn peitetoimintaa, jos tätä on syytä epäillä 3 §:ssä tarkoitetusta muusta rikoksesta kuin törkeästä tulliselvitysrikoksesta, tai rikoslain 17 luvun 18 §:n 1 momentin 1 kohdassa tarkoitetusta rikoksesta. Edellytyksenä on lisäksi, että tiedonhankintaa on rikollisen toiminnan suunnitelmallisuuden, järjestäytyneisyyden tai ammattimaisuuden taikka ennakoitavissa olevan jatkuvuuden tai toistuvuuden vuoksi pidettävä tarpeellisena.

Ehdotus

27 §

Peitetoiminta ja sen edellytykset

Poliisi saa kohdistaa rikoksesta epäiltyyn peitetoimintaa, jos tätä on syytä epäillä 3 §:ssä tarkoitetusta muusta rikoksesta kuin *törkeästä laittoman maahantulon järjes-*

tämisestä tai törkeästä tulliselvitysrikoksesta taikka *jos tätä on syytä epäillä* rikoslain 17 luvun 18 §:n 1 momentin 1 kohdassa tarkoitetusta rikoksesta. Edellytyksenä on lisäksi, että tiedonhankintaa on rikollisen toiminnan suunnitelmallisuuden, järjestäytyneisyyden tai ammattimaisuuden taikka ennakoitavissa olevan jatkuvuuden tai toistuvuuden vuoksi pidettävä tarpeellisena.

Vuoden 2014 alussa voimaan tuleva laki

37 §

Valeoston toteuttamista koskeva päätös

Päätöksessä on mainittava:

- 1) valeostosta päättänyt poliisimies *ja tuomioistuimien*, päätöksien antopäivät ja sisältö;
  - 2) valeoston toteuttava poliisiyksikkö;
  - 3) tunnistetiedot valeoston suorittavista poliisimiehistä;
  - 4) selvitys siitä, miten on varmistuttu, että valeosto ei saa sen kohteena olevaa tai muuta henkilöä tekemään rikosta, jota hän ei muuten tekisi;
  - 5) mahdolliset toteuttamisen rajoitukset ja ehdot.
-

Ehdotus

37 §

Valeoston toteuttamista koskeva päätös

Päätöksessä on mainittava:

- 1) valeostosta päättänyt poliisimies, *päätöksen* antopäivä ja sisältö;
  - 2) valeoston toteuttava poliisiyksikkö;
  - 3) tunnistetiedot valeoston suorittavista poliisimiehistä;
  - 4) selvitys siitä, miten on varmistuttu, että valeosto ei saa sen kohteena olevaa tai muuta henkilöä tekemään rikosta, jota hän ei muuten tekisi;
  - 5) mahdolliset toteuttamisen rajoitukset ja ehdot.
-

Tietolähteen ohjattua käytöstä päättäminen

Tietolähteen ohjattua käyttöä koskeva päätös voidaan antaa enintään kahdeksi kuukaudeksi kerrallaan.

Päätös tietolähteen ohjattua käytöstä on tehtävä kirjallisesti. Päätöksessä on mainittava:

- 1) toimenpiteen esittäjä;
  - 2) tiedonhankinnan toteuttava poliisiyksikkö ja sen toteuttamisesta vastaava poliisimies;
  - 3) tunnistetiedot tietolähteestä;
  - 4) epäilty rikos;
  - 5) tiedonhankinnan tavoite ja toteuttamissuunnitelma;
  - 6) päätöksen voimassaoloaika;
  - 7) mahdolliset tietolähteen ohjatun käytön rajoitukset ja ehdot.
-

Ehdotus

Tietolähteen ohjattua käytöstä päättäminen

Tietolähteen ohjattua käyttöä koskeva päätös voidaan antaa enintään *kuudeksi* kuukaudeksi kerrallaan.

Päätös tietolähteen ohjattua käytöstä on tehtävä kirjallisesti. Päätöksessä on mainittava:

- 1) toimenpiteen esittäjä;
  - 2) tiedonhankinnan toteuttava poliisiyksikkö ja sen toteuttamisesta vastaava poliisimies;
  - 3) tunnistetiedot tietolähteestä;
  - 4) epäilty rikos;
  - 5) *toimenpiteen kohteena oleva rikoksesta epäilty, jos hän on päätöstä tehtäessä yksilöitävissä;*
  - 6) tiedonhankinnan tavoite ja toteuttamissuunnitelma;
  - 7) päätöksen voimassaoloaika;
  - 8) mahdolliset tietolähteen ohjatun käytön rajoitukset ja ehdot.
-

Vuoden 2014 alussa voimaan tuleva laki

56 §

Ylimääräisen tiedon käyttäminen

Ylimääräistä tietoa saa käyttää rikoksen selvittämisessä, kun tieto koskee sellaista rikosta, jonka tutkinnassa olisi saatu käyttää sitä pakkokeinoja, jolla tieto on saatu. Ylimääräisen tiedon käyttämisestä päättää tuomioistuin silloin, kun kyseinen ylimääräinen tieto on saatu pakkokeinolla, jonka käyttämisestä päättää tuomioistuin.

Ehdotus

56 §

Ylimääräisen tiedon käyttäminen

Ylimääräistä tietoa saa käyttää rikoksen selvittämisessä, kun tieto koskee sellaista rikosta, jonka tutkinnassa olisi saatu käyttää sitä pakkokeinoja, jolla tieto on saatu. *Ylimääräistä tietoa saa käyttää myös, jos rikoksesta säädetty ankarin rangaistus on vähintään kaksi vuotta vankeutta ja jos ylimääräisen tiedon käyttämisellä voidaan olettaa olevan erittäin tärkeä merkitys rikoksen selvittämiseksi.* Ylimääräisen tiedon käyttämisestä näyttönä päättää tuomioistuin *pääasian käsittelyn yhteydessä.*

Vuoden 2014 alussa voimaan tuleva laki

58 §

Telekuuntelun, teknisen kuuntelun ja teknisen laitetarkkailun keskeyttäminen

Jos käy ilmi, että telekuuntelu kohdistuu muuhun kuin luvan kohteena olevalta rikoksesta epäillyltä lähtöisin olevaan tai hänelle tarkoitettuun viestiin taikka että teknisen kuuntelun kohteena oleva rikoksesta epäilty ei oleskele kuunneltavassa tilassa tai muussa paikassa, pakkokeinon käyttö on keskeytettävä niin pian kuin mahdollista sekä kuuntelulla saadut tallenteet ja sillä saatuja tietoja koskevat muistiinpanot on heti hävitettävä. Velvollisuus keskeyttämiseen sekä tallenteiden ja muistiinpanojen hävittämiseen koskee myös teknistä laitetarkkailua, jos käy ilmi, että tarkkailu kohdistuu viestin sisältöön tai 6 §:ssä tarkoitettuihin tunnistamistietoihin taikka että rikoksesta epäilty ei käytä tarkkailun kohteena olevaa laitetta.

Telekuuntelun, teknisen kuuntelun ja teknisen laitetarkkailun keskeyttäminen

Jos käy ilmi, että telekuuntelu kohdistuu muuhun kuin luvan kohteena olevalta rikoksesta epäiltyä lähtöisin olevaan tai hänelle tarkoitettuun viestiin taikka että teknisen kuuntelun kohteena oleva rikoksesta epäilty ei oleskele kuunneltavassa tilassa tai muussa paikassa, pakkokeinon käyttö on keskeytettävä niin pian kuin mahdollista sekä kuuntelulla saadut tallenteet ja sillä saatuja tietoja koskevat muistiinpanot on heti hävitettävä. Velvollisuus keskeyttämiseen sekä tallenteiden ja muistiinpanojen hävittämiseen koskee myös teknistä laitetarkkailua, jos käy ilmi, että tarkkailu kohdistuu viestin sisältöön tai 6 §:ssä tarkoitettuihin tunnistamistietoihin taikka että rikoksesta epäilty ei käytä tarkkailun kohteena olevaa laitetta. *Ennen pakkokeinon käytön keskeyttämistä saatuja tietoja saadaan kuitenkin käyttää samoin edellytyksin kuin ylimääräistä tietoa saadaan käyttää 56 §:n mukaan.*

Vuoden 2014 alussa voimaan tuleva laki

Salaisen pakkokeinon käytöstä ilmoittaminen

Epäiltyyn kohdistetusta telekuuntelusta, tietojen hankkimisesta telekuuntelun sijasta, televalvonnasta, suunnitelmallisesta tarkkailusta, peitellystä tiedonhankinnasta, teknisestä tarkkailusta ja valvotusta läpilaskusta on viipymättä ilmoitettava hänelle kirjallisesti sen jälkeen, kun asia on saatettu syyttäjän harkittavaksi, taikka esitutkinta on muuten päätetty tai se on keskeytetty. Pakkokeinosta on kuitenkin ilmoitettava epäilylle viimeistään vuoden kuluttua sen käytön lopettamisesta. *Epäilylle ilmoittamisesta on samalla annettava kirjallisesti tieto luvan myöntäneelle tuomioistuimelle.*

Epäiltyyn kohdistetusta peitetoiminnasta, valeostosta ja tietolähteen ohjatusta käytöstä on ilmoitettava hänelle ilman aiheetonta viivytystä kirjallisesti sen jälkeen, kun asia on saatettu syyttäjän harkittavaksi. *Epäilylle ilmoittamisesta on samalla annettava kirjallisesti tieto 32 §:ssä tarkoitetulle tuomioistuimelle.*

Tuomioistuimella voi pidättämiseen oikeutetun virkamiehen vaatimuksesta päättää, että 1 ja 2 momentissa tarkoitettua ilmoitusta epäilylle saadaan lykätä enintään kaksi vuotta kerrallaan, jos se on perusteltua käynnissä olevan tai tulevan tiedonhankinnan turvaamiseksi, valtion turvallisuuden varmistamiseksi taikka hengen tai terveyden suojaamiseksi. Ilmoitus saadaan tuomioistuimen päätöksellä jättää kokonaan tekemättä, jos se on välttämätöntä valtion turvallisuuden varmistamiseksi taikka hengen tai terveyden suojaamiseksi.

Kun harkitaan ilmoituksen lykkäämistä tai tekemättä jättämistä 3 momentissa tarkoitetuissa tapauksissa, arvioinnissa on myös otettava huomioon asianosaisen oikeus puolustautua asianmukaisesti tai muuten asianmukaisesti valvoa oikeuttaan oikeudenkäynnissä.

Ilmoitusta koskevan asian käsittelyssä tuomioistuimessa noudatetaan soveltuvin osin 43 §:n säännöksiä. Valeostosta ja tietolähteen ohjatusta käytöstä ilmoittamista koskevat asiat käsitellään Helsingin käräjäoikeudessa noudattaen soveltuvin osin mainitun pykälän 6 momenttia.

Ehdotus

60 §

Salaisen pakkokeinon käytöstä ilmoittaminen

Epäiltyyn kohdistetusta telekuuntelusta, tietojen hankkimisesta telekuuntelun sijasta, televalvonnasta, suunnitelmallisesta tarkkailusta, peittelystä tiedonhankinnasta, teknisestä tarkkailusta ja valvotusta läpilaskusta on viipymättä ilmoitettava hänelle kirjallisesti sen jälkeen, kun asia on saatettu syyttäjän harkittavaksi, taikka esitutkinta on muuten päätetty tai se on keskeytetty. Pakkokeinosta on kuitenkin ilmoitettava epäillylle viimeistään vuoden kuluttua sen käytön lopettamisesta.

Epäiltyyn kohdistetusta peitetoiminnasta, valeostosta ja tietolähteen ohjatusta käytöstä on ilmoitettava hänelle ilman aiheetonta viivytystä kirjallisesti sen jälkeen, kun asia on saatettu syyttäjän harkittavaksi.

Tuomioistuin voi pidättämiseen oikeutetun virkamiehen vaatimuksesta päättää, että 1 ja 2 momentissa tarkoitettua ilmoitusta epäillylle saadaan lykätä enintään kaksi vuotta kerrallaan, jos se on perusteltua käynnissä olevan tai tulevan tiedonhankinnan turvaamiseksi, valtion turvallisuuden varmistamiseksi taikka hengen tai terveyden suojaamiseksi. Ilmoitus saadaan tuomioistuimen päätöksellä jättää kokonaan tekemättä, jos se on välttämätöntä valtion turvallisuuden varmistamiseksi taikka hengen tai terveyden suojaamiseksi.

Jos epäillyn henkilöllisyys ei ole tiedossa 1 tai 3 momentissa tarkoitettuna määräajan tai lykkäyksen päättyessä, pakkokeinosta on ilmoitettava kirjallisesti hänelle ilman aiheetonta viivytystä henkilöllisyyden selvittyä.

Epäillylle ilmoittamisesta on samalla kirjallisesti ilmoitettava luvan myöntäneelle tuomioistuimelle ja peitetoiminnan osalta 32 §:ssä tarkoitettulle tuomioistuimelle.

Kun harkitaan ilmoituksen lykkäämistä tai tekemättä jättämistä 3 momentissa tarkoitetuissa tapauksissa, arvioinnissa on myös otettava huomioon asianosaisen oikeus puolustautua asianmukaisesti tai muuten asianmukaisesti valvoa oikeuttaan oikeudenkäynnissä.

Ilmoitusta koskevan asian käsittelyssä tuomioistuimessa noudatetaan soveltuvin osin 43 §:n säännöksiä. Valeostosta ja tietolähteen ohjatusta käytöstä ilmoittamista koskevat asiat käsitellään Helsingin käräjäoikeudessa noudattaen soveltuvin osin mainitun pykälän 6 momenttia.

11 luku

Erinäiset säännökset

Vuoden 2014 alussa voimaan tuleva laki

1 a §

Asian siirtäminen toiseen tuomioistuimeen

Ehdotus

1 a §

Asian siirtäminen toiseen tuomioistuimeen

Tuomioistuin, jossa on vireillä pakkokeinoasia, saa pidättämiseen oikeutetun virkamiehen tai muun pakkokeinoasian tuomioistuimeen saattaneen henkilön esityksestä erityisten syiden niin vaatiessa siirtää asian toiseen toimivaltaiseen tuomioistuimeen. Siirtävän tuomioistuimen asiaan liittyvät päätökset ja muut toimenpiteet ovat voimassa, kunnes se tuomioistuin, johon asia on siirretty, toisin määrää. Asiaa ei kuitenkaan saa siirtää takaisin, jolleivät uudet erityiset syyt sitä vaadi.

Päätökseen, jolla asia on siirretty tai siirtoesitys hylätty, ei saa hakea muutosta.

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 20 .

---

3. Laki ydinenergialain 68 §:n muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan ydinenergialain (990/1987) 68 §:n 3 momentti, sellaisena kuin se on
laissa 1271/1988, seuraavasti:

Voimassa oleva laki

68 §

Virka-apu ja takavarikko

Kotietsintään, henkilöntarkastukseen ja takavarikkoon sovelletaan muutoin pak-
kokeinolakia (450/87).

Ehdotus

68 §

Virka-apu ja takavarikko

Kotietsintään, henkilöntarkastukseen ja takavarikkoon sovelletaan muutoin pak-
kokeinolakia (806/2011).

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 20 .
-----

4. Laki puolustustilalain 9 §:n muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan puolustustilalain (1083/1991) 9 §:n 3 seuraavasti:

Voimassa oleva laki

9 §

Edellä 1 ja 2 momentissa tarkoitetun asian käsittelyssä noudatetaan soveltuvin osin pakkokeinolain (450/87) vangitsemista koskevan asian käsittelyä koskevia säännöksiä.

Ehdotus

9 §

Edellä 1 ja 2 momentissa tarkoitetun asian käsittelyssä noudatetaan soveltuvin osin pakkokeinolain (806/2011) vangitsemista koskevan asian käsittelyä koskevia säännöksiä.

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 20 .
-----

5. Laki tullilain muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
kumotaan tullilain (1466/1994) 43 §:n 4 momentti, sellaisena kuin se on laissa
879/2011, ja
muutetaan lain 23 a §:n 2 momentti, sellaisina kuin se on laissa 774/2003, seuraavas-
ti:

Voimassa oleva laki

23 a §

Poliisiasiaan tietojärjestelmän teknisenä osana olevaan tutkinta- ja virka-
apujärjestelmään saadaan tallettaa tutkinta- ja virka-aputehtävien suorittamiseksi ja kir-
jaamiseksi esitutkintalaissa tarkoitetussa esitutkinnassa, tulliviranomaisen toimenpitei-
den yhteydessä tai virka-aputehtävässä taikka pakkokeinolain soveltamisen yhteydessä
saatuja tietoja seuraavasti:

- 1) rikoksesta epäillyistä henkilöistä sekä ilmoittajina, todistajina ja asianomistajina esiintyvistä tai muutoin ilmoitukseen liittyvistä henkilöistä;
- 2) rikosilmoitusten ja muiden ilmoitusten nimikkeistä, pakkokeinoista, tulliviranomaisten toimenpiteistä sekä esitutkinnan vaiheista;
- 3) muista tulliviranomaisen tehtävään, toimenpiteeseen ja tapahtumaan liittyvistä tarpeellisista kuvauksista, olosuhteista ja yksilöinneistä.

Ehdotus

23 a §

Poliisiasiaan tietojärjestelmän teknisenä osana olevaan tutkinta- ja virka-
apujärjestelmään saadaan tallettaa tutkinta- ja virka-aputehtävien suorittamiseksi ja kir-
jaamiseksi esitutkintalaissa (805/2011) tarkoitetussa esitutkinnassa, tulliviranomaisen
toimenpiteiden yhteydessä tai virka-aputehtävässä taikka pakkokeinolain soveltamisen
yhteydessä saatuja tietoja seuraavasti:

- 1) rikoksesta epäillyistä henkilöistä sekä ilmoittajina, todistajina ja asianomistajina esiintyvistä tai muutoin ilmoitukseen liittyvistä henkilöistä;
  - 2) rikosilmoitusten ja muiden ilmoitusten nimikkeistä, pakkokeinoista, tulliviranomaisten toimenpiteistä sekä esitutkinnan vaiheista;
  - 3) muista tulliviranomaisen tehtävään, toimenpiteeseen ja tapahtumaan liittyvistä tarpeellisista kuvauksista, olosuhteista ja yksilöinneistä.
-

Vuoden 2014 alussa voimaan tuleva laki

43 §

Jokainen, jolta otaksutaan saatavan selvitystä tullirikoksesta, on velvollinen kutsusta saapumaan esitutkintaan kuultavaksi lähimpään tullitoimipaikkaan. Muutoin saapuvillaolosta säädetään esitutkintalaissa (805/2011).

Ehdotus

43 §

Tämä laki tulee voimaan _____ päivänä _____ kuuta 20 _____ .

6. Laki rajavartiolain 47 a §:n muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan rajavartiolain (578/2005) 47 a §, sellaisena kuin se on laissa 478/2010,
seuraavasti:

Voimassa oleva laki

47 a §

Menettämisseuraamuksen täytäntöönpano ja takavarikoidun esineen palauttaminen

Mitä sakon täytäntöönpanosta annetun lain (672/2002) 38 §:ssä säädetään poliisin tehtävistä menettämisseuraamuksen täytäntöönpanossa ja pakkokeinolain 4 luvun 17 §:ssä takavarikoidun esineen palauttamisesta, sovelletaan rajavartiolaitoksen tutkimassa rikosasiassa rajavartiolaitokseen.

Ehdotus

47 a §

*Menettämisseuraamuksen täytäntöönpano sekä takavarikoidun esineen,
omaisuuden tai asiakirjan palauttaminen*

Mitä sakon täytäntöönpanosta annetun lain (672/2002) 38 §:ssä säädetään poliisin tehtävistä menettämisseuraamuksen täytäntöönpanossa ja pakkokeinolain 7 luvun 23 §:n 3 ja 4 momentissa takavarikoidun esineen, *omaisuuden tai asiakirjan* palauttamisesta, sovelletaan rajavartiolaitoksen tutkimassa rikosasiassa rajavartiolaitokseen.

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 20 .

---

7. Laki valmisteverotuslain 103 §:n muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan valmisteverotuslain (182/2010) 103 §:n 3 momentti seuraavasti:

Voimassa oleva laki

103 §

Haltuunotto

Haltuun otettu tuote on palautettava, kun verot on maksettu tai verosaatava on muuten turvattu, jollei esitutkintaviranomainen tee tuotteen osalta pakkokeinolain (450/1987) 4 luvussa säädettyä takavarikkoa eikä tuotetta tuomita valtiolle menetetyksi.

Ehdotus

103 §

Haltuunotto

Haltuun otettu tuote on palautettava, kun verot on maksettu tai verosaatava on muuten turvattu, jollei esitutkintaviranomainen tee tuotteen osalta pakkokeinolain (806/2011) 7 luvussa säädettyä takavarikkoa eikä tuotetta tuomita valtiolle menetetyksi.

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 20 .
-----

8. Laki Harmaan talouden selvitysyksiköstä annetun lain 6 §:n muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan Harmaan talouden selvitysyksiköstä annetun lain (1207/2010) 6 §:n 1 momentti seuraavasti:

Voimassa oleva laki

6 §

Velvoitteidenhoitoselvityksen käyttötarkoitus

Velvoitteidenhoitoselvitys laaditaan tukemaan:

- 1) Verohallinnosta annetun lain (503/2010) 2 §:n 1 momentissa säädettyä tehtävää;
  - 2) tullilain (1466/1994) 3 §:n 1 momentin 4 kohdassa tarkoitetun tullitoimenpiteen suorittamista sekä tullin suorittamaa verotusta, verovalvontaa ja verojen perintää;
  - 3) Eläketurvakeskuksesta annetun lain (397/2006) 2 §:n 2 momentin 1 kohdassa säädettyä työeläkevakuuttamisvelvoitteiden valvontaa;
  - 4) työttömyysetuuksien rahoituksesta annetun lain (555/1998) 10 §:n 1 momentissa tarkoitettua työttömyysvakuutusmaksujen perintämenettelyn toimeenpanon valvontaa;
  - 5) alkoholilain (1143/1994) 41 ja 42 §:ssä säädettyjen tehtävien hoitamista;
  - 6) valtionavustuslain (688/2001) perusteella organisaation toimintaa varten annettavan rahoituksen myöntämistä ja valvontaa;
  - 7) rakennerahastolain (1401/2006) 28 §:ssä tarkoitetun tehtävän hoitamista;
  - 8) ulosottoaressa (705/2007) tarkoitettua täytäntöönpanoa;
  - 9) konkurssipesien hallinnon valvonnasta annetussa laissa (109/1995) tarkoitettua konkurssipesien hallinnon valvontaa;
  - 10) liiketoimintakiellosta annetun lain 19 a §:ssä tarkoitettua liiketoimintakiellon määräämisen edellytysten tutkintaa ja 21 a §:ssä tarkoitettua liiketoimintakiellon valvontaa;
  - 11) poliisiin tai rajavartiolaitoksen suorittamaa rikosten ennalta estämistä ja selvittämistä tai tullin suorittamaa esitutkintaa, jos rikoksesta säädetty enimmäisrangaistus on vähintään yksi vuosi vankeutta ja rikoksen epäillään tapahtuneen organisaation toiminnassa taikka organisaatiota hyväksi käyttäen;
  - 12) esitutkintalain (449/1987) 5 §:ssä tarkoitetun rikoksen johdosta tuomittavan menettämisseuraamuksen selvittämistä sekä rikoslain (39/1889) 10 luvussa tarkoitettua menettämisseuraamuksen määrittämistä;
  - 13) rahanpesun ja terrorismin rahoittamisen estämisestä ja selvittämisestä annetun lain (503/2008) 35 §:n 1 momentin 1 kohdassa tarkoitettua rahanpesun ja terrorismin rahoittamisen estämistä ja selvittämistä.
-

Velvoitteidenhoitoselvityksen käyttötarkoitus

Velvoitteidenhoitoselvitys laaditaan tukemaan:

- 1) Verohallinnosta annetun lain (503/2010) 2 §:n 1 momentissa säädettyä tehtävää;
- 2) tullilain (1466/1994) 3 §:n 1 momentin 4 kohdassa tarkoitettun tullitoimenpiteen suorittamista sekä tullin suorittamaa verotusta, verovalvontaa ja verojen perintää;
- 3) Eläketurvakeskuksesta annetun lain (397/2006) 2 §:n 2 momentin 1 kohdassa säädettyä työeläkevakuuttamisvelvoitteiden valvontaa;
- 4) työttömyysetuuksien rahoituksesta annetun lain (555/1998) 10 §:n 1 momentissa tarkoitettua työttömyysvakuutusmaksujen perintämenettelyn toimeenpanon valvontaa;
- 5) alkoholilain (1143/1994) 41 ja 42 §:ssä säädettyjen tehtävien hoitamista;
- 6) valtionavustuslain (688/2001) perusteella organisaation toimintaa varten annettavan rahoituksen myöntämistä ja valvontaa;
- 7) rakennerahastolain (1401/2006) 28 §:ssä tarkoitettun tehtävän hoitamista;
- 8) ulosottokaassa (705/2007) tarkoitettua täytäntöönpanoa;
- 9) konkurssipesien hallinnon valvonnasta annetussa laissa (109/1995) tarkoitettua konkurssipesien hallinnon valvontaa;
- 10) liiketoimintakiellosta annetun lain 19 a §:ssä tarkoitettua liiketoimintakiellon määräämisen edellytysten tutkintaa ja 21 a §:ssä tarkoitettua liiketoimintakiellon valvontaa;
- 11) poliisin tai rajavartiolaitoksen suorittamaa rikosten ennalta estämistä ja selvittämistä tai tullin suorittamaa esitutkintaa, jos rikoksesta säädetty enimmäisrangaistus on vähintään yksi vuosi vankeutta ja rikoksen epäillään tapahtuneen organisaation toiminnassa taikka organisaatiota hyväksi käyttäen;
- 12) esitutkintalain (805/2011) 1 luvun 2 §:n 1 momentin 2 kohdassa tarkoitettun rikoksen johdosta tuomittavan menettämisseuraamuksen selvittämistä sekä rikoslain (39/1889) 10 luvussa tarkoitettun menettämisseuraamuksen määrittämistä;
- 13) rahanpesun ja terrorismin rahoittamisen estämisestä ja selvittämisestä annetun lain (503/2008) 35 §:n 1 momentin 1 kohdassa tarkoitettua rahanpesun ja terrorismin rahoittamisen estämistä ja selvittämistä.

_____

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 20 .

_____

9. Laki valvontarangaistuksesta annetun lain 6 ja 35 §:n muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan valvontarangaistuksesta annetun lain (330/2011) 6 §:n 1 momentti ja 35 §
seuraavasti:

Voimassa oleva laki

6 §

Valvonta

Valvontarangaistukseen tuomittua valvotaan hänen asuntoonsa asennettavilla, tuomitun haltuun annettavilla taikka tuomitun ylle ranteeseen, nilkkaan tai vyötärölle kiinnitettävillä teknisillä välineillä taikka tällaisten välineiden yhdistelmällä. Tässä tarkoitettu tekninen väline ei saa mahdollistaa kotirauhan piiriin ulottuvaa, pakkokeinolain (450/1987) 5 a luvun 1 §:ssä tarkoitettua teknistä kuuntelua eikä teknistä katselua.

Ehdotus

6 §

Valvonta

Valvontarangaistukseen tuomittua valvotaan hänen asuntoonsa asennettavilla, tuomitun haltuun annettavilla taikka tuomitun ylle ranteeseen, nilkkaan tai vyötärölle kiinnitettävillä teknisillä välineillä taikka tällaisten välineiden yhdistelmällä. Tässä tarkoitettu tekninen väline ei saa mahdollistaa kotirauhan piiriin ulottuvaa pakkokeinolain (806/2011) 10 luvun 16 §:n 1 momentissa tarkoitettua teknistä kuuntelua eikä 10 luvun 19 §:n 1 momentissa tarkoitettua teknistä katselua.

Voimassa oleva laki

35 §

Virka-apu

Rikosseuraamuslaitoksen virkamiehellä on oikeus saada virkatehtävänsä suorittamiseksi poliisilta poliisilain (493/1995) mukaista virka-apua.

Ehdotus

35 §

Virka-apu

Rikosseuraamuslaitoksen virkamiehellä on oikeus saada virkatehtävänsä suorittamiseksi poliisilta poliisilain (872/2011) mukaista virka-apua.

Tämä laki tulee voimaan _____ päivänä _____ kuuta 20 ____ .

10. Laki eräiden Suomeen tuotavien näyttelyesineiden takavarikoinnin kieltämisestä annetun lain 3 §:n muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan eräiden Suomeen tuotavien näyttelyesineiden takavarikoinnin kieltämisestä annetun lain (697/2011) 3 § seuraavasti:

Voimassa oleva laki

3 §

Takavarikointikiellon sisältö

Takavarikointikiellon johdosta:

- 1) näyttelyesinettä ei saa ottaa haltuun eikä takavarikoida oikeudenkäymiskaaren 7 luvun tai pakkokeinolain (450/1987) nojalla;
- 2) näyttelyesineeseen ei saa kohdistaa muuta turvaamistointa tai pakkokeinoa, joka estäisi esineen palauttamisen;
- 3) näyttelyesinettä ei saa ulosmitata saatavasta;
- 4) näyttelyesineeseen ei saa kohdistaa luovutusvelvoitteen täytäntöönpanoa;
- 5) näyttelyesineeseen ei saa kohdistaa muuta täytäntöönpanoa, joka estäisi esineen palauttamisen, jos täytäntöönpanavana on ratkaisu, joka on tullut täytäntöönpanokelpoiseksi 2 §:n 1 momentissa tarkoitetun hakemuksen saapumispäivänä tai sen jälkeen.

Ehdotus

3 §

Takavarikointikiellon sisältö

Takavarikointikiellon johdosta:

- 1) näyttelyesinettä ei saa ottaa haltuun eikä takavarikoida oikeudenkäymiskaaren 7 luvun tai pakkokeinolain (806/2011) 7 luvun nojalla;
- 2) näyttelyesineeseen ei saa kohdistaa muuta turvaamistointa tai pakkokeinoa, joka estäisi esineen palauttamisen;
- 3) näyttelyesinettä ei saa ulosmitata saatavasta;
- 4) näyttelyesineeseen ei saa kohdistaa luovutusvelvoitteen täytäntöönpanoa;
- 5) näyttelyesineeseen ei saa kohdistaa muuta täytäntöönpanoa, joka estäisi esineen palauttamisen, jos täytäntöönpanavana on ratkaisu, joka on tullut täytäntöönpanokelpoiseksi 2 §:n 1 momentissa tarkoitetun hakemuksen saapumispäivänä tai sen jälkeen.

Tämä laki tulee voimaan _____ päivänä _____ kuuta 20____.

11. Laki autokiinnityslain 15 §:n muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan autokiinnityslain (810/1972) 15 §, sellaisena kuin se on osittain laissa
1338/2009, seuraavasti:

Voimassa oleva laki

15 §

Jos rekisteriin merkitty auto ulosmitataan, pannaan takavarikkoon taikka myymis- tai hukkaamiskiellon alaiseksi tahi jos omistajan omaisuus luovutetaan konkurssiin, on siitä sekä päivästä, jona ulosmittaus tai takavarikko on toimitettu taikka hukkaamiskielto annettu tai konkurssi alkanut, tehtävä merkintä rekisteriin.

Ulosmittauksen ja takavarikon toimittajan, hukkaamiskiellon antajan tai pesänhoitajan tulee viipymättä lähettää Liikenteen turvallisuusvirastolle tiedot 1 momentissa mainittujen merkintöjen tekemistä varten.

Jos Liikenteen turvallisuusvirastolle esitetään selvitys siitä, että ulosmittaus, takavarikko, hukkaamiskielto tai konkurssi on peruuntunut, rauennut tai muutoin lakannut, on sekin merkittävä rekisteriin.

Ehdotus

15 §

Jos rekisteriin merkitty auto ulosmitataan, pannaan takavarikkoon tai *vakuustakavarikkoon* taikka jos omistajan omaisuus luovutetaan konkurssiin, on siitä sekä päivästä, jona ulosmittaus tai takavarikko on toimitettu taikka *vakuustakavarikko määrätty* tai konkurssi alkanut, tehtävä merkintä rekisteriin.

Ulosmittauksen ja takavarikon toimittajan, *vakuustakavarikon täytäntöönpanosta huolehtivan ulosottoviranomaisen* tai pesänhoitajan tulee viipymättä lähettää Liikenteen turvallisuusvirastolle tiedot 1 momentissa mainittujen merkintöjen tekemistä varten.

Jos Liikenteen turvallisuusvirastolle esitetään selvitys siitä, että ulosmittaus, takavarikko, *vakuustakavarikko* tai konkurssi on peruuntunut, rauennut tai muutoin lakannut, on sekin merkittävä rekisteriin.

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 20 .

---

12. Laki yrityskiinnityslain 25 §:n muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan yrityskiinnityslain (634/1984) 25 §:n 1 momentti, sellaisena kuin se on
osittain laissa 966/1998, seuraavasti:

Voimassa oleva laki

25 §

Yrityskiinnitysrekisteriin tehtävät merkinnät

Yrityskiinnitysrekisteriin merkitään:

- 1) elinkeinonharjoittajan nimi, panttivelkakirjan antamispäivä, pääoma ja korko sekä kenelle velkakirja on annettu;
  - 2) kiinnityksen hakemispäivä ja hakija;
  - 3) kiinnityksen vahvistaminen, laajentaminen, yhdistäminen, jakaminen, muuntaminen ja kuolettaminen sekä etuoikeusjärjestyksen muuttaminen;
  - 4) kiinnitettyyn omaisuuteen kohdistettu ulosmittaus, takavarikko tai myymis- ja hukkaamiskielto, elinkeinonharjoittajan omaisuuden hakeminen ja luovuttaminen konkurssiin sekä yrityksen toiminnan lopettaminen;
  - 5) tiedot sellaisesta 18 §:n 3 momentissa tarkoitetusta ratkaisusta, johon on haettu muutosta; sekä
  - 6) rekisteriviranomaiselle ilmoitettu tieto panttivelkakirjan haltijasta ja hänen osoitteestaan.
-

Ehdotus

25 §

Yrityskiinnitysrekisteriin tehtävät merkinnät

Yrityskiinnitysrekisteriin merkitään:

- 1) elinkeinonharjoittajan nimi, panttivelkakirjan antamispäivä, pääoma ja korko sekä kenelle velkakirja on annettu;
- 2) kiinnityksen hakemispäivä ja hakija;
- 3) kiinnityksen vahvistaminen, laajentaminen, yhdistäminen, jakaminen, muuntaminen ja kuolettaminen sekä etuoikeusjärjestyksen muuttaminen;
- 4) kiinnitettyyn omaisuuteen kohdistettu ulosmittaus, takavarikko tai *vakuustakavarikko*, elinkeinonharjoittajan omaisuuden hakeminen ja luovuttaminen konkurssiin sekä yrityksen toiminnan lopettaminen;

- 5) tiedot sellaisesta 18 §:n 3 momentissa tarkoitettusta ratkaisusta, johon on haettu muutosta; sekä
  - 6) rekisteriviranomaiselle ilmoitettu tieto panttivelkakirjan haltijasta ja hänen osoitteestaan.
-

_____

Tämä laki tulee voimaan päivänä   kuuta 20 .

_____

13. Laki alusrekisterilain 9 ja 10 §:n muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan alusrekisterilain (512/1993) 9 §:n 3 momentti ja 10 §:n 3 momentti seuraavasti:

Voimassa oleva laki

9 §

Alusrekisteriin tehtävät merkinnät

Alusrekisteriin merkitään myös alukseen vahvistetut kiinnitykset sekä siihen kohdistuva ulosmittaus, takavarikko ja hukkaamiskielto sekä omistajan konkurssiin asettaminen samoin kuin näitä tietoja koskevat muutokset.

Ehdotus

9 §

Alusrekisteriin tehtävät merkinnät

Alusrekisteriin merkitään myös alukseen vahvistetut kiinnitykset sekä siihen kohdistuva ulosmittaus, takavarikko ja *vakuustakavarikko* sekä omistajan konkurssiin asettaminen samoin kuin näitä tietoja koskevat muutokset.

Voimassa oleva laki

10 §

Alusrakennusrekisteriin tehtävät merkinnät

Alusrakennusrekisteriin merkitään rakenteilla olevaan alukseen vahvistetut kiinnitykset sekä siihen kohdistuva ulosmittaus, takavarikko ja hukkaamiskielto sekä omistajan konkurssiin asettaminen samoin kuin näitä tietoja koskevat muutokset.

Ehdotus

10 §

Alusrakennusrekisteriin tehtävät merkinnät

Alusrakennusrekisteriin merkitään rakenteilla olevaan alukseen vahvistetut kiinnitykset sekä siihen kohdistuva ulosmittaus, takavarikko ja *vakuustakavarikko* sekä omistajan konkurssiin asettaminen samoin kuin näitä tietoja koskevat muutokset.

Tämä laki tulee voimaan _____ päivänä _____ kuuta 20 _____ .

14. Laki oikeudenkäynnin julkisuudesta yleisissä tuomioistuimissa annetun lain 5 ja 16 §:n muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan oikeudenkäynnin julkisuudesta yleisissä tuomioistuimissa annetun lain (370/2007) 5 §:n 2 momentti ja 16 §:n 4 momentti, sellaisina kuin ne ovat laissa 821/2011, seuraavasti:

Vuoden 2014 alussa voimaan tuleva laki

5 §

Oikeudenkäyntiä koskevien perustietojen julkiseksi tulemisen ajankohta

---

Pakkokeinolain (806/2011) 10 luvussa tai poliisilain (872/2011) 5 luvussa tarkoitettua salaista tiedonhankintakeinoa taikka tullilain (1466/1994) 20 f §:ssä tarkoitettua tulitoimenpidettä koskevassa asiassa, jossa tiedonhankintakeinon tai toimenpiteen kohteena olevaa henkilöä ei vaatimusta käsiteltäessä tarvitse kuulla, perustiedot tulevat julkisiksi vasta, kun tiedonhankintakeinon tai toimenpiteen käytöstä on viimeistään ilmoitettava rikoksesta epäillylle taikka tiedonhankintakeinon tai toimenpiteen kohteena olevalle, jollei tuomioistuin päättä, että perustiedot tulevat julkiseksi aikaisemmin.

Ehdotus

5 §

Oikeudenkäyntiä koskevien perustietojen julkiseksi tulemisen ajankohta

---

Pakkokeinolain (806/2011) 10 luvussa tai poliisilain (872/2011) 5 luvussa tarkoitettua salaista tiedonhankintakeinoa taikka tullilain (1466/1994) 20 f §:ssä tarkoitettua tulitoimenpidettä koskevassa asiassa, jossa tiedonhankintakeinon tai toimenpiteen kohteena olevaa henkilöä ei vaatimusta käsiteltäessä tarvitse kuulla, perustiedot tulevat julkisiksi vasta, kun tiedonhankintakeinon tai toimenpiteen käytöstä on viimeistään ilmoitettava rikoksesta epäillylle taikka tiedonhankintakeinon tai toimenpiteen kohteena olevalle. *Jos hänelle ilmoitetaan tiedonhankintakeinon tai toimenpiteen käytöstä myöhemmin hänen henkilöllisyytensä selvittyä, perustiedot tulevat julkisiksi, kun hänelle ilmoittamisesta ilmoitetaan tuomioistuimelle.* Tuomioistuin voi päättää, että perustiedot tulevat julkisiksi aikaisemmin.

Pakkokeinoasioiden julkisuus

Pakkokeinolain 10 luvussa tai poliisilain 5 luvussa tarkoitettua salaista tiedonhankintakeinoa taikka tullilain 20 f §:ssä tarkoitettua tullitoimenpidettä koskeva asia, jossa tiedonhankintakeinon tai toimenpiteen kohteena olevaa henkilöä ei vaatimusta käsiteltäessä tarvitse kuulla, käsitellään ja ratkaisu siinä julistetaan yleisön läsnä olematta. Ratkaisun sisältävä ja muu oikeudenkäyntiasiakirja tulevat julkisiksi, kun tiedonhankintakeinon tai toimenpiteen käytöstä on viimeistään ilmoitettava rikoksesta epäillylle taikka tiedonhankintakeinon tai toimenpiteen kohteena olevalle, jollei tuomioistuim erityisestä syystä päätä, että oikeudenkäyntiasiakirja tulee julkiseksi aikaisemmin.

Ehdotus

Pakkokeinoasioiden julkisuus

Pakkokeinolain 10 luvussa tai poliisilain 5 luvussa tarkoitettua salaista tiedonhankintakeinoa taikka tullilain 20 f §:ssä tarkoitettua tullitoimenpidettä koskeva asia, jossa tiedonhankintakeinon tai toimenpiteen kohteena olevaa henkilöä ei vaatimusta käsiteltäessä tarvitse kuulla, käsitellään ja ratkaisu siinä julistetaan yleisön läsnä olematta. Ratkaisun sisältävä ja muu oikeudenkäyntiasiakirja tulevat julkisiksi, kun tiedonhankintakeinon tai toimenpiteen käytöstä on viimeistään ilmoitettava rikoksesta epäillylle taikka tiedonhankintakeinon tai toimenpiteen kohteena olevalle. *Jos hänelle ilmoitetaan tiedonhankintakeinon tai toimenpiteen käytöstä myöhemmin hänen henkilöllisyytensä selvittyä, oikeudenkäyntiasiakirjat tulevat julkisiksi, kun hänelle ilmoittamisesta ilmoitetaan tuomioistuimelle.* Tuomioistuim voi erityisestä syystä päättää, että oikeudenkäyntiasiakirja tulee julkiseksi aikaisemmin.

Tämä laki tulee voimaan _____ päivänä _____ kuuta 20 ____ .

15. Laki kasvinsuojeluaineista annetun lain 32 §:n muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti

muutetaan kasvinsuojeluaineista annetun lain (1563/2011) 32 § seuraavasti:

Voimassa oleva laki

32 §

Salassa pidettävien tietojen luovuttaminen

Viranomaisten toiminnan julkisuudesta annetussa laissa (621/1999) säädetyn salassapitovelvollisuuden estämättä saa tässä laissa säädettyä tehtävää suoritettaessa saatuja tietoja yksityisen tai yhteisön liike- tai ammattisalaisuudesta tai taloudellisesta asemasta luovuttaa:

- 1) syyttäjä- ja poliisiviranomaisille pakkokeinolain (450/1987) 5 luvun 1 §:ssä tarkoitetun rikoksen selvittämiseksi;
- 2) tämän lain 23 ja 24 §:ssä tarkoitetuille viranomaisille tämän lain mukaisten tehtävien suorittamista varten;
- 3) Euroopan unionin lainsäädännössä tai Suomea sitovassa kansainvälisessä sopimuksessa tarkoitetuille ulkomaisille toimielimille ja tarkastajille, kun Euroopan unionin lainsäädännössä tai sopimuksessa niin edellytetään.

Ehdotus

32 §

Salassa pidettävien tietojen luovuttaminen

Viranomaisten toiminnan julkisuudesta annetussa laissa (621/1999) säädetyn salassapitovelvollisuuden estämättä saa tässä laissa säädettyä tehtävää suoritettaessa saatuja tietoja yksityisen tai yhteisön liike- tai ammattisalaisuudesta tai taloudellisesta asemasta luovuttaa:

- 1) syyttäjä- ja poliisiviranomaisille pakkokeinolain (806/2011) 8 luvun 2 §:ssä tarkoitetun rikoksen selvittämiseksi;
- 2) tämän lain 23 ja 24 §:ssä tarkoitetuille viranomaisille tämän lain mukaisten tehtävien suorittamista varten;
- 3) Euroopan unionin lainsäädännössä tai Suomea sitovassa kansainvälisessä sopimuksessa tarkoitetuille ulkomaisille toimielimille ja tarkastajille, kun Euroopan unionin lainsäädännössä tai sopimuksessa niin edellytetään.

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 20 .

---

1. Lag om ändring av 6 kap. 1 § i förundersökningslagen

I enlighet med riksdagens beslut
ändras i förundersökningslagen (805/2011) 6 kap. 1 § 1 mom. som följer:

6 kap.

Närvaro vid förundersökning

1 §

Skyldighet att infinna sig till förundersökning

Om det finns anledning att anta att en person kan bidra till utredningen av ett brott eller om hans eller hennes närvaro vid en förundersökningsåtgärd annars behövs för utredningen av brottet, är personen skyldig att på kallelse infinna sig hos förundersökningsmyndigheterna på det verksamhetsställe som ligger närmast hans eller hennes bostadsort.

Denna lag träder i kraft den 20 . _____

_____

2. Lag om ändring av tvångsmedelslagen

I enlighet med riksdagens beslut
ändras i tvångsmedelslagen (806/2011) 3 kap. 15 §, 6 kap. 10 § 1 mom., 8 kap. 5 § 2 mom., 6 § 1 mom., 20 § 2 mom. och 24 § 2 och 3 mom., 10 kap. 3 § 2 mom., 5 § 2 och 3 mom., 6 § 2 mom., 9 § 1 och 3 mom., 14 § 3 mom., 27 § 2 mom., 37 § 2 mom., 40 § 2 och 3 mom., 56 § 1 mom., 58 och 60 § samt
fogas till lagens 11 kap. en ny 1 a § som följer:

3 kap.

Domstolsförfarande i samband med häktningsärenden

15 §

Ny behandling av ett häktningsärende

Om den som är misstänkt för ett brott har häktats, ska den domstol som behandlar åtalet, på begäran av den häktade och tills domen ges, utan dröjsmål och senast fyra dygn efter det att begäran framställdes ta upp häktningsärendet till ny behandling. Innan åtal väcks får ärendet behandlas på nytt också av den tingsrätt inom vars domkrets den ort där den häktade förvaras finns. Ett häktningsärende behöver dock inte tas upp till ny behandling tidigare än två veckor efter den föregående behandlingen.

Den häktade och hans eller hennes biträde samt den anhållningsberättigade tjänstemannen ska ges tillfälle att bli hörda när häktningsärendet behandlas på nytt, om inte den häktade eller tjänstemannen meddelar att det är onödigt. Den häktade ska höras personligen, om han eller hon vill det eller om det annars finns anledning att höra den häktade för att saken ska kunna utredas.

Om domstolen anser att det är lämpligt, kan teknisk dataöverföring som avses i 6 § 4 mom. användas när häktningsärendet behandlas på nytt. Om domstolen anser att det behövs, ska den häktade ändå hämtas till domstolen.

6 kap.

Kvarstad

10 §

Verkställighet av åtgärd

De utsökningsmyndigheter som har hand om verkställigheten av kvarstad och tillfällig kvarstad ska i tillämpliga delar följa vad som i 8 kap. i utsökningsbalken bestäms om verkställighet av beslut om säkringsåtgärder. Säkerhet enligt 2 § i det nämnda kapitlet behöver dock inte ställas för den skada som kvarstaden eller den tillfälliga kvarstaden kan orsaka svaranden, om inte domstolen, när den meddelar kvarstad för säkerställande av framtida betalning av skadestånd eller gottgörelse, av särskilda skäl ålägger målsäganden att ställa säkerhet.

---

8 kap.

Genomsökning

5 §

Närvaro vid husrannsakan

Den hos vilken husrannsakan företas eller, om denne inte är närvarande, någon som bor, arbetar eller annars lovligen vistas på platsen ska ges tillfälle att vara närvarande vid genomsökningen och att tillkalla vittne. Tillfälle att vara närvarande behöver inte ges om detta avsevärt fördröjer förrättningen. Om ingen av de nämnda personerna eller ett av dem tillkallat vittne har varit närvarande vid förrättningen, ska den hos vilken genomsökningen företogs utan dröjsmål underrättas om förrättningen och om rätten enligt 6 § att på begäran få en kopia av beslutet om genomsökning, rätten enligt 18 § att underkasta husrannsakan domstolsprövning och rätten enligt 19 § att få en kopia av protokollet.

---

6 §

Förfarandet vid husrannsakan

När husrannsakan inleds ska den person som avses i 5 § 2 mom. och som är närvarande informeras om syftet med genomsökningen och ges en kopia av beslutet om genomsökning. Om det ännu inte finns något skriftligt beslut, ska personen underrättas om rätten att på begäran få en kopia av beslutet. Dessutom ska personen i fråga underrättas om rätten enligt 18 § att underkasta husrannsakan domstolsprövning och om rätten enligt 19 § att få en kopia av protokollet.

---

20 §

Definition av genomsökning av utrustning

Genomsökning av utrustning får inte gälla sådana förtroliga meddelanden om vars teleavlyssning, teleövervakning och tekniska observation det finns bestämmelser om i 10 kap.

24 §

Föreläggande att säkra data

Bestämmelserna i 1 mom. gäller även sådana uppgifter i anslutning till ett meddelande förmedlat med hjälp av ett informationssystem vilka anger meddelandets ursprung, destination, färdväg och storlek samt tidpunkten för kommunikationen, dess längd och art och andra motsvarande omständigheter (*trafikuppgifter*). Förundersökningsmyndigheten har inte med stöd av ett sådant föreläggande att säkra data som avses i 1 mom. rätt att ta del av innehållet i ett meddelande, i trafikuppgifterna eller i andra lagrade uppgifter. Om flera tjänsteleverantörer har deltagit i förmedlingen av ett sådant meddelande som avses i 2 mom., har förundersökningsmyndigheten rätt att ta del av de trafikuppgifter som behövs för att identifiera tjänsteleverantörerna.

10 kap.

Hemliga tvångsmedel

3 §

Teleavlyssning och dess förutsättningar

Förundersökningsmyndigheten kan beviljas tillstånd att utföra teleavlyssning av en teledress eller teleterminalutrustning som en misstänkt innehar eller annars kan antas använda, om personen är skäligen misstänkt för

- 1) folkmord, förberedelse till folkmord, brott mot mänskligheten, grovt brott mot mänskligheten, krigsförbrytelse, grov krigsförbrytelse, tortyr, brott mot förbudet mot kemiska vapen, brott mot förbudet mot biologiska vapen,
  - 2) äventyrande av Finlands suveränitet, krigsanstiftan, landsförräderi, grovt landsförräderi, spioneri, grovt spioneri, röjande av statshemlighet, olovlig underrättelseverksamhet,
  - 3) högförräderi, grovt högförräderi, förberedelse till högförräderi,
  - 4) grov spridning av barnpornografisk bild,
  - 5) sexuellt utnyttjande av barn, grovt sexuellt utnyttjande av barn,
  - 6) dråp, mord, dråp under förmildrande omständigheter,
  - 7) grovt ordnande av olaglig inresa, grovt frihetsberövande, människohandel, grov människohandel, tagande av gisslan,
  - 8) grovt rån, grov utpressning,
  - 9) grovt häleri, yrkesmässigt häleri, grov penningtvätt,
  - 10) sabotage, trafiksabotage, grovt sabotage, grovt äventyrande av andras hälsa, kärnladdningsbrott, kapning,
  - 11) brott enligt 34 a kap. 1 § 1 mom. 2–7 punkten eller 2 mom. i strafflagen som begåtts i terroristiskt syfte, förberedelse till brott som begås i terroristiskt syfte, ledande av terroristgrupp, främjande av en terroristgrupps verksamhet, meddelande av utbildning för ett terroristbrott, rekrytering för ett terroristbrott, finansiering av terrorism,
  - 12) grov skadegörelse,
  - 13) grovt bedrägeri, grovt ocker,
  - 14) grov penningförfalskning,
  - 15) grov miljöförstöring, eller
  - 16) grovt narkotikabrott.
-

5 §

Beslut om teleavlyssning och annat motsvarande inhämtande av information

---

Tillstånd till teleavlyssning och inhämtande av information enligt 4 § 2 mom. kan fås för högst en månad i sänder.

I ett yrkande och i ett beslut om teleavlyssning och inhämtande av information i stället för teleavlyssning ska följande nämnas:

- 1) det misstänkta brottet och brottstidpunkten,
- 2) den misstänkte,
- 3) de fakta som brottsmisstanken mot den misstänkte och förutsättningarna för teleavlyssningen eller inhämtandet av information i stället för teleavlyssning grundar sig på,
- 4) giltighetstiden med angivande av klockslag för tillståndet till teleavlyssning eller inhämtande av information enligt 4 § 2 mom.,
- 5) den teleadress eller teleterminalutrustning som åtgärden riktas mot,
- 6) den anhållningsberättigade tjänsteman som leder och övervakar utförandet av teleavlyssningen eller inhämtandet av information i stället för teleavlyssning,
- 7) eventuella begränsningar och villkor för teleavlyssningen eller inhämtandet av information i stället för teleavlyssning.

6 §

Teleövervakning och dess förutsättningar

Förundersökningsmyndigheten kan beviljas tillstånd att utföra teleövervakning av en teleadress eller teleterminalutrustning som en misstänkt innehar eller annars kan antas använda, om personen är skäligen misstänkt för

- 1) ett brott för vilket det föreskrivna strängaste straffet är fängelse i minst fyra år,
  - 2) ett brott som begåtts med användning av en teleadress eller teleterminalutrustning och för vilket det föreskrivna strängaste straffet är fängelse i minst två år,
  - 3) olovligt brukande, skadegörelse, kränkning av kommunikationshemlighet eller dataintrång med användning av en teleadress eller teleterminalutrustning,
  - 4) utnyttjande av person som är föremål för sexhandel, lockande av barn i sexuella syften eller koppleri,
  - 5) narkotikabrott,
  - 6) förberedelse till brott som begås i terroristiskt syfte,
  - 7) grovt tullredovisningsbrott, eller
  - 8) grovt döljande av olagligt byte.
-

9 §

Beslut om teleövervakning och inhämtande av lägesuppgifter

På yrkande av en anhållningsberättigad tjänsteman ska domstolen besluta om teleövervakning enligt 6 §, 7 § 1 mom. 1, 4 och 5 punkten och 2 mom. samt om inhämtande av lägesuppgifter enligt 8 §. Om ärendet inte tål uppskov, får en anhållningsberättigad tjänsteman besluta om teleövervakning och inhämtande av lägesuppgifter till dess att domstolen har avgjort yrkandet om beviljande av tillstånd. Ärendet ska föras till domstol så snart det är möjligt, dock senast 24 timmar efter det att tvångsmedlet började användas.

Tillstånd kan meddelas och beslut fattas för högst en månad åt gången, och de kan beviljas så att de gäller även en viss tid före beslutet vilken kan vara längre än en månad.
-----

14 §

Förtäckt inhämtande av information och dess förutsättningar

Förtäckt inhämtande av information är inte tillåtet i bostäder ens med bostadsinnehavarens medverkan. En polisman som genomför förtäckt inhämtande av information får besöka bostaden endast om det sker under aktiv medverkan av den som använder bostaden och om det är nödvändigt för att förtäckt inhämtande av information inte ska avslöjas.

27 §

Täckoperationer och förutsättningar för sådana

Polisen får rikta en täckoperation mot en person som är misstänkt för brott, om denne är skäligen misstänkt för något annat i 3 § avsett brott än grovt ordnande av olaglig inresa eller grovt tullredovisningsbrott, eller om denne är skäligen misstänkt för ett brott som avses i 17 kap. 18 § 1 mom. 1 punkten i strafflagen. En förutsättning är dessutom att inhämtandet av information måste anses vara behövligt på grund av att den brottsliga verksamheten är planmässig, organiserad eller yrkesmässig eller på grund av att det kan antas att den fortsätter eller upprepas.
-----

37 §

Beslut om genomförande av bevisprovokation genom köp

I beslutet ska följande nämnas:

- 1) den polisman som beslutat om bevisprovokationen samt beslutets datum och innehåll,
  - 2) den polisenhet som genomför bevisprovokationen,
  - 3) identifikationsuppgifterna för de polismän som genomför bevisprovokationen,
  - 4) hur det har säkerställts att bevisprovokationen inte får den som är föremål för åtgärden eller någon annan att begå ett brott som denne annars inte skulle begå,
  - 5) eventuella begränsningar och villkor för genomförandet.
-

40 §

Beslut om styrd användning av informationskällor

Beslut om styrd användning av informationskällor kan meddelas för högst sex månader åt gången.

Beslut om styrd användning av informationskällor ska fattas skriftligen. I beslutet ska följande nämnas:

- 1) den som föreslagit åtgärden,
  - 2) den polisenhet som genomför inhämtandet av information och den polisman som ansvarar för genomförandet av detta,
  - 3) identifikationsuppgifterna för informationskällan,
  - 4) det misstänkta brottet,
  - 5) den brottsmisstänkte som är föremål för åtgärden, om denne är identifierad då beslutet fattas,
  - 6) syftet med inhämtandet av information och planen för genomförandet av detta,
  - 7) beslutets giltighetstid,
  - 8) eventuella begränsningar och villkor för den styrda användningen av en informationskälla.
-

56 §

Användning av överskottsinformation

Överskottsinformation får användas i samband med utredning av brott, när informationen gäller ett brott för vars utredning man skulle ha fått använda det tvångsmedel genom vilket informationen har fått. Överskottsinformation får också användas om det för brottet föreskrivna strängaste straffet är fängelse i minst två år och om användningen av överskottsinformation kan antas vara av synnerlig vikt för utredningen av brottet. Domstolen beslutar om användningen av överskottsinformation som bevisning i samband med behandlingen av huvudsaken.

---

58 §

Avbrytande av teleavlyssning, teknisk avlyssning och teknisk observation av utrustning

Om det framkommer att teleavlyssningen riktas mot något annat än i tillståndet avsett meddelande från eller till den som är misstänkt för brott eller att den brottsmisstänkte som den tekniska avlyssningen riktas mot inte befinner sig i det utrymme eller på den plats som avlyssnas, ska användningen av tvångsmedlet avbrytas så snart som möjligt och de upptagningar som fåtts genom avlyssningen och anteckningarna om de uppgifter som fåtts genom den genast utplånas. Skyldigheten att avbryta åtgärden och att utplåna upptagningarna och anteckningarna gäller också teknisk observation av utrustning, om det framgår att observationen gäller ett meddelandes innehåll eller identifieringsuppgifter som avses i 6 § eller att den misstänkte inte använder den anordning som är föremål för observationen. Information som fåtts innan användningen av tvångsmedlet avbryts får dock användas på samma villkor som överskottsinformation får användas enligt 56 §.

60 §

Underrättelse om användning av hemligt tvångsmedel

En misstänkt som varit föremål för teleavlyssning, inhämtande av information i stället för teleavlyssning, teleövervakning, systematisk observation, förtäckt inhämtande av information, teknisk observation och kontrollerade leveranser ska utan dröjsmål underrättas om detta skriftligen när ärendet har förts till åklagaren för prövning eller förundersökningen annars har avslutats eller avbrutits. Den misstänkte ska dock underrättas om ett tvångsmedel senast ett år efter det att användningen av det har avslutats.

En misstänkt som varit föremål för en täckoperation, bevisprovokation genom köp och styrd användning av informationskällor ska utan ogrundat dröjsmål underrättas om detta skriftligen när ärendet har förts till åklagaren för prövning.

På yrkande av en anhållningsberättigad tjänsteman får domstolen besluta att underrättelsen enligt 1 och 2 mom. till den misstänkte får skjutas upp med högst två år

åt gången, om det är motiverat för att trygga pågående eller framtida inhämtande av information, trygga statens säkerhet eller skydda liv eller hälsa. Domstolen får besluta att underrättelsen ska utebli, om det är nödvändigt för att trygga statens säkerhet eller skydda liv eller hälsa.

Om den misstänktes identitet inte är känd vid utgången av den utsatta tid eller det uppskov som avses i 1 eller 3 mom. ska denne skriftligt meddelas om tvångsmedlet utan ogrundat dröjsmål när identiteten utretts.

Samtidigt ska ett skriftligt meddelande om att den misstänkte underrättats tillställas den domstol som beviljat tillståndet och, i fråga om täckoperationer, den i 32 § avsedda domstolen.

När domstolen överväger att skjuta upp underrättelsen eller att avstå från den i sådana fall som avses i 3 mom. ska domstolen i bedömningen också beakta en parts rätt att på behörigt sätt försvara sig eller annars bevaka sin rätt i en rättegång.

I fråga om handläggning av underrättelseärenden i domstol ska 43 § iakttas i tillämpliga delar. Ärenden som gäller underrättelse om bevisprovokation genom köp och styrd användning av informationskällor ska behandlas vid Helsingfors tingsrätt med iakttagande i tillämpliga delar av 6 mom. i den paragrafen.

11 kap.

Särskilda bestämmelser

1 a §

Överföring av ärendet till en annan domstol

En domstol vid vilken ett tvångsmedelsärende är anhängigt får på framställning av en anhållningsberättigad tjänsteman eller någon annan person som fört tvångsmedelsärendet till domstol överföra ärendet till en annan behörig domstol när särskilda skäl så kräver. Den överförande domstolens beslut och andra åtgärder i samband med målet är i kraft tills den domstol dit målet har överförts beslutar något annat. Målet får likväl inte överföras tillbaka, om inte nya särskilda skäl förutsätter det.

Ett beslut genom vilket ett mål har överförts eller en framställning om överföring har avslagits får inte överklagas.

_____

Denna lag träder i kraft den 20 .

_____

3. Lag om ändring av 68 § i kärnenergilagen

I enlighet med riksdagens beslut
ändras i lagen om kärnenergilagen (990/1987) 68 § 3 mom., sådant det lyder i lag
1271/1988, som följer:

68 §

Handräckning och beslag

I fråga om husrannsakan, kroppsvisitation och beslag tillämpas i övrigt tvångsme-
delslagen (806/2011).

Denna lag träder i kraft den 20 .

4. Lag om ändring av 9 § i lagen om försvarstillstånd

I enlighet med riksdagens beslut

ändras i lagen om försvarstillstånd (1083/1991) 9 § 3 mom. som följer:

9 §

Vid behandlingen av ett ärende som avses i 1 och 2 mom. ska i tillämpliga delar iakt-
tas tvångsmedelslagens (806/2011) bestämmelser om behandling av häktningsärenden.

Denna lag träder i kraft den 20 .

5. Lag om ändring av tullagen

I enlighet med riksdagens beslut
upphävs i tullagen (1466/1994) 43 § 4 mom., sådant det lyder i lag 879/2011, och
ändras lagens 23 a § 2 mom., sådant det lyder i lag 774/2003, som följer:

23 a §

För utförande och registrering av undersökningar och handräckningsuppdrag får uppgifter som erhållits vid förundersökning enligt förundersökningslagen (805/2011), i samband med tullmyndigheternas åtgärder eller vid utförandet av ett handräckningsuppdrag eller i samband med tillämpning av tvångsmedelslagen registreras i det undersöknings- och handräckningssystem som utgör en teknisk del av informationssystemet för polisärenden enligt följande:

- 1) om personer som misstänks för brott samt personer som gjort anmälan, uppträder som vittnen eller målsägande eller som har något annat samband med anmälan,
  - 2) om rubriceringar i brottsanmälningar och övriga anmälningar, tvångsmedel, tullmyndigheternas åtgärder samt olika faser i förundersökningen,
  - 3) om andra nödvändiga beskrivningar, omständigheter och specificeringar som hänför sig till tullmyndighetens uppgifter eller åtgärder eller till en händelse.
-

Denna lag träder i kraft den 20 .

6. Lag om ändring av 47 a § i gränsbevakningslagen

I enlighet med riksdagens beslut
ändras i gränsbevakningslagen (578/2005) 47 a §, sådan den lyder i lag 478/2010,
som följer:

47 a §

Verkställighet av en förverkandepåföljd och återlämnande av föremål, egendom eller handling som tagits i beslag

Vad som i 38 § i lagen om verkställighet av böter (672/2002) föreskrivs om polisens uppgifter vid verkställigheten av en förverkandepåföljd och i 7 kap. 23 § 3 och 4 mom. i tvångsmedelslagen om återlämnande av föremål, egendom eller handling som tagits i beslag tillämpas på gränsbevakningsväsendet i brottmål som utreds av gränsbevakningsväsendet.

Denna lag träder i kraft den 20 .

7. Lag om ändring av 103 § i punktskattelagen

I enlighet med riksdagens beslut

ändras i punktskattelagen (182/2010) 103 § 3 mom. som följer:

103 §

Omhändertagande

Omhändertagna produkter ska återlämnas när skatterna är betalda eller skattefordringarna annars är tryggade, om förundersökningsmyndigheten inte beslagtar produkterna i enlighet med 7 kap. i tvångsmedelslagen (806/2011) och produkterna inte heller döms förverkade till staten.

Denna lag träder i kraft den 20 .

8. Lag om ändring av 6 § i lagen om Enheten för utredning av grå ekonomi

I enlighet med riksdagens beslut

ändras i lagen om Enheten för grå ekonomi (1207/2010) 6 § 1 mom. som följer:

6 §

Syftet med fullgöranderapporter

Fullgöranderapporter utarbetas till stöd för

- 1) de uppgifter som anges i 2 § 1 mom. i lagen om Skatteförvaltningen (503/2010),
  - 2) tullåtgärder som avses i 3 § 1 mom. 4 punkten i tullagen (1466/1994) samt till stöd för beskattning, skattekontroll och indrivning av skatter som tullen verkställer,
  - 3) den övervakning av arbetspensionsförsäkringsskyldigheten som avses i 2 § 2 mom. 1 punkten i lagen om Pensionsskyddscentralen (397/2006),
  - 4) den övervakning av verkställigheten av uppborðsförfarandet i fråga om arbetslöshetsförsäkringspremier som avses i 10 § 1 mom. i lagen om finansiering av arbetslöshetsförmåner (555/1998),
  - 5) de uppgifter som anges i 41 och 42 § i alkohollagen (1143/1994),
  - 6) beviljandet av och tillsynen över finansiering som med stöd av statsunderstödslagen (688/2001) beviljas för en organisations verksamhet,
  - 7) de uppgifter som avses i 28 § i strukturfondslagen (1401/2006),
  - 8) verkställighet som avses i utsökningsbalken (705/2007),
  - 9) den övervakning av förvaltningen av konkursbon som avses i lagen om övervakning av förvaltningen av konkursbon (109/1995),
  - 10) den utredning av förutsättningarna för näringsförbud som avses i 19 a § i lagen om näringsförbud och den tillsyn över näringsförbud som avses i 21 a § i samma lag,
  - 11) polisens och gränsbevakningsväsendets förebyggande och utredning av brott eller tullens förundersökningar, om det maximistraff som föreskrivs för brottet är fängelse i minst ett år och brottet misstänks ha begåtts inom organisationens verksamhet eller genom att organisationen har utnyttjats,
  - 12) utredning i fråga om en förverkandepåföljd som avses i 1 kap. 2 § 1 mom. 2 punkten i förundersökningslagen (805/2011) och som döms ut med anledning av ett brott samt utdömande av en förverkandepåföljd som avses i 10 kap. i strafflagen (39/1889),
  - 13) sådant förhindrande och sådan utredning av penningtvätt och av finansiering av terrorism som avses i 35 § 1 mom. 1 punkten i lagen om förhindrande och utredning av penningtvätt och av finansiering av terrorism (503/2008).
-

Denna lag träder i kraft den 20 .

9. Lag om ändring av 6 och 35 § i lagen om övervakningsstraff

I enlighet med riksdagens beslut

ändras i lagen om övervakningsstraff (330/2011) 6 § 1 mom. och 35 § som följer:

6 §

Övervakning

Den som dömts till övervakningsstraff övervakas med hjälp av tekniska anordningar som installeras i hans eller hennes bostad, ges till den dömde eller fästs på den dömde vid handleden, vristen eller midjan eller med en kombination av sådana anordningar. De tekniska anordningarna får inte möjliggöra teknisk avlyssning enligt 10 kap. 16 § 1 mom. i tvångsmedelslagen (806/2011) eller optisk övervakning enligt 10 kap. 19 § 1 mom. i samma lag inom ett område som omfattas av hemfriden.

-----

35 §

Handräckning

För att utföra ett tjänsteuppdrag har en tjänsteman vid Brottspåföljdsmyndigheten rätt att av polisen få handräckning enligt polislagen (872/2011).

Denna lag träder i kraft den 20 .

10. Lag om ändring av 3 § i lagen om förbud mot beslag av vissa utställningsföremål som förs in till Finland

I enlighet med riksdagens beslut
ändras i lagen om förbud mot beslag av vissa utställningsföremål som förs in till Finland (697/2011) 3 § som följer:

3 §

Innehållet i beslagsförbud

Till följd av ett beslagsförbud får ett utställningsföremål inte

- 1) omhändertas eller beläggas med kvarstad med stöd av 7 kap. i rättegångsbalken eller omhändertas eller tas i beslag med stöd av 7 kap. i tvångsmedelslagen (806/2011),
- 2) beläggas med någon annan säkringsåtgärd eller med tvångsmedel som kan förhindra att föremålet återlämnas,
- 3) utmätas för en fordran,
- 4) göras till föremål för verkställighet som avser överlåtelseskyldighet,
- 5) göras till föremål för annan verkställighet som kan förhindra att föremålet återlämnas, om verkställandet gäller ett avgörande som har blivit verkställbart på ankomstdagen för den i 2 § 1 mom. avsedda ansökningen eller därefter.

Denna lag träder i kraft den 20 .

11. Lag om ändring av 15 § i lagen om inteckning i bil

I enlighet med riksdagens beslut
ändras i lagen om inteckning i bil (810/1972) 15 §, sådan den lyder delvis ändrad i lag 1338/2009, som följer:

15 §

Om en bil som är i registret utmäts eller beläggs med kvarstad eller ägarens egendom upplåts till konkurs, ska åtgärden samt dagen, då utmätning verkställts, bilen belagts med kvarstad eller konkurs inletts, antecknas i registret.

Den som verkställer utmätning och kvarstad eller den utsökningsmyndighet som belägger bilen med kvarstad eller boförvaltaren ska utan dröjsmål till Trafiksäkerhetsverket sända uppgifter för att de anteckningar som avses i 1 mom. ska kunna göras i registret.

Om en utredning om att utmätning, kvarstad eller konkurs har återgått, förfallit eller annars upphört att gälla visas upp för Trafiksäkerhetsverket ska även detta antecknas i registret.

Denna lag träder i kraft den 20 .

12. Lag om ändring av 25 § i företagsinteckningslagen

I enlighet med riksdagens beslut
ändras i företagsinteckningslagen (634/1984) 25 § 1 mom., sådant det lyder delvis
ändrat i lag 966/1998, som följer:

25 §

Anteckningar i företagsinteckningsregistret

I företagsinteckningsregistret antecknas

- 1) näringsidkarens namn, dagen då pantskuldebrevet utfärdades, kapitalet och räntan samt uppgift om den till vilken skuldebrevet utfärdats,
  - 2) dagen då inteckning sökts och sökanden,
  - 3) fastställande, omräkning, utvidgning och dödande av inteckning, sammanföring och delning av inteckningar samt ändring av förmånsrättsordningen,
  - 4) utmätning eller kvarstad som gäller intecknad egendom, ansökan om och avträdande av näringsidkarens egendom till konkurs samt avslutande av bolagets verksamhet,
  - 5) uppgifter om sådant i 18 § 3 mom. nämnt beslut i vilket ändring har sökts, samt
  - 6) registermyndigheten meddelad uppgift om pantskuldebrevs innehavare och om dennes adress.
-

Denna lag träder i kraft den   20 .

13. Lag om ändring av 9 och 10 § i fartygsregisterlagen

I enlighet med riksdagens beslut

ändras i fartygsregisterlagen (512/1993) 9 § 3 mom. samt 10 § 3 mom. som följer:

9 §

Anteckningar som skall införas i fartygsregistret

I fartygsregistret antecknas även inteckningar som har fastställts i fartyget samt uppgifter om utmätning eller kvarstad som gäller fartyget, ägarens konkurs samt ändringar beträffande dessa uppgifter.

---

10 §

Anteckningar som skall införas i fartygsbyggnadsregistret

I fartygsbyggnadsregistret antecknas även inteckningar som har fastställts i fartygsbygget samt uppgifter om utmätning eller kvarstad som gäller fartyget, ägarens konkurs samt ändringar beträffande dessa uppgifter.

Denna lag träder i kraft den 20 .

14. Lag om ändring av 5 och 16 § i lagen om offentlighet vid rättegång i allmänna domstolar

I enlighet med riksdagens beslut

ändras i lagen om offentlighet vid rättegång i allmänna domstolar (370/2007) 5 § 2 mom. och 16 § 4 mom., sådana de lyder i lag 821/2011, som följer:

5 §

Tidpunkten för när de grundläggande uppgifterna om en rättegång blir offentliga

-----
I ett ärende som gäller en hemlig metod för inhämtande av information enligt 10 kap. i tvångsmedelslagen (806/2011) eller 5 kap. i polislagen (872/2011) eller tullåtgärder enligt 20 f § i tullagen (1466/1994) och i vilket den som är föremål för metoden för inhämtande av information eller åtgärder inte behöver höras vid behandlingen av yrkandet på metoden eller åtgärder, blir de grundläggande uppgifterna offentliga först när den som misstänks för brott eller är föremål för metoden eller åtgärder senast ska underrättas om användningen av metoden eller åtgärder. Om personen i fråga underrättas om användning av metoden eller åtgärder senare när hans eller hennes identitet är utredd blir de grundläggande uppgifterna offentliga när domstolen meddelas om att personen blivit underrättad. Domstolen får besluta att de grundläggande uppgifterna ska bli offentliga tidigare.

16 §

Offentligheten i tvångsmedelsärenden

Ett ärende som gäller en hemlig metod för inhämtande av information enligt 10 kap. i tvångsmedelslagen eller 5 kap. i polislagen eller tullåtgärder enligt 20 f § i tullagen och i vilket den som är föremål för metoden för inhämtande av information eller åtgärder inte behöver höras vid behandlingen av yrkandet på metoden eller åtgärder, handläggs och avgörandet avkunnas utan att allmänheten är närvarande. Den rättegångshandling som innehåller avgörandet samt övriga rättegångshandlingar i ärendet blir offentliga när den som misstänks för brott eller är föremål för metoden för inhämtande av information eller åtgärder senast ska underrättas om användning av metoden eller åtgärder. Om personen i fråga underrättas om användning av metoden eller åtgärder senare när hans eller hennes identitet är utredd blir rättegångshandlingarna offentliga när domstolen meddelas om att personen blivit underrättad. Av särskilda skäl får domstolen besluta att en rättegångshandling blir offentlig tidigare.

Denna lag träder i kraft den 20 .
-----

15. Lag om ändring av 32 § i lagen om växtskyddsmedel

I enlighet med riksdagens beslut

ändras i lagen om växtskyddsmedel (1563/2011) 32 § som följer:

32 §

Utlämnande av sekretessbelagda uppgifter

Den som vid utförandet av uppdrag enligt denna lag har tagit del av uppgifter om en enskilds eller en sammanslutnings affärs- eller yrkeshemlighet eller ekonomiska ställning får trots bestämmelserna om sekretess i lagen om offentlighet i myndigheternas verksamhet (621/1999) lämna ut uppgifterna till

- 1) åklagar- och polismyndigheterna för utredning av brott som avses i 8 kap. 2 § i tvångsmedelslagen (806/2011),
- 2) de myndigheter som avses i 23 och 24 § för utförandet av uppgifter enligt denna lag,
- 3) utländska organ och inspektörer som avses i Europeiska unionens lagstiftning eller i ett internationellt avtal som är bindande för Finland, i de fall då detta förutsätts i unionens lagstiftning eller avtalet i fråga.

Denna lag träder i kraft den 20 .

OIKEUSMINISTERIÖ
JUSTITIEMINISTERIET

ISSN-L 1798-7067
ISBN 978-952-259-218-7 (PDF)

Oikeusministeriö
PL 25
00023 VALTIONEUSVOSTO
www.om.fi

Justitieministeriet
PB 25
00023 STATSRÅDET
www.jm.fi